

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาอาชีวศึกษา)

ปริญญา

พัฒนาอาชีวศึกษา

อาชีวศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม

Needs of Elective Subjects of Educational Institution under Local Administration
Organizations: Case Study of Nakhonpathom Municipality Vocational College

นามผู้วิจัย นางสาวกรณา แก้วด้วง

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุชัช งามวรัญญู, ศศ.ค.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์นลินรัตน์ รักกุศล, ค.ค.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬารัตน์ วัฒนะ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม

Needs of Elective Subjects of Educational Institution under Local Administration Organizations:
Case Study of Nakhonpathom Municipality Vocational College

โดย

นางสาวกรรณา แก้วด้วง

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาอาชีวศึกษา)

พ.ศ. 2557

กรรณา แก้วด้วง 2557: ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม ปรินญาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย (พัฒนาอาชีวศึกษา) สาขาพัฒนาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนุชัช รามวงษ์กูร, ศศ.ค. 154 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และ 2) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครปฐมที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป 400 คน ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดคุณสมบัติไว้คือ บุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1) ด้านจุดมุ่งหมาย ควรปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับความรู้และทักษะ 2) ด้านเนื้อหาสาระ ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์และความสำคัญของการทำงาน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรให้ผู้เรียนได้ทำโครงการตามอาชีพที่ตนสนใจและนำเสนอผลงานนั้น 4) ด้านการวัดผลประเมินผล ควรให้เหมาะสมกับระดับขั้นของผู้เรียน ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี 1) ด้านจุดมุ่งหมาย ควรมีการสำรวจความต้องการของอาชีพในท้องถิ่น และทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 2) ด้านเนื้อหาสาระ ควรมีการสำรวจความต้องการ ความสนใจ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรใช้สื่อและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย และจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล ควรมีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ควรวัดและประเมินผลจากการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

ลายมือชื่อนิติต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Karuna Kaewduang 2014: Needs of Elective Subjects of Educational Institution under Local Administration Organizations: Case Study of Nakhonpathom Municipality Vocational College. Master of Education (Vocational Education Development), Major Field: Vocational Education Development, Department of Vocational Education. Thesis Advisor: Assistant Professor Anuchai Ramwarungkura, Ph.D. 154 pages.

The objectives of this research were to 1) study the needs of elective subjects of Certificate Vocational Education, Commerce Program; 2) collect suggestions for elective subjects developing Phase 1, the questionnaire surveys were use to collect data from 400 participants who aged 15 years and over. Phases 2, the 8 educational experts focus group interview consist of expert in curriculum development, community sage, community leaders and entrepreneur.

The finding from the survey found that the needs of elective subjects were high level.

1) The objective of the subjects should be concerned with ethics discipline, with parallel skill and knowledge. 2) The content of the subjects should be shown about usefulness and importance of jobs. 3) The teaching methods should apply project based learning that students can choose and present their career interests. 4) The measurements and evaluations should suitable for class participants. The suggestions for elective subjects developing were: 1) The objective of the subjects should to explore need in local career and people in community should be participated 2) The content of the subjects should explore need, interest and basic knowledge of the students. 3) The teaching methods should use media, the variety of teaching and make learning environment to stimulate students to learn. 4) The measurements and evaluations should use the instrument that students can applied knowledge to use in their everyday life.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยการดูแลที่เต็มเปี่ยมอย่างยิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชัย รามวงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ อาจารย์ ดร.นลินรัตน์ รักกุศล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้ความรู้ สละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ตรวจสอบความถูกต้อง เพิ่มประเด็นที่มีความสำคัญ และให้กำลังใจตั้งแต่เริ่มดำเนินการ จนกระทั่งแล้วเสร็จ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา กาญจนวิสุทธิ์ ประธานการสอบ และอาจารย์ ดร.เมธี ธรรมวัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิการสอบ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ รวมถึงกรุณาพิจารณาและตรวจสอบวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ เป็นผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม และกลุ่มตัวอย่างที่สละเวลาให้มาร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบพระคุณเทศบาลนครนครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษา เทศบาลนครปฐม ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์และความสะดวกในการเก็บข้อมูลการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของภาควิชาอาชีวศึกษาที่คอยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ อีกทั้งขอขอบคุณผู้ร่วมเห็นคเห็น้อยในการเก็บแบบสอบถาม รวมถึงเพื่อน ๆ น้อง ๆ สาขาวิชา พัฒนาอาชีวศึกษาทุกคน สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือที่มีให้

ท้ายสุดขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ ที่ให้โอกาสทางการศึกษา และคอยห่วงใยลูกตลอดมา ขอขอบคุณ พี่สาว และญาติ ๆ ที่เป็นกำลังใจในทุกเวลา และขอมอบความสำเร็จ คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีซึ่งเป็นผลมาจากวิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบแด่ คุณพ่อ คุณแม่ ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

กรรณา แก้วด้วง

มิถุนายน 2557

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี	8
การพัฒนาหลักสูตร	9
การพัฒนารายวิชาเลือกเสรี	32
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2556	66
การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	81
ข้อมูลวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม	91
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	95
กรอบแนวคิดการวิจัย	99
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	100
ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการสำรวจ	
ข้อมูลด้วยแบบสอบถาม	100
ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม	103
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	106
ผลการวิจัย	106
ข้อวิจารณ์	120

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	129
สรุปผลการวิจัย	129
ข้อเสนอแนะ	132
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	134
ภาคผนวก	139
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ	140
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	142
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	144
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทำวิทยานิพนธ์	150
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	154

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	106
4.2	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม	108
4.3	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านจุดมุ่งหมาย	108
4.4	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านเนื้อหาสาระ	110
4.5	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการจัดการเรียนการสอน	111
4.6	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการวัดผลประเมินผล	112

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

2.1

กรอบแนวคิดการวิจัย

99

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนโยบายด้านหลักสูตรมีสาระสำคัญคือในการจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้จะต้องมีความหลากหลาย และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดต้องคำนึงถึงความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้การจัดทำรายละเอียดสาระของหลักสูตรยังต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง มีทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ทั้งนี้ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิทยาการในบริบทของสังคมไทย และนโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนต้องคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (โชคชัย คำแหง, 2547)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียน ได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ตามความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงานสถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

มีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพ เลือกรวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น เป็นผู้มีความรับผิดชอบทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการมีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานอาชีพ ในการพัฒนาหลักสูตรได้เปิดโอกาสให้สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของชุมชน ศักยภาพพื้นที่และภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ หลักสูตรที่จัดทำขึ้นต้องเป็นไปตามสภาพแวดล้อมสังคม เศรษฐกิจและความต้องการของท้องถิ่น อันจะทำให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เกิดความรัก ความผูกพันและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่น จากการบูรณาการทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556)

ในส่วนของรายวิชาเลือกเสรี สถานศึกษาสามารถที่จะพัฒนารายวิชาขึ้นมาใหม่ได้ตามความต้องการของท้องถิ่น ของชุมชน และของสถานประกอบการ ซึ่งในปัจจุบันวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครนครปฐมยังไม่ได้มีการพัฒนารายวิชาเลือกเสรีขึ้นมาใหม่ จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนารายวิชาเลือกเสรีเพื่อให้ตรงตามความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน สถานประกอบการ และให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน สอดคล้องกับวิระพันธ์ ลิทธิพงษ์ (2541) ที่กล่าวว่า วิชาหลักสูตรอาชีวศึกษา จะต้องตอบสนองอย่างทันเหตุการณ์ คุณลักษณะพื้นฐานอีกอันหนึ่งคือ หลักสูตรต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน นั่นคือทันต่อเหตุการณ์ เมื่อสองร้อยปีมาแล้ว โปรแกรมการศึกษาจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก นั่นคือทักษะความรู้ที่ช่างฝึกหัดได้รับจะใช้ได้ตลอดชีวิตการทำงาน แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการประสมประสานเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันมีผลกระทบต่อหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างมาก หลักสูตรปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกของงานที่มีอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ จะต้องนำไปเสริมหลักสูตรเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีโอกาสหางานทำได้ และจะต้องทำงานเต็มสมรรถภาพ และสอดคล้องกับธีรวุฒิ บุญโสภณ (2542) ที่กล่าวว่า อาชีวและเทคนิคศึกษาที่ดีจะต้องสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างงานและการเลือกอาชีพของประชากรในท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่น การมุ่งเน้น การสร้างหลักสูตรอาชีวศึกษาที่มี

ประสิทธิภาพนั้นจะต้องไม่มุ่งเน้นเพียงแต่ความรู้เฉพาะด้านเท่านั้น แต่จะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมในอาชีพให้กว้างขึ้น เพื่อเตรียมทรัพยากรกำลังคนเข้าสู่โลกอาชีพอย่างแท้จริง

เทศบาลนครนครปฐม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาลแห่งแรกในประเทศไทย ที่ดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เดิมใช้ชื่อว่า โรงเรียนอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม ก่อนจะเปลี่ยนมาเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม จัดตั้งขึ้นในระหว่างที่ยังมีฐานะเป็นเทศบาลเมือง เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่ต้องการให้เด็กทุกคนมีโอกาสศึกษาหาความรู้สูงขึ้นจากภาคบังคับ และรองรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนขยายโอกาสหรือโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียง (ธีรวิฑูร ชมใจ, 2554) นอกจากนี้พื้นที่ในเขตเทศบาลนครปฐมยังเป็นศูนย์กลางทางการค้าและเป็นชุมทางการขนส่ง การขนถ่ายสินค้ามายาวนาน โดยทางรถไฟ รถยนต์ และการขนส่งสินค้าเกษตรเพื่อเข้าสู่ตลาดกรุงเทพมหานคร รวมทั้งมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้ง ประกอบกับพื้นที่โดยรอบมีการพัฒนาการเกษตรในทุกด้าน จึงก่อให้เกิดการลงทุนอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรได้เป็นอย่างดีและรวดเร็ว ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจกระจายไปสู่สาขาต่าง ๆ และมีความมั่นคง จนกลายเป็นศูนย์กลางทางพาณิชยกรรม ในส่วนของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐมปัจจุบันเปิดทำการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เปิดสอน 3 ประเภทวิชาด้วยกัน คือ (1) ประเภทวิชาพาณิชยกรรม (2) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม และ(3) ประเภทวิชา คหกรรม

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี และรวบรวมข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม โดยผู้วิจัยได้จำแนกความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีตามองค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านจุดมุ่งหมาย (2) ด้านเนื้อหาสาระ (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ (4) ด้านการวัดผลประเมินผล เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาวางแผนพัฒนารายวิชาเลือกเสรีได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น และก่อให้เกิดความเจริญแก่ผู้เรียน ครู สถานศึกษา ท้องถิ่น และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
2. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐมสามารถใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนารายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
2. ครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐมหรือครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือครูในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารายวิชาเลือกเสรี พัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ชุมชน ผู้เรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ระยะที่ 1

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ใน 4 ด้านคือ (1) ด้านจุดมุ่งหมาย (2) ด้านเนื้อหาสาระ (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ (4) ด้านการวัดผลประเมินผล

ระยะที่ 2

การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านจุดมุ่งหมาย (2) ด้านเนื้อหาสาระ (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ (4) ด้านการวัดผลประเมินผล

ขอบเขตด้านประชากร

ระยะที่ 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครนครปฐมที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 67,032 คน

ระยะที่ 2

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดคุณสมบัติไว้ คือ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 8 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ระยะที่ 1

ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา พาณิชยกรรม ใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านจุดมุ่งหมาย (2) ด้านเนื้อหาสาระ (3) ด้านการจัดการเรียน การสอน และ (4) ด้านการวัดผลประเมินผล

ระยะที่ 2

ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา พาณิชยกรรม ใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านจุดมุ่งหมาย (2) ด้านเนื้อหาสาระ (3) ด้านการจัดการเรียน การสอน และ (4) ด้านการวัดผลประเมินผล

นิยามศัพท์

1. ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี คือ ความพึงพอใจ ความปรารถนา ความต้องการ ของวิชาที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความต้องการ ของสถานประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน

1.1 ความต้องการด้านจุดมุ่งหมาย คือ ความต้องการว่าผู้เรียนควรจะได้รับ ประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ และเจตคติในเรื่องใด

1.2 ความต้องการด้านเนื้อหาสาระ คือ ความต้องการว่าเนื้อหาสาระที่จัดให้ผู้เรียน ได้ เรียนรู้ ทักษะ เจตคติที่ต้องการให้มี

1.3 ความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ความต้องการว่าอยากให้ผู้เรียน ได้รับวิธีการสอนแบบใดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและเหมาะสมที่สุด

1.4 ความต้องการด้านการวัดผลประเมินผล คือ ความต้องการว่าจะมีวิธีอย่างไรในการ ตรวจสอบผู้เรียน ให้มีคุณภาพและตรงตามจุดมุ่งหมาย

2. ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี คือ ข้อคิดเห็นในเชิงแนะนำที่เสนอเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้พิจารณาในการปรับรายวิชาเลือกเสรีให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2.1 ข้อเสนอแนะด้านจุดมุ่งหมาย คือ วิธีการปรับจุดมุ่งหมาย

2.2 ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาสาระ คือ วิธีการขยายเนื้อหา

2.3 ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอน คือ วิธีการปรับสื่อ กิจกรรม และวิธีการเรียนการสอน

2.4 ข้อเสนอแนะด้านการวัดผลประเมินผล คือ วิธีการปรับการประเมินผล

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการวิจัยเรื่อง ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

1. ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. การพัฒนารายวิชาเลือกเสรี
4. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2556
5. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. ข้อมูลวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี

Maslow (1970) กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยได้ตั้งสมมุติฐานของความต้องการ ดังนี้ (1) มนุษย์มีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด (2) ความต้องการของมนุษย์จะเรียงลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงเมื่อความต้องการขั้นต่ำกว่าได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นสูงจะเป็นแรงจูงใจให้แสดงพฤติกรรมต่อไป (3) ความต้องการขั้นที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมต่อไป ดังนั้น ความต้องการที่มีอิทธิพลในการแสดงพฤติกรรมคือความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง

ราชบัณฑิตสถาน (2546) ได้แยกความหมายของคำว่า ความต้องการ ออกเป็นคำว่า “ความ” หมายถึง เนื้อหา เกิดความ อาการ “ต้องการ” หมายถึง อยากได้ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้ ดังนั้น “ความต้องการ” จึงหมายถึง ความอยากได้ หรืออาการที่อยากได้และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว จะทำให้บุคคลเกิดสิ่งเร้าที่มากระตุ้น และมีแรงขับภายในเกิดขึ้น จึงมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อดิ้นรนและแสวงหาการตอบสนองความต้องการนั้น เมื่อได้รับการ

ตอบสนองแล้วบุคคลนั้นก็จะเกิดความต้องการใหม่ ๆ หรือมีความต้องการในระดับที่สูงขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

เบญจวรรณ บุญใจเพชร (2552) กล่าวว่า ความต้องการแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (ความต้องการขั้นต้น) เป็นความต้องการที่มีพลังผลักดันทางร่างกาย ได้แก่ ความต้องการเพื่อให้อวัยวะภายในร่างกายทำงานตามปกติหรืออยู่ในภาวะสมดุล เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อนนอนหลับ การขับถ่าย การออกกำลังกาย ความต้องการทางเพศ ความต้องการการเคลื่อนไหว (2) ความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม (ความต้องการขั้นรอง) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจและอารมณ์ ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัย ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับนับถือ ความสำเร็จ ความต้องการให้สังคมยอมรับ ความต้องการเกียรติยศ และชื่อเสียง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2556) วิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่น หรือสภาพยุทศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และหรือเพื่อการศึกษาต่อ

สรุปได้ว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี คือ ความพึงพอใจ ความปรารถนา ความต้องการของวิชาที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน ท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตร ไว้ดังนี้

Tyler (1949) สรุปว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีโรงเรียนเป็นผู้วางแผนและกำกับเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

Taba (1962) นิยามหลักสูตร หมายถึง แผนสำหรับการเรียนรู้

Good (1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้ (1) หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อสำเร็จหรือรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหนึ่ง (2) หลักสูตร หมายถึง ค่าโครงสร้างทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป (3) หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถานศึกษา

Saylor and Alexander (1974) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรว่าเป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่วางไว้โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

Beauchamp (1981) ให้ความหมายว่าหลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งประกอบด้วยประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในโรงเรียน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทยและมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ

ลำลี รักสุทธิ (2544) หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน อันจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติในทิศทางที่พึงประสงค์

ฉวีศรา พุกยะวัน (2547) ได้สรุปความหมายของหลักสูตร โดยจำแนกจากลักษณะของการให้ความหมายได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. หลักสูตร ตามความหมาย อาจหมายถึง

- เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะเอกสารที่กระทรวงหรือหน่วยงานกำหนดเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาแต่ละระดับเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การแนะนำวิธีการ สื่อการสอน แนวการ

ประเมิน ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ เช่น เนื้อหาสาระรายวิชา กลุ่มวิชาต่าง ๆ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือครู หนังสือตำรา สื่อการสอน เป็นต้น

- มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านต่าง ๆ ทั้งภายในห้องเรียน และภายนอกห้องเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายซึ่งนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน และตอบสนองความคาดหวังของสังคม

2. หลักสูตร ตามกระบวนการ อาจหมายถึง

- การวางแผนการดำเนินงานเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งวางจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น โดยมีแนวทางการจัดประสบการณ์ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างมีระบบ ทั้งทางด้าน การกำหนดวัตถุประสงค์รายย่อย การจัดเนื้อหาสาระรายวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การเตรียมสื่อการสอนและเอกสารประกอบการสอน คู่มือครู การจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชน ซึ่งการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ ทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และพฤติกรรมทางการศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนา ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาของผู้เรียน จากการเรียนรู้ในประสบการณ์เหล่านั้น

- ความมุ่งหวัง หรือความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้เรียนเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ผู้เรียนพึงได้รับจากการศึกษา ซึ่งสังคมได้ตั้งข้อกำหนดถึงสิ่งที่มุ่งหวัง และดำเนินงานตามกระบวนการที่ได้วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนที่บรรลุจุดมุ่งหมาย หรือเรียนจบการศึกษาจากสถานศึกษาสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน หรือสังคมอย่างมีคุณค่า มีความสุข และนำความรู้ที่ได้นั้นทำประโยชน์ให้กับชุมชนหรือสังคมตามที่ได้มุ่งหวังไว้

นันทิยา สมสรวย (2549) หลักสูตร หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีพัฒนาการและคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นแผนโครงการที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กิจกรรมต่าง ๆ การวัดผลประเมินผล การเรียนการสอน

ฉันทิ ธาตุทอง (2550) หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ความรู้ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้เรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรม โครงการหรือแผน เพื่อเป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

ชวลิต ชูกำแหง (2551) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียน การสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียน ไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา หลักสูตรจึง ไม่ใช่เพียงเอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานของรัฐ กำหนดเอาไว้เพียงเท่านั้น หลักสูตร จึงเป็นสิ่งที่ต้องสร้างสรรค์ทุกอย่างให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างเสริม ประสบการณ์ของตนเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้นพอเพียงกับการดำรงชีวิตในสังคมนั้น ๆ

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยมี ลักษณะเป็นแผนที่มืองค์ประกอบ คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน และ การวัดผลประเมินผล

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

มีนักการศึกษาให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

Taba (1962) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักสูตร เดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผล และการประเมินผลอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ หรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการ เปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลง แนวคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

Good (1973) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้ เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการ

ประเมินผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึงการแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นไป

Saylor and Alexander (1974) ให้คำจำกัดความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตรอาจหมายถึงการสร้างเอกสารอื่นสำหรับนักเรียนด้วย ซึ่งในการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรนั้นม้งานที่ต้องทำสำคัญ ๆ อยู่ 3 ประการ คือ

1. การพิจารณาและการกำหนดเป้าหมายเบื้องต้นที่สำคัญของหลักสูตรที่จัดทำนั้นว่ามีเป้าหมายเพื่ออะไร ทั้งโดยส่วนรวมและส่วนย่อยของหลักสูตรนั้น ๆ อย่างเด่นชัด
2. การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุประกอบการเรียนการสอน การเลือกสรรเนื้อหาสาระเพื่อการอ่าน การเขียน การทำแบบฝึกหัด และหัวข้อสำหรับการอภิปราย ตลอดจนกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นต้น
3. การกำหนดระบบการจัดวัสดุอุปกรณ์และการจัดการเรียนการสอน ตลอดทั้งการทดลองที่เป็นประโยชน์ เหมาะสมกับการเรียนการสอนแต่ละวิชา แต่ละชั้นเรียน

ฉันท ชาติทอง (2550) การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับ แต่ง เสริม เต็มต่อ หรือการดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

ดวงนภา จันคำ (2554) การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยเริ่มจากการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียนและชุมชน กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ แนวทาง วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือการปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรถือเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา ซึ่งความสำคัญของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการศึกษานั้น นักการศึกษาได้กล่าวไว้ ดังนี้

นันทิยา สมสรวย (2549) หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล เพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประเทศชาติ นอกจากนี้หลักสูตรยังช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจนรู้จักกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามที่ถนัด หลักสูตรจึงเป็นแผนปฏิบัติการที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ

ฉันท ชาติทอง (2550) หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ

1. ระดับประเทศ เป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยเฉพาะภาพรวมและตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มสัมกับกับการจัดการศึกษาในอนาคต
2. ระดับสถานศึกษา ซึ่งนับได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจและจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น ๆ
3. ระดับห้องเรียน ซึ่งมีความสำคัญในการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรง โดยมีรายละเอียดและเอกสารประกอบที่กำหนดแนวทางว่าจะสอนใคร เรื่องใด เพื่ออะไร

ชวลิต ชูกำแพง (2551) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของประชาชนในประเทศ ซึ่งคนที่จบการศึกษาในแต่ละระดับในประเทศ หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของคนที่ยจบการศึกษาในระดับนั้น ๆ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา ถ้าประเทศหรือการศึกษาระดับใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามมา

3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลติดตามผลของการศึกษาได้ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน

4. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนของครู เนื่องจากตัวหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในระดับมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้สะท้อนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้

5. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางความรู้ ตลอดจนการจัดประสบการณ์ของครูผู้สอน ซึ่งการศึกษาในแต่ละระดับจะมีองค์ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป

6. หลักสูตรเป็นเครื่องทำนายอนาคตการศึกษาของชาติ อนาคตการศึกษาของชาติย่อมมาจากหลักสูตรที่มีวิสัยทัศน์ ที่มีการวางกรอบเนื้อหาที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาประเภทใดและระดับใดที่ดีจะขาดหลักสูตรเสียมิได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงร่างกำหนดไว้ว่าจะให้เด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็น โฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างใรรอีกด้วย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนและแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติให้บรรลุตามความมุ่งหมายและนโยบาย

2. หลักสูตรเป็นหลักและแนวทางในการวางแผนวิชาการ การจัดการ การบริหาร การศึกษา การสรรหาและการพัฒนาบุคลากร การจัดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ นวัตกรรม การเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพคาวังของหลักสูตร

3. หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

4. ระบบหลักสูตรจะกำหนดความมุ่งหมาย ขอบข่ายเนื้อหาสาระ แนวทางการจัดประสบการณ์ การเรียนการสอน แหล่งทรัพยากร และการประเมินผล สำหรับการจัดการศึกษาของผู้บริหาร

5. หลักสูตรจะเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาสังคมของประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรเป็นแผนและแนวทางในการจัดการศึกษา เป็นโครงร่างกำหนดว่าผู้เรียนควรจะได้รับประสบการณ์อะไรบ้างจึงจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม หลักสูตรยังเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาสังคมของประเทศ

องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้แนวคิดในการจำแนกองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

Taba (1962) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรว่ามี 4 องค์ประกอบ คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ
2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. วิธีการประเมินผล

Tyler (1949) กล่าวว่า โครงสร้างของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมาย (Educational Purpose) ที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดขึ้น
2. ประสบการณ์ (Educational Experience) ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมายบรรลุ
3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organizational of Educational Experience) เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. วิธีการประเมิน (Determination of What to Evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ฉันท ชาติทอง (2550) สรุปองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรว่า (1) จุดหมายของหลักสูตรเป็นผลรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว (2) โครงสร้างเนื้อหาสาระเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ (3) ระยะเวลาเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ครบกระบวนการและมีประสิทธิภาพ (4) กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ (5) การวัดและประเมินผล เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของหลักสูตรก่อนและหลังการนำไปใช้

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553) องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรมตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลายระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตรซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่บอกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรนั้น ๆ จุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชา วิชาแต่ละกลุ่มจะสร้างคุณลักษณะที่แตกต่างกันให้กับผู้เรียน ดังนั้น แต่ละกลุ่มวิชาจึงมีการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้ต่างกัน จุดมุ่งหมายรายวิชาเป็นจุดหมายที่ละเอียดจำเพาะเจาะจงกว่าจุดมุ่งหมายกลุ่มวิชา ผู้สอนรายวิชาจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนเนื้อหาแต่ละบทแต่ละตอนขึ้นในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม แม้ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาจะมีหลายระดับดังกล่าวแล้วจุดมุ่งหมายทุกระดับย่อมสอดคล้องกันและนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

2. เนื้อหา (Content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว กิจกรรมขั้นต่อไปคือการเลือกเนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน แนวการสอน และแบบเรียน เป็นต้น

การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ในการเรียน จำนวนครูและสิ่งแวดล้อมอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การดำเนินการสอน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะหลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและการประเมินผล จิตวิทยาการสอน ตลอดจนปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) คือ การหาคำตอบว่า หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุ การประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวาง โครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

ในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย (1) การกำหนดจุดมุ่งหมาย (2) การกำหนดเนื้อหาสาระ (3) การจัดการเรียนการสอน และ (4) การวัดผลประเมินผล

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของ ทาบา (Taba, 1962) ได้ให้ความเห็นว่าหลักสูตรทั้งหลายจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ (1) จุดประสงค์ (2) เนื้อหาวิชา (3) กระบวนการเรียนการสอน และ (4) การประเมินผล องค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้ต่างก็มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ลำดับขั้นในการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพ ปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งพัฒนาการของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนธรรมชาติของความรู้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดประสงค์ของการศึกษา โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากที่ได้จากขั้นที่ 1 เป็นหลักในการพิจารณา

ขั้นที่ 3 คัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม โดยคัดเลือกมาให้เรียนเฉพาะที่ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 4 จัดระเบียบ ลำดับ และขั้นตอนของเนื้อหาวิชาที่คัดเลือกมา

ขั้นที่ 5 คัดเลือกประสบการณ์การเรียน โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และวิธีสอนแบบต่าง ๆ เป็นแนวทาง

ขั้นที่ 6 จัดระเบียบ ลำดับ และขั้นตอนของประสบการณ์

ขั้นที่ 7 ประเมินผล เป็นขั้นตอนที่จะทำให้ทราบว่า การพัฒนาหลักสูตรประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด โดยปรกติจะพิจารณาจากผลของการใช้หลักสูตร นั่นคือ พิจารณาว่าผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมเพียงใด

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบาที่ได้เสนอไว้ สจัด อุทรานันท์ (2527) มีความเห็นว่า ยังไม่ครอบคลุมการใช้หลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร จึงได้เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุม ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและสังคม

2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการมุ่งแก้ปัญหา และสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอนเป็นเสมือนสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้
4. การกำหนดการวัดและประเมินผล เป็นการกำหนดว่า ควรจะวัดและประเมินผลอะไรบ้างจึงจะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร โดยทั่วไปมักจะไม่วัดถึงการวัดผลการเรียนโดยตรง แต่อาจทำได้โดยการทดลองใช้หลักสูตร ประเมินโครงร่างหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้
5. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ หรือไปสู่การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ เช่น การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เพื่อให้ทราบว่าผลผลิตจากหลักสูตรเป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ถ้าผลการประเมินพบว่ามีข้อบกพร่องก็จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ให้การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรต่อไป
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร เป็นกระบวนการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมและผู้เรียนมากขึ้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปในทิศทางเดียวกันมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานหรือสิ่งกำหนดหลักสูตรด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ สิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านวิชาการ และสิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับผู้เรียนและสังคม เป็นไปตามเป้าหมายการจัดการศึกษา

ขั้นที่ 2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานจากสิ่งกำหนดหลักสูตรในด้านต่างๆ มาใช้กำหนดรูปแบบของหลักสูตรว่าควรมีลักษณะใด โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นอย่างไร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นภาพรวมและมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรที่ร่างขึ้น เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร อาจทำได้หลายวิธีเช่น การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือการทดสอบใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 4 การปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ผ่านมาสังเคราะห์เพื่อแก้ไขหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ควรทบทวนให้รอบคอบว่าข้อมูลส่วนใดที่จะใช้เพื่อการปรับแก้หลักสูตรส่วนใดบ้าง และมีผลกระทบต่อโครงสร้างอื่น ๆ ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิมวชช (2542) สรุปว่า หลักการพัฒนาหลักสูตรเป็นแนวดำเนินการที่ใช้ประมวลข้อมูลแต่ละด้าน จัดหาข้อมูลเหล่านั้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีหลักการที่สำคัญ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ฯลฯ โดยใช้วิธีการทางสถิติหาข้อสรุป
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นการกำหนดคุณลักษณะ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ ค่านิยมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป้าประสงค์ในแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ให้มีครบทุกพิสัยหรือขอบเขต
3. การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ เป็นการคัดเลือก การจัดเนื้อหา สาระ และประสบการณ์ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงต้องพิจารณาตัดสินความยากง่าย ความกว้าง ความลึก ขอบข่าย ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน

4. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำโครงการประมวลความรู้หรือหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล หัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน บุคคลที่มีความสำคัญคือผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียน

5. การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยนำผลที่ได้จากการวัดด้วยวิธีการต่าง ๆ มาพิจารณาร่วมกันแล้วสรุปเป็นคุณค่าของหลักสูตรฉบับนั้น

6. การปรับปรุงแก้ไขและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการตัดสินใจหลักสูตรฉบับที่กำลังใช้หรือทดลองใช้ในกรณีที่เป็นหลักสูตรฉบับร่างขึ้นมาใหม่ โดยใช้วิธีการหรือรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผสมผสานกัน กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นการดำเนินงานอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยการใช้ข้อมูลจากหลักการพัฒนาหลักสูตร จนกระทั่งประสบผลสำเร็จเป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไข หรือสร้างใหม่

บุญชม ศรีสะอาด (2546) กล่าวถึงหลักของการพัฒนาหลักสูตร โดยทั่วไป มีดังนี้

1. ใช้พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคม จิตวิทยา และวิชาความรู้ต่าง ๆ
2. พัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม
3. พัฒนาให้สอดคล้องกับระดับพัฒนาการความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน
4. พัฒนาให้สอดคล้องกับหลักการของผู้เรียน
5. ในการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องพิจารณาความเหมาะสมในด้านความยากง่าย ลำดับก่อนหลัง ความต่อเนื่อง และบูรณาการของประสบการณ์ต่าง ๆ
6. พัฒนาในทุกจุดอย่างประสานสัมพันธ์กัน ตามลำดับจากจุดประสงค์สาระความรู้และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล
7. พิจารณาถึงความเป็นไปได้สูงในทางปฏิบัติ

8. พัฒนาอย่างเป็นระบบ

9. พัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

10. มีการวิจัยติดตามผลอยู่ตลอดเวลา

11. ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ

12. อาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังของผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

นอกจากนี้ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ระเบียบ และเพื่อให้งานการพัฒนาหลักสูตรดำเนิน ไปสู่จุดหมายของการพัฒนา อย่างแท้จริงเราต้องคำนึงถึงหลักในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญ และมีความสามารถในงานพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี

2. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ และประสานงานอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ

3. การพัฒนาหลักสูตร จำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นระเบียบแบบแผนต่อเนื่องกันไป เริ่มตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรจนถึงการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร ในการดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงว่า การพัฒนาหลักสูตรจะเริ่มที่จุดใด จะเป็นการพัฒนาส่วนย่อยหรือการพัฒนาทั้งระบบ และจะดำเนินการอย่างไรในขั้นตอนต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการ หลักสูตร ครูผู้สอน หรือนักวิชาการด้านการศึกษาหรือบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกัน พิจารณาอย่างรอบคอบ และดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผนที่ละขั้นตอน

4. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่าง ๆ ทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นมาใหม่ อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหลักสูตร เนื้อหาวิชา การทำการทดสอบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดการเรียนการสอน

5. การพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ความคิดใหม่ แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่

6. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ด้านการพัฒนาจิตใจ และทัศนคติของผู้เรียนด้วย

สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญคือ ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดการวัดผลประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร

ข้อมูลพื้นฐานเป็นข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องศึกษาวิเคราะห์และใช้ประกอบพิจารณาในการสร้าง หรือจัดทำหลักสูตรในทุกองค์ประกอบของหลักสูตรอันได้แก่ ข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การพัฒนาการทางเทคโนโลยี ประวัติศาสตร์การศึกษา หลักสูตรเดิม ข้อมูลทางบุคลากร ได้แก่ บุคคลภายนอก นักวิชาการแต่ละสาขา ข้อมูลทางธรรมชาติของความรู้ทางปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษา การศึกษา ข้อมูลพื้นฐานเป็นขั้นตอนแรกสุดของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กระบวนการกำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกระบวนการประเมินผล เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม อีกทั้งยังเหมาะสมกับลักษณะ โครงสร้างของความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเป็นหลักสูตรที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศชาติไปในทิศทางที่ต้องการได้ (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546) นักการศึกษา ได้แสดงแนวทางไว้ ดังนี้

Tyler (1949) กล่าวถึงสิ่งที่ควรพิจารณาในการสร้างจุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ซึ่งได้แก่ ความต้องการของผู้เรียนและความสนใจของผู้เรียน
2. ข้อมูลจากการศึกษาชีวิตภายนอกโรงเรียน
3. ข้อมูลที่ได้จากการเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ
4. ข้อมูลทางด้านปรัชญา
5. ข้อมูลทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้

สังค อุทรานันท์ (2532) กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. พื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา
2. พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม
3. พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน
4. พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้
5. ธรรมชาติของความรู้

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550) ความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร เกิดจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

ในการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรนั้น ผู้จัดทำจำเป็นต้องวิเคราะห์สภาพของสังคม เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม วัฒนธรรม และปรัชญาในการดำเนินชีวิตของผู้ที่อยู่ในสังคมปัจจุบันก่อน จากนั้นจึงจะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าวในปัจจุบัน นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาสังคมที่เราได้เผชิญอยู่เกือบทุกวัน ได้แก่ ปัญหาอาชญากร ปัญหาคนยากจน ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาการเพิ่มประชากร ปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจ และอื่น ๆ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งผู้จัดทำหลักสูตร จำเป็นจะต้องศึกษาปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ และดำเนินการจัดทำหลักสูตรเพื่อป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย

ปัญหาในด้านประชากรและการอพยพของประชากรเป็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสังคมปัจจุบันซึ่งผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงในด้านการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการแก้ปัญหาในด้านนี้ อาจจะกล่าวได้ว่าการอพยพของประชากรจากที่แห่งหนึ่งไปอีกแห่งหนึ่งมีสาเหตุสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การใช้เครื่องจักรกลในการทำงานแทนกำลังคนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดภาวะของการว่างงานแก่ผู้ที่ไม่มียกทักษะในการใช้เครื่องกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ใช้แรงงาน

(2) แรงงานของสตรีมีเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้สตรีต้องทำงานประกอบอาชีพ และเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองหลวงและแหล่งอุตสาหกรรมต่างๆ

(3) ประชากรที่อยู่ในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองหลวงประสบกับมลภาวะ อากาศกรรม แหล่งเสื่อมโทรมต่าง ๆ ความยากจน ทำให้ผู้มีฐานะในระดับกลางชนขยายที่จะอพยพไปอยู่ในบริเวณชานเมืองเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นการจัดหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งจะต้องศึกษา ข้อมูลต่างๆ เพื่อจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาวะของแต่ละท้องถิ่นเพื่อสกัดกั้นการอพยพ ของประชากรและช่วยให้ประชากรในแต่ละท้องถิ่นสามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนด้วย รายได้ที่จะสามารถทำให้การดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นหรือในสังคมนั้นอย่างเป็นปกติสุข

นอกจากนี้ในปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะมีผลทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมเช่นเดียวกัน ตลอดจนเข้ามามี ความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้ที่อยู่ในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมเมือง หลวงซึ่งเมื่อได้พิจารณาชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรอย่างละเอียดตั้งแต่เข้าจนคำจะเห็นได้ว่า บุคคลที่อยู่ในเมืองหลวงมีส่วนเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีอย่างมากมายและเครื่องอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ ซึ่งทำให้การดำเนินชีวิตของผู้ที่อยู่ในสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกสบายมากขึ้น การจัดทำหลักสูตรก็จำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

2. แนวความคิดและผลงานวิจัยทางด้านจิตวิทยา

ความรู้ทางด้านจิตวิทยาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างมาก ผู้ที่จัดทำ หลักสูตรจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะของพัฒนาการของเด็ก ในด้านร่างกาย จิตใจ และการเรียนรู้ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดสร้างหลักสูตร ผลงานวิจัยและ ความรู้ทางด้านจิตวิทยาซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะพัฒนาการของผู้เรียน ในด้านลักษณะทั่วไปของเด็ก การเจริญเติบโต และความต้องการของเด็กในแต่ละวัยนั้นจะให้ ประโยชน์ในด้านการจัดแผนการ เรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กในแต่ละวัย การจัด การเลือกเนื้อหาความรู้ และการจัดการเรียนการสอนในลักษณะของการเรียนเป็นกลุ่ม หรือแบบรายบุคคล

งานด้านจิตวิทยาซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะพัฒนาการของผู้เรียนทางด้านสติปัญญา ของเด็กในแต่ละวัยจะเป็นข้อมูลในด้านการจัดเนื้อหาความรู้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับความพร้อม และความสามารถในด้านการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละวัย รวมทั้งจัด บทเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของผู้เรียนด้วย

นอกจากนี้ผลงานวิจัยทางด้านจิตวิทยา ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะพัฒนาการของผู้เรียนในด้านความประพฤติ จะทำให้ผู้จัดหลักสูตรสามารถสอดแทรกเนื้อหาและจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนให้สามารถประพฤติตน และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขด้วย นอกจากการเรียนงานและผลของการวิจัยทางด้านจิตวิทยาในด้านต่าง ๆ แล้ว ผู้จัดทำหลักสูตรยังจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละวัย ความแตกต่างของเด็กในด้านสติปัญญา ภูมิหลัง และความสามารถเฉพาะ สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นผลของ การวิจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งจำเป็นต้องนำมาเป็นข้อมูลในการจัดหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรนั้นเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้

3. ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการ และบทบาทของสถาบันการศึกษา

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้วิทยาการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในทำนองเดียวกันก็ได้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษามากขึ้น ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ ในด้านวิชาการเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในการจัดหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดความรู้ เนื้อหาวิชา และประสบการณ์ที่เหมาะสม ทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบันให้แก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพของสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอยู่เสมอ ดังนั้นผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องให้ความสนใจต่อวิทยาการใหม่ ๆ เหล่านี้ ผลของการวิจัยต่าง ๆ การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนแนวความคิดใหม่ในปัจจุบัน โดยเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัย ระดับความรู้ และความสามารถของผู้เรียนด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และให้ผู้เรียนสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนในสังคมปัจจุบันได้ด้วย นอกจากนี้ความรู้สมัยใหม่และประสบการณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ควรจะได้จัดไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ก้าวหน้า เกิดความคิดริเริ่ม มีความคิดเห็นแบบวิทยาศาสตร์ มีความสามารถใช้เครื่องมือต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์และทางเทคโนโลยีในการทำงานและประกอบอาชีพในสังคมได้

4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ประชากรในปัจจุบันได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้มีผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ ด้วยการจัดการศึกษาที่ดีและเหมาะสมให้แก่ประชาชนจะช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศได้

อาจจะกล่าวได้ว่าการศึกษายเป็นปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่ง ซึ่งสามารถกำหนดความเจริญก้าวหน้า ในทางเศรษฐกิจของประเทศได้เช่นกัน ปัญหาทางเศรษฐกิจนั้น นอกจากปัญหาในด้านการขาดแคลนทางปัจจัยการผลิตด้านวัตถุ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การขาดแคลนผู้ที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาการ และวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ การขาดแคลนทางด้านวัตถุนั้นสามารถแก้ไขได้ด้วยการเพิ่มผลผลิต แต่การขาดแคลนกำลังคนในวิชาการและวิชาชีพในทุกๆระดับนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยการจัดการศึกษาและการวางโครงการที่แน่นอนเพื่อทำการผลิตคนในทุกๆระดับให้มีปริมาณและคุณภาพที่ได้สัดส่วนกัน ตรงตามความต้องการในระบบเศรษฐกิจและสังคมประเทศ

ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตรปัญหาในด้านเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งที่ผู้จัดทำหลักสูตร จะต้องคำนึงถึง และจัดทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับกำลังคนที่ชาติต้องการทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการแขนงต่าง ๆ ระดับช่างฝีมือ และระดับกรรมกร โดยกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายทางเศรษฐกิจและการปกครองของประเทศ จัดโปรแกรมการเรียนการสอนเตรียมครูผู้สอน โดยการจัดอบรมครูให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหา วิชาการใหม่ ๆ การเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อที่ครูเหล่านั้นจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนากำลังคน สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพให้เพียงพอับความต้องการของสังคมที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน และสามารถนำกำลังคนที่ผลิตออกมาแล้ว ไปปฏิบัติงานได้ผลตามความต้องการอย่างแท้จริง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร

บุคลากรย่อมมีความสำคัญในการสร้างหลักสูตรมากยิ่งขึ้นกว่าสิ่งใด หลักสูตรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากบุคลากรหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งนี้เพราะการสร้างหลักสูตรใดใดไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ด้วยคนเพียงคนเดียว การสร้างหลักสูตรแต่ละครั้งเป็นงานที่ละเอียดอ่อนและต้องกระทำกันอย่างมีขั้นตอน และมีองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน จึงยอมใช้บุคลากรที่มีความแตกต่างกันออกไป

สังค อุทรานันท์ (2532) แบ่งผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ (1) กลุ่มของคณะพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา ครู นักพัฒนาหลักสูตร และนักวัดผลการศึกษา (2) กลุ่มของผู้ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ (3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของสังคม ได้แก่ ผู้เขียนหนังสือประชาชนทั่วไป ผู้ปกครองนักเรียน (4) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียน และนักแนะแนวการศึกษา

โดยผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. บทบาทของคณะพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาวิชา ครู หรือผู้สอน นักวัดผล และนักพัฒนาหลักสูตรจะมีบทบาทในลักษณะต่อไปนี้

1.1 เป็นผู้พิจารณาเสนอแนะการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร กล่าวคือ ผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหาวิชาก็จะเป็นผู้ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาสาระของวิชาที่จะนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตร ครูหรือผู้สอนก็จะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน นักวัดผลก็จะเสนอแนะแนวทางในการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และสำหรับนักพัฒนาหลักสูตรก็จะให้แนวทางในการดำเนินงานและประสานงานให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปตามหลักการและสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

1.2 ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยภาระหน้าที่เช่นนี้คณะพัฒนาหลักสูตรจะต้องร่วมกันพิจารณาวางแผนการทำงาน จัดสรรเวลา ทรัพยากร และกิจกรรมต่าง ๆ ภารกิจเหล่านี้อาจจะมอบหมายให้เป็นที่ของประธานคณะพัฒนาหลักสูตรหรือจะเป็นการตัดสินใจร่วมกันก็ได้

1.3 ทำหน้าที่เขียนเอกสารหลักสูตร โดยภารกิจเช่นนี้ในคณะพัฒนาหลักสูตรควรจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญหรือมีทักษะด้านการเขียนรวมอยู่ด้วย เพื่อจะได้เขียนเอกสารหลักสูตรตรงกับเจตนารมณ์ของคณะพัฒนาหลักสูตรทุกประการ

2. บทบาทของผู้สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร กลุ่มผู้ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ จะมีบทบาทในลักษณะต่อไปนี้ คือ

2.1 ทำหน้าที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในด้านสถานที่ การเงิน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานพัฒนาหลักสูตร

2.2 ประสานงานในการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ให้กำลังใจในการทำงาน รวมทั้งการดำเนินการเสนอขออนุมัติในการใช้หลักสูตรด้วย

3. บทบาทของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ได้แก่ บุคคลในวงการต่าง ๆ ในสังคม ประชาชนทั่วไป และผู้ปกครองนักเรียน บุคคลกลุ่มนี้จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของสังคมในลักษณะต่อไปนี้

3.1 การเสนอแนะข้อคิดเห็นหรือแนวทางต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม หรือแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรโดยการพูด การเขียนในลักษณะใด ๆ ก็ได้

3.2 ทำการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของสังคมแก่คณะพัฒนาหลักสูตรในกรณีที่ทางคณะพัฒนาหลักสูตรสอบถามความคิดเห็น

4. บทบาทของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน กลุ่มที่จะให้ข้อมูลได้แก่นักเรียน เยาวชน หรือผู้ใหญ่ที่มีความประสงค์จะศึกษาเล่าเรียนตามหลักสูตรนั้น ๆ และนักแนะแนวการศึกษา บุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่คณะพัฒนาหลักสูตรในลักษณะต่อไปนี้

4.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียนแก่คณะพัฒนาหลักสูตร

4.2 ทำการแสดงความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรหรือพัฒนาหลักสูตร (ชูศรี สุวรรณ โชติ, 2544) ดังนี้

1. กลุ่มบุคคลภายนอกวงการศึกษากลุ่มนี้หากผู้ที่ไม่มีความประสงค์ในการสร้างหลักสูตรแล้วจะคิดว่าไม่สำคัญ แต่ที่จริงในการสร้างหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตรในทุกครั้งจำเป็นต้องอาศัยบุคคลกลุ่มนี้เป็นอันมาก เพื่อจะได้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เขาเหล่านั้นมีอยู่ทั้งทางตรงและทางอ้อมเข้ามาช่วยในการดำเนินการเรื่องหลักสูตร บุคลากรกลุ่มนี้ได้แก่

1.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี คณะรัฐสภา และกลุ่มผู้นำระดับประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรที่เน้นด้านการเมืองและการปกครอง

1.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ประกอบด้วยนักเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐกิจผู้ผลิต ทางด้านอุตสาหกรรม ด้านเกษตรกรรม ด้านอาชีพอิสระและบริการ และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการงานอาชีพ การทำมาหากิน สถาบันทางการเงิน ที่สามารถนำมาช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับด้านนี้

1.3 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสังคม ประกอบด้วยทุกสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องในสังคม เช่น พระสงฆ์ นักบวชในศาสนาอื่น นักประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์ และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม เมื่อต้องการสร้างและพัฒนาหลักสูตรด้านสังคม

2. กลุ่มบุคลากรผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนทั่วไป บุคลากรกลุ่มนี้จะถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและพัฒนาหลักสูตรเป็นอันมาก ผู้ปกครองบางคนอาจมีความรู้ในเรื่องที่จะสร้างและพัฒนาหลักสูตรนั้น ๆ ก็อาจจะให้มามีส่วนร่วมในการดำเนินงานก็จะเป็นสิ่งที่ดีต่อการสร้างและพัฒนาหลักสูตร แต่โดยข้อเท็จจริงผู้ปกครองและประชาชนส่วนใหญ่จะไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ความจำเป็นที่จะให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรจะลดลง จุดสำคัญของผู้ปกครองและประชาชนคือ การมีส่วนร่วมภายหลังจากหลักสูตรนั้น ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว การมีส่วนร่วมของบุคลากรส่วนนี้คือการรับทราบ หรือให้ความคิดเห็นต่อหลักสูตรและทำความเข้าใจหลักสูตรที่จะฝึกอบรมบุตรหลานของกลุ่มนี้ วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่ต้องเสนอกับกลุ่มนี้คือ กลุ่มบุคลากรกลุ่มนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติต่อการศึกษาฯ และไม่เข้าใจเจตนารมณ์ในการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจจะเกิดปัญหาในการใช้หลักสูตรต่อไป

3. กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษา ซึ่งได้แก่ บุคคลที่อยู่ในหน้าที่การบริหารการศึกษาในทุกระดับนับตั้งแต่รัฐมนตรีว่าการ อธิบดีที่มีสถานศึกษาในสังกัด ผู้บริหารการศึกษาระดับกองในกรมที่มีสถานศึกษา และสุดท้ายของผู้บริหารการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษายังประกอบด้วยบุคลากรดังต่อไปนี้คือ คณะของศึกษานิเทศก์ซึ่งมีศึกษานิเทศก์ทั้งระดับกรม และระดับภูมิภาค กลุ่มสุดท้ายของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคือนักวิชาการศึกษาที่มีกระจายอยู่ในกรมกองต่าง ๆ

4. กลุ่มนักพัฒนาหลักสูตร กลุ่มนี้จะถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาและการสร้างหลักสูตรที่ว่าได้ เพราะงานทุกชนิดจะเกิดจากกลุ่มนี้แทบทุกอย่าง กลุ่มนี้ประกอบด้วยนักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการศึกษา นักวัดผลการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา และที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ครู บุคลากรกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบในการ

พัฒนาหรือสร้างหลักสูตร บุคลากรสุดท้ายของกลุ่มนี้ คือ กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อ การเรียนการสอน แบบเรียนและอุปกรณ์การสอน

5. กลุ่มผู้รับบริการการศึกษา กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาและการสร้างหลักสูตรซึ่งได้แก่ นักเรียน และผู้ที่ได้รับผลกระทบทางอ้อมคือ ผู้ปกครองนักเรียน นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ต้องการใช้ผลผลิตจากการศึกษาซึ่งได้แก่ นายงาน หรือนายจ้างหรือถ้าพูดอย่างกว้างคือสังคมที่นักเรียนผู้นั้นจะต้องออกไปรับหน้าที่ยอมรับในสังคมต่อไป

การพัฒนารายวิชาเลือกเสรี

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา

สิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา คือ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. วัตถุประสงค์กับการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน โดยทั่วไปมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ คือ ครู ผู้เรียนและวัสดุการเรียนการสอน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการเรียน ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างจะถาวรให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ให้เขาสามารถจะทำในสิ่งที่ต้องการได้โดยที่ไม่เคยทำเป็นมาก่อน ดังนั้น การเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปอย่างไร ก่อนจัดการเรียนการสอนก็ต้องกำหนดพฤติกรรม เงื่อนไขและมาตรฐานเอาไว้อย่างชัดเจนว่าหลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมอะไรอย่างไรออกมาได้บ้าง โดยระบุสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวไว้ในข้อความที่เราเรียกว่า “วัตถุประสงค์การสอน”

2. วัตถุประสงค์เป็นตัวกำหนดแนวทาง ในการจัดการเรียนการสอน ถ้าเรามีวัตถุประสงค์ซึ่งระบุพฤติกรรม เงื่อนไข และมาตรฐาน ในการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียนหลังจากจบการเรียนการสอนอยู่แล้วในมือ ก็สามารถที่จะจัดเตรียมการเรียนการสอนได้ง่ายและมีเป้าหมายมากขึ้น กล่าวคือ วัตถุประสงค์จะเป็นตัวบ่งบอกถึงขอบเขตและความละเอียดลึกซึ้งของเนื้อหาที่จะให้แก่ผู้เรียนในการเรียนการสอน วัตถุประสงค์เป็นสิ่งบ่งบอกแนวทางให้ครูพิจารณาเลือกวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการจะให้บังเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดเตรียมสื่อที่จะใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงเป็นแนวทางในการ

วัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยว่า บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยแค่ไหน เพียงใด ซึ่งในทางปฏิบัติเราใช้วัตถุประสงค์เป็นหลักในการกำหนดเนื้อหา วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลควบคู่กันไป

3. วัตถุประสงค์การสอนกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ในรายวิชาต่าง ๆ หากมีวัตถุประสงค์ระบุเอาไว้อย่างชัดเจนอยู่แล้วว่า แต่ละหัวข้อเรื่องจะให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง ผู้สอนก็สามารถที่จะจัดเตรียมแผนการเรียนการสอนได้ทันที หากแต่วิชานั้น ๆ ยังไม่มีวัตถุประสงค์ หรือมีวัตถุประสงค์ที่ระบุพฤติกรรมผู้เรียนเอาไว้ไม่ชัดเจน ก็เป็นความจำเป็นของครูผู้สอนเองที่จะต้องหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนขึ้นมา

การกำหนดวัตถุประสงค์การสอนนั้น จะดูข้อมูลแค่เพียงหนังสือหรือเอกสารซึ่งมีชื่อตรงกับวิชาที่จะสอนข้อมไม่ได้ เพราะหนังสือหรือเอกสารต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะระบุเอาไว้แต่เพียงเนื้อหาที่จะเรียน ซึ่งแต่ละเล่มมีหัวข้อและรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อแตกต่างกันออกไป กล่าวคือหนังสือบางเล่มมีหัวข้อไม่ครบตามหลักสูตรรายวิชาที่จะสอน แต่ทว่าบางเล่มอาจมีหัวข้อและรายละเอียดเนื้อหาหลักซึ่งเกินกว่าระดับของผู้เรียนในหลักสูตรนั้นก็เป็นไปได้ ด้วยเหตุนี้ ในขั้นแรกที่จะกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับรายวิชาที่จะสอน ครูผู้สอนจะต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อจัดสร้างวัตถุประสงค์การสอน ก่อนที่จะจัดเตรียมการเรียนการสอนต่อไป กระบวนการอันนี้เราเรียกว่า "กระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา" ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์และการเตรียมการเรียนการสอน

4. การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเป็นกระบวนการ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ในการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนก็เช่นเดียวกัน ครูผู้สอนจะต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรรายวิชานั้น ๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ หลังจากนั้นจึงออกแบบสร้างวัสดุการเรียนการสอน เช่น ใบเนื้อหา ใบงาน สื่อการเรียนการสอน แบบทดสอบ ฯลฯ (ตามวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้น) ทดลองใช้กับผู้เรียน ทำการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรรายวิชาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

5. กระบวนการทางการศึกษากำหนดข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร หากพิจารณาที่จุดประสงค์หลักของการจัดการเรียนการสอนทางการศึกษาแล้ว จะพบว่า การจัดการเรียนการสอนต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะและเจตคติในทางที่ดี จบออกไปแล้วสามารถที่จะทำงานในสาขา

วิชาชีพที่ตนร่ำเรียนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอน จึงต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะออกไปปฏิบัติว่าจะต้องทำงานอะไรและใช้ความรู้ความสามารถอะไรบ้าง ศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรรายวิชาในแต่ละหลักสูตรว่ามีรายละเอียดอะไรบ้าง มีความเกี่ยวข้องกับรายวิชาอื่นในหลักสูตรอย่างไรและแม้กระทั่งตัวผู้เรียนเองก็จะต้องศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงว่า ผู้ที่จะเข้ามาศึกษาในหลักสูตรรายวิชานั้น ๆ มีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อที่จะให้จัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์เป็นสิ่งสำคัญมากในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะว่า ครูผู้สอนจะต้องอาศัยเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาวิชา เป็นแนวทางในการเลือกวิธีสอน หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกหรือสร้างสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในการเรียนการสอน หรือแม้แต่จะเลือกใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

รายการที่กำหนดให้ในรายวิชา

รายการที่กำหนดในรายวิชามีดังนี้ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. ข้อมูลเบื้องต้นของหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ สำหรับครูผู้สอนข้อมูลเบื้องต้นจุดแรกที่ครูได้รับสำหรับการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ ก็คือ ชื่อรายวิชาที่จะสอน ซึ่งแท้ที่จริงแล้วเพียงชื่อรายวิชาอย่างเดียวนั้น คงจะยังไม่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เพราะไม่ทราบว่าจะสอนใคร ระดับไหน ในระยะเวลาเท่าไร และที่สำคัญ ก็คือ จะสอนผู้เรียนด้วยขอบเขตเนื้อหาวิชาแค่ไหนถึงจะเพียงพอเหมาะสม ดังนั้น ในขั้นต้นครูผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรและหลักสูตรรายวิชาจากเอกสารหลักสูตรเสียก่อน

2. การกำหนดโค้ดของรายวิชา โค้ดรายวิชา เป็นตัวแทนที่สรุปรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรรายวิชาให้สั้นกะทัดรัดยิ่งขึ้น โดยในโค้ดรายวิชาหรือโค้ดวิชา จะมีส่วนประกอบที่สำคัญ เช่น หมวดวิชาที่หลักสูตรรายวิชานั้นสังกัดอยู่ ชั้นปีที่ที่สอนหลักสูตรรายวิชานั้น หรือแม้แต่ลำดับที่ของรายวิชาอันเป็นสัญลักษณ์แสดงตำแหน่งก่อนหลังของการสอนรายวิชาในหมวดวิชานั้น ๆ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะช่วยให้การเรียกชื่อรายวิชาสั้นลง และทำความเข้าใจได้ความหมายที่สมบูรณ์แล้ว โค้ดวิชายังจะช่วยครูในการพิจารณาจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องสัมพันธ์กับรายวิชาอื่น ๆ อีกด้วย

3. การกำหนดจำนวนหน่วยกิตของรายวิชา การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ มีจุดประสงค์ไม่เหมือนกัน เช่น ถ้าเป็นวิชาในภาคปฏิบัติ อาจต้องใช้เวลาานเพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะฝีมือตามที่ต้องการ ส่วนวิชาในภาคทฤษฎีก็ขึ้นอยู่กับปริมาณเนื้อหาวิชาที่จะเรียน ถ้ารายวิชา มีเนื้อหาวิชามากเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนก็จะมากด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้อย่างครบถ้วน เป็นต้น การจัดเวลาในการเรียนการสอนสำหรับรายวิชาใน 1 ภาคเรียน จึงจะต้องพิจารณาถึง (1) ปริมาณเนื้อหาวิชาที่จะทำการสอนหรือฝึกปฏิบัติ และ (2) จำนวนครั้งที่สอนให้จบใน 1 ภาคเรียน ซึ่งในหลักสูตรรายวิชาจะกำหนดปริมาณสิ่งที่จะเรียนต่อเวลาในการเรียนเป็นจำนวน “หน่วยกิต” ซึ่งจะระบุไว้ในหลักสูตรรายวิชา

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาที่หน่วยกิตของรายวิชาต่าง ๆ จะพบว่า บางวิชามีหน่วยกิตเท่ากัน แต่เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนต่างกัน หรือบางวิชาใช้เวลาในการเรียนการสอนเท่ากัน ทั้งที่จำนวนหน่วยกิตของวิชาแตกต่างกัน เหตุผลที่เป็นดังนี้ก็เพราะว่า การกำหนดจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติต่างกัน คือ 1 หน่วยกิต ของวิชาภาคปฏิบัติใช้เวลาสอนมากกว่าวิชาภาคทฤษฎี 2-3 เท่า ซึ่งการกำหนดปริมาณหน่วยกิตของรายวิชาอาจใช้เกณฑ์ ดังนี้ (1) ภาคทฤษฎี หลักสูตรรายวิชาที่ใช้เวลาบรรยาย 1 คาบ (60 นาที) ต่อสัปดาห์ ตลอด 1 ภาคเรียน โดยไม่น้อยกว่า 15 คาบ มีค่า 1 หน่วยกิต (2) ภาคปฏิบัติ หลักสูตรรายวิชาที่ใช้เวลาทดลองหรือปฏิบัติ 2-3 คาบ ต่อสัปดาห์ ตลอด 1 ภาคเรียน โดยไม่น้อยกว่า 30-45 คาบ มีค่า 1 หน่วยกิต

4. คำอธิบายรายวิชา (Course Description) สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในรายการที่กำหนดให้ในรายวิชานั้น ๆ (Existing Syllabus) ก็คือ คำอธิบายรายวิชา (Course Description) ส่วนใหญ่มักจะเขียนบรรยายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ครูจะต้องสอนซึ่งอาจจะอยู่ในรูปหัวข้อเรื่องในภาคทฤษฎี หรือในลักษณะงานย่อยต่าง ๆ ที่จะต้องมีการฝึกหัดให้แก่ผู้เรียนในวิชาปฏิบัติ

การศึกษารายการที่กำหนดให้ในหลักสูตรรายวิชาในส่วนคำอธิบายรายวิชา ทำให้ได้ข้อมูลอย่างคร่าว ๆ แต่เพียงว่า หัวข้อเรื่องหรืองานย่อยที่จะจัดการเรียนการสอนนั้น มีขอบเขตแค่ไหนเพียงใด ส่วนการนำหัวข้อเรื่องหรืองานย่อยไปสู่การจัดการเรียนการสอนจริง จะต้องทำการวิเคราะห์หัวข้อเรื่องหรืองานย่อยให้ละเอียดลงไปอีกระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามสิ่งที่กำหนดให้ในหลักสูตรรายวิชา อาจมีจุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชารวมอยู่ด้วย หรือในบางรายวิชาอาจมีครูผู้สอนได้วิเคราะห์รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การสอน จัดสร้างบทเรียน และผ่านการทดลองใช้ได้ผลเป็นที่น่าเชื่อถือแล้ว ครูผู้สอนก็สามารถที่จะยึดถือเป็นแนวทางในการ

จัดการเรียนการสอนได้ทันที หากแต่ตัวครูผู้สอนได้ศึกษาแล้วเห็นว่ายังมีรายละเอียดไม่เพียงพอ หรือขาดความทันสมัยทางด้านวิชาการ เพราะข้อมูลใช้กันมานานโดยมิได้รับการปรับปรุงแก้ไข ก็สามารถที่จะค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชา และ จัดสร้างวัสดุการเรียนการสอนใหม่ให้ทันยุคทันสมัยยิ่งขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์แก่วงการศึกษามากขึ้นด้วย

การศึกษาวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์หัวข้อเรื่อง มีขั้นตอนดังนี้ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. ความจำเป็นที่ต้องศึกษาหัวข้อเรื่อง หลักสูตรรายวิชาบางหลักสูตรหากเราพิจารณาถึงสิ่งที่กำหนดไว้ให้ในหลักสูตร จะเห็นได้ว่า สิ่งที่กำหนดเอาไว้ให้ในหลักสูตรนั้น อาจจะไม่เกี่ยวข้อง กับงานที่จะต้องมีการฝึกโดยตรงแต่จะกล่าวถึงเอาไว้เฉพาะหัวข้อเนื้อหาทางทฤษฎีที่จะต้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้และนำความรู้ที่ได้นั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือเป็นส่วนประกอบในการทำงาน หลักสูตรรายวิชาที่ว่านั้น ได้แก่ รายวิชาต่าง ๆ ที่เป็นทางภาคทฤษฎีทั้งหลาย

ดังนั้น สิ่งที่ครูผู้สอนได้รับในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรายวิชาประเภททฤษฎี ก็คือ รายการหัวข้อเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งบางหลักสูตรเขียนแยกย่อยเอาไว้อย่างชัดเจน แต่ในบาง หลักสูตรก็กำหนดเอาไว้อย่างกว้าง ๆ ให้ครูผู้สอนตีความ จัดแบ่งหัวข้อเรื่องที่จะสอนเอาเอง จึงเป็น ผลให้การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรรายวิชาเดียวกันของสถานศึกษาต่าง ๆ แตกต่างกันไป ออกไปตามทัศนะของครูผู้สอนซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน หารใดก็ดี แม้บางหลักสูตร รายวิชาจะได้กำหนดหัวข้อเรื่องที่จะสอนเอาไว้อย่างชัดเจนดีแล้ว แต่ด้วยวิทยาการทางเทคโนโลยีที่ พัฒนาขึ้น การจัดการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ก็ต้องมีการปรับปรุงหัวข้อเนื้อหาให้ก้าวทันตาม ยุคตามสมัยไปด้วย เพราะฉะนั้น การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาใน ภาคทฤษฎี จะต้องศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงของหัวข้อเรื่องและรายละเอียดของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน มาดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน

2. แนวทางในการศึกษารวบรวมหัวข้อเรื่องของวิชาต่าง ๆ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ก็ จะต้องสำรวจคว้า หลักสูตรรายวิชานั้นเกี่ยวข้องกับงานอะไรบ้าง เพื่อรวบรวมข้อมูลมาจัดการเรียน การสอน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ อาจได้มาจากหลายแหล่ง เช่น (1) จากคำอธิบายรายวิชา (2) จากเอกสาร ต่าง ๆ (3) ผู้เชี่ยวชาญ (4) จากประสบการณ์ และ (5) จากการเฝ้าสังเกตการณ์ทำงาน การพัฒนา

หลักสูตรรายวิชาในภาคทฤษฎีก็เช่นเดียวกัน จำเป็นจะต้องศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งในขั้นแรกอาจทำได้โดยการสร้าง Topic Listing Sheet เพื่อใช้เก็บข้อมูลหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรรายวิชาที่จะพัฒนาให้สมบูรณ์มากที่สุด จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ๆ

3. การประเมินความสำคัญของหัวข้อเรื่อง หัวข้อเรื่อง (Topic) ในหลักสูตรรายวิชาหนึ่ง ๆ ซึ่งได้รวบรวมเอาไว้แล้ว หากนำมาพิจารณาอยู่ในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่งจะเห็นได้ว่า บางหัวข้อเรื่องมีความสำคัญอย่างมากที่จะต้องนำมาจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ก็เพราะว่าเนื้อหาตามหัวข้อเรื่องดังกล่าวนี้

- ก. จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาในการเรียน และ/หรือ
- ข. ช่วยให้การดำเนินงานถูกต้องสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น และ/หรือ
- ค. ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

แต่ทว่าบางหัวข้อเรื่องอาจมีความสำคัญ มีคุณค่าต่อการจัดการเรียนการสอนน้อย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหัวข้อนั้นมีเรื่องราวที่ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน ผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้จากประสบการณ์อื่น ๆ แล้วก็ตามหัวข้อเรื่องนั้น ๆ ออกก็ได้ หากเวลาในการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างจะจำกัดอย่างไรก็ดี การพิจารณาว่าหัวข้อเรื่องใดควรที่คงไว้หรือตัดออกไปนั้น จะต้องมีความเห็นที่เด่นชัดพอสมควรเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ซึ่งการประเมินค่าความสำคัญของหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ของแต่ละหลักสูตรรายวิชาจะมีเกณฑ์ที่จะใช้เป็นข้อพิจารณา ดังนี้

3.1 การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ในจุดที่ 1 นี้ จะพิจารณาว่าเมื่อได้ศึกษาหัวข้อเรื่องนั้น ๆ แล้ว ผู้เรียนจะนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในการเรียนหรือการทำงานได้มากน้อยเพียงใด โดยให้คะแนน XIO ในแต่ละหัวข้อเรื่องดังนี้

X = ส่งเสริมการแก้ปัญหาดังต่าง ๆ ในการเรียนและการทำงานเป็นอย่างมาก ถ้าไม่ได้ศึกษาหัวข้อเรื่องนี้แล้ว จะไม่สามารถแก้ปัญหาดังต่าง ๆ ในวิชานั้นได้ล่วงหน้า

I = ช่วยส่งเสริมการแก้ปัญหาดัง คือ ถ้าได้ศึกษาหัวข้อเรื่องนั้น ๆ แล้วจะสามารถแก้ปัญหาดังในวิชานั้นได้ถูกต้องและรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น

O = เกือบจะหรือไม่ช่วยส่งเสริมการแก้ปัญหาดังในการเรียนหรือการทำงาน จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาหรือไม่ก็เกิดคุณค่าในการแก้ปัญหาดังในวิชานั้นได้พอ ๆ กัน

3.2 การส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ทักษะในจุดที่ 2 นี้ จะพิจารณาว่าหัวข้อเรื่องที่ระบุเอาไว้ในนั้น เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาแล้วจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ทักษะได้มากน้อยเพียงใด โดยให้คะแนน XIO ในแต่ละหัวข้อเรื่องดังนี้

X = มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ทักษะเป็นอย่างมาก หากไม่ได้ศึกษาหัวข้อเรื่องนี้แล้วจะไม่สามารถเรียนรู้ทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

I = มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ทักษะ ควรจะศึกษาหัวข้อเรื่องนี้เพราะจะช่วยให้การเรียนรู้ถูกต้องมากยิ่งขึ้นและประหยัดเวลาด้วย

O = เกือบจะหรือไม่มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ทักษะเลย จะให้ผู้เรียนศึกษาหรือไม่ในหัวข้อเรื่องนี้ก็ได้ผลเหมือนกัน

3.3 การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดี ในจุดที่ 3 นี้ เราจะพิจารณาว่าหลังจากศึกษาจบหัวข้อเรื่องนี้แล้ว คาดว่าจะส่งผลทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีหรือไม่ เพียงใด ดังนี้

X = ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนหรือต่อการทำงานเป็นอย่างมาก

I = อาจมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนหรือการทำงาน

O = เกือบจะหรือไม่มีคุณสมบัติที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนหรือการทำงานแต่อย่างใด

4. แนวทางในการวิเคราะห์ หัวข้อเรื่อง จากการประเมินความสำคัญของหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลนั้นทำให้เราทราบว่าหัวข้อเรื่องใดบ้างมีคุณค่าสมควรที่จะนำมาจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรรายวิชาที่จะพัฒนาอย่างไรก็ดี หากจะพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปอีกถึงการจัดการเรียนการสอน เราจะพบว่าลำพังหัวข้อเรื่องเพียงอย่างเดียวในนั้น ยังให้ข้อมูลที่ค่อนข้างจะกว้างมากในการจัดเตรียมการเรียน โดยแท้ที่จริงแล้ว หัวข้อเรื่องแต่ละหัวข้อยังประกอบด้วยหัวข้อเรื่องย่อยที่มีความละเอียดลึกซึ้งของเนื้อหาแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าในหัวข้อเรื่องที่จะสอนนั้นใครเป็นผู้เรียน และเรียนเพื่อให้เขานำความรู้ไปใช้ทำอะไร

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาในส่วนที่เป็นหัวข้อเนื้อหาของทฤษฎี ผู้พัฒนา ก็จะต้องศึกษาปรัชญาการสอนสำหรับผู้เรียนแต่ละระดับว่าต้องการให้เขาไปเป็นอะไร ทำหน้าที่อะไร เช่น ถ้าเป็นการเรียนในหัวข้อเรื่องเดียวกัน ผู้เรียนที่จะเป็นช่างฝีมือคงจะไม่ต้องศึกษาเนื้อหาละเอียดลึกซึ้งเหมือนกับวิศวกร เป็นต้น จากนั้นจึงพิจารณาแยกย่อยหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เพื่อกำหนดรายละเอียดเนื้อหาสำคัญที่จะสอนสำหรับหัวข้อเรื่องนั้น ๆ สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการแยกย่อยหัวข้อเรื่อง เพื่อกำหนดรายการเนื้อหาสำคัญหรือที่เรียกว่า Main Elements นั้นก็คือ ข้อมูลที่ระบุไว้จะต้องสมบูรณ์เพียงพอที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้เรียนตามระดับการศึกษาที่เขาเรียนอยู่ ดังนั้น การกำหนดรายการเนื้อหาสำคัญจึงควรที่จะศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ อย่างละเอียด เช่น (1) จากผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อเรื่องนั้น ๆ (2) จาก literatures ต่าง ๆ (3) จากประสบการณ์ของผู้พัฒนาเองหรือ (4) จากผู้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องนั้น ๆ เป็นต้น

5. แนวทางในการวิเคราะห์ความรู้สำหรับ Main Elements รายการเนื้อหาสำคัญ (Main Elements) เป็นแต่จุดหรือประเด็นสำคัญ ๆ ที่จะต้องนำมากล่าวถึงในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งโดยแท้ที่จริงแล้ว Main Elements ต่าง ๆ นั้น ก็ยังไม่มีรายละเอียดที่ชัดเจนมากนักว่าจะสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ (Knowledge) อย่างไรบ้าง ดังนั้น ขั้นตอนไปของการวิเคราะห์หัวข้อเรื่องก็คือ (1) จะต้องกำหนดขอบเขตของความรู้สำหรับแต่ละ Main Element ว่าจะให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับ Main Element นั้น อย่างไรบ้าง และ (2) เมื่อผู้เรียน ๆ จบหัวข้อเรื่องแล้ว เขาควรที่จะนำความรู้ที่ได้จาก Main Element ต่าง ๆ ไปใช้อย่างไร ในการศึกษาต่อหรือใช้ทำงานจริง ๆ

การศึกษาวิเคราะห์โปรแกรมที่สัมพันธ์กัน

การศึกษาวิเคราะห์โปรแกรมที่สัมพันธ์กันมีความสำคัญดังนี้ (สุรยาญณ์ พรหมจันทร์, 2552)

1. ความหมายของโปรแกรมที่สัมพันธ์กัน จากการวิเคราะห์งานหรือหัวข้อที่จะจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ ทำให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาจัดเตรียมการเรียนการสอนว่าควรที่จะให้เนื้อหาความรู้และ/หรือฝึกทักษะอะไรบ้าง จึงจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะทำงานหรือศึกษาต่อไปได้ อย่างไรก็ดี สำหรับการจัดการเรียนการสอนจริงแล้ว ความรู้/ทักษะบางอย่างที่ได้ทำการวิเคราะห์หานั้น ผู้เรียนอาจเคยได้มีประสบการณ์มีการเรียนรู้จากหลักสูตรรายวิชาอื่น ๆ มาแล้วก็ได้ ดังนั้น ในหลักสูตรรายวิชาที่จะสอนก็อาจพิจารณาตัดความรู้/ทักษะดังกล่าวนั้นเสียก็ได้ หรืออีกนัยหนึ่งในกรณีที่มีการเรียนการสอนในวิชาที่จะสอน จะต้องใช้ความรู้/ทักษะเพื่อเป็นพื้นฐานแก่วิชาอื่น ๆ ก็จะต้องพิจารณาว่าจะต้องให้ความรู้/ฝึกทักษะแก่ไหน ถึงจะ

ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะศึกษาหรือทำงานต่อในวิชาอื่น ๆ ได้ ฉะนั้น การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ผู้จัดการเรียนการสอน จึงต้องพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ซึ่งอยู่ข้างเคียงร่วมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การสอนรายวิชาต่าง ๆ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งจะช่วยลดความซ้ำซ้อนในการสอนเนื้อหาวิชาอย่างเดียวกันที่อยู่ในรายวิชาอื่น ๆ อีกด้วย

2. ลักษณะของโปรแกรมที่สัมพันธ์กัน การวิเคราะห์โปรแกรมที่สัมพันธ์กับหลักสูตรรายวิชาที่จะพัฒนานั้น เราจะพิจารณาเฉพาะหลักสูตรรายวิชาที่เรียนก่อนหน้ามา 1 ภาคเรียน หลักสูตรรายวิชาซึ่งเรียนในภาคเรียนเดียวกันและหลักสูตรรายวิชาที่เรียนหลังจากนั้นอีก 1 ภาคเรียน ด้วยจุดประสงค์เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนประสานสัมพันธ์กันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ลดความซ้ำซ้อนของการให้ความรู้/ฝึกทักษะ โดยพิจารณาจัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องด้วยกัน ส่วนหลักสูตรรายวิชาที่เรียนพร้อมกันก็จะพิจารณาจัดลำดับของเนื้อหาที่จะสอนให้เอื้ออำนวยแก่กันและกัน

2.1 หลักสูตรรายวิชาที่เรียนก่อน (Preceding Course) หลักสูตรรายวิชาที่เรียนก่อน ได้แก่ หลักสูตรรายวิชาที่เปิดสอนในภาคเรียนที่ผ่านมาแล้ว และมีรายการเนื้อหาวิชาสัมพันธ์กับหลักสูตรรายวิชาที่กำลังจะพัฒนา ความจำเป็นที่ต้องพิจารณาถึงหลักสูตรรายวิชาที่เรียนก่อน ก็เพื่อ (1) จัดเนื้อหาวิชาของหลักสูตรที่พัฒนาให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องกับเนื้อหาซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้อยาก่อนแล้ว อีกทั้ง (2) เพื่อลดการซ้ำซ้อนของเนื้อหาความรู้ในหลักสูตรรายวิชาที่สัมพันธ์กัน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 หลักสูตรรายวิชาที่เรียนพร้อมกัน (Accompanying Course) หลักสูตรรายวิชาที่เรียนพร้อมกัน ได้แก่ หลักสูตรรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนพร้อมกันในภาคเรียนเดียวกันและมีรายการเนื้อหาความรู้สัมพันธ์กับหลักสูตรรายวิชาที่จะพัฒนา การพิจารณาหลักสูตรรายวิชาที่เรียนพร้อมกัน ทำเพื่อจัดเรียงลำดับเนื้อหาวิชาให้เกิดความสัมพันธ์กัน กล่าวคือสามารถที่จะนำความรู้จากหลักสูตรรายวิชาหนึ่ง ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่อีกหลักสูตรรายวิชาหนึ่ง โดยการจัดช่วงเวลาในการเรียนการสอน (ก่อนหลัง) ให้เอื้อประโยชน์แก่กันและกัน

2.3 หลักสูตรรายวิชาที่เรียนทีหลัง (Following Course) หลักสูตรรายวิชาที่เรียนทีหลัง ได้แก่ หลักสูตรรายวิชาที่จะเรียนในภาคเรียนถัดไป ซึ่งมีเนื้อหาวิชาสัมพันธ์ต่อเนื่องกับรายวิชาที่พัฒนา การพิจารณาวิชาที่เรียนทีหลังทำเพื่อ จัดเนื้อหาวิชาให้เกิดความต่อเนื่อง ด้วยพื้นฐานที่เหมาะสมเพียงพอที่จะเรียนในหลักสูตรรายวิชาที่เรียนทีหลังได้

3. แนวทางในการวิเคราะห์โปรแกรมที่สัมพันธ์กัน เป้าหมายที่ต้องการในการศึกษา โปรแกรมที่สัมพันธ์กับหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนา ก็เพื่อให้ได้ ข้อมูลที่จะบ่งบอกว่า ในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนานั้น จะต้องจัดเนื้อหาการเรียนการสอน และ/หรือ ฝึกทักษะอะไรให้แก่ผู้เรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องและไม่ซ้ำซ้อนกับหลักสูตรรายวิชาอื่น ดังนั้น ขั้นตอนแรกในการวิเคราะห์ โปรแกรมที่สัมพันธ์กัน ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องตรวจสอบคู่มือรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรและใน โปรแกรมการจัดการเรียนการสอนว่า มีหลักสูตรรายวิชาใดบ้างที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับรายวิชาที่ทำการพัฒนา จากนั้น จึงดูสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรรายวิชา (คำอธิบายรายวิชา) เหล่านั้นว่า มีเนื้อหาความรู้/ทักษะอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาข้อมูลในรายละเอียดเพิ่มเติมจากครูผู้สอน เอกสารการสอน หรือผู้เรียนที่เคยเรียนในรายวิชานั้นมาแล้ว นำข้อมูลเนื้อหาความรู้/ทักษะที่ได้ไป ตรวจสอบกับรายการเนื้อหาความรู้/ทักษะของหลักสูตรรายวิชาที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้ว เพื่อจัด ลัดส่วนให้เหมาะสม และลำดับของเนื้อหาให้อื้อประโยชน์ต่อกันมากยิ่งขึ้น

การศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้เรียน

การศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้เรียนมีดังนี้ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. ความจำเป็นที่ต้องศึกษาคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเรียน แม้ว่าหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้น จะได้รับการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลและจัดสร้างอย่างเป็นระบบโดยรอบคอบแล้วก็ตาม แต่นั่นก็ มิได้หมายความว่า จะเป็นหลักสูตรที่ใช้ได้สำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มทุกระดับได้เสมอไป เพราะผู้เรียน แต่ละวัย แต่ละระดับ หรือแม้ในแต่ละสถานที่ มีพื้นฐานประสบการณ์ในการเรียน การแสดงออกที่ แตกต่างกัน ฉะนั้นหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นก็จะต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และระบุให้ เด่นชัดว่าตามรายละเอียดของหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นนั้น ใช้กับผู้เรียนที่มีคุณสมบัติอย่างไร คำว่า "ผู้เรียน" (Target Population หรือ Target Learner) ในที่นี้ หมายถึง ผู้ที่จะเป็นผู้เรียนใน หลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นนั่นเอง

2. คุณสมบัติของผู้เรียนที่ต้องศึกษา การที่ผู้เรียนจะศึกษาหลักสูตรรายวิชาหนึ่งวิชาใดให้ได้ผลดีนั้น ประเด็นที่สำคัญส่วนหนึ่งก็คือ (1) ตัวผู้เรียนเองจะต้องมีพื้นฐานที่จำเป็นอย่างเพียงพอมาก่อน และ (2) ขณะที่ศึกษาในหลักสูตรรายวิชานั้น ๆ การจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับสภาพการรับรู้การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย กล่าวคือ ในส่วนที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็น ตัวผู้เรียนจะต้องมีความรู้/ทักษะมาอย่างเพียงพอโดยจะได้มาจากหลักสูตรรายวิชาอื่น ๆ ที่เรียนมาก่อนหน้านี้ ส่วนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการรับรู้การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น แท้ที่จริงก็คือ การวิเคราะห์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อันได้แก่ (1) การจัดโครงสร้างของบทเรียน (2) การเลือกวิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ (3) การพิจารณาเลือกสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งจะเข้ามาศึกษาในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนานั้นเอง

2.1 การจัดโครงสร้างของบทเรียน (Lesson Structure) การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลมาจัดโครงสร้างของบทเรียนนั้น เป็นการสำรวจข้อมูลเพื่อศึกษาว่า ควรจะจัดบทเรียนเช่นไรจึงจะสอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนส่วนใหญ่ที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนา ทั้งนี้เพราะว่าผู้เรียนต่างกลุ่มต่างระดับ มีลักษณะในการเรียนรู้ที่ต่างกักัน คือ

(1) สำหรับผู้เรียนบางกลุ่มจะเรียนรู้ได้ง่ายจากการแยกย่อยเนื้อหาออกเป็น ส่วน ๆ แต่ทว่าบางกลุ่มเรียนรู้ได้ดีในลักษณะรวม ๆ หรือเป็นการบูรณาการมากกว่าที่จะแยกย่อยเนื้อหาออกเป็น ส่วน ๆ

(2) สำหรับผู้เรียนบางกลุ่มสนใจที่จะเรียนในส่วนต่าง ๆ ของหัวข้อเรื่อง ในลักษณะเป็นการวิเคราะห์ คือ แยกย่อยหัวข้อเรื่องหลักออกเป็น ส่วนประกอบย่อย ๆ พิจารณาความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน แต่ทว่าผู้เรียนบางกลุ่มจะเรียนรู้ได้ดีในลักษณะของการสังเคราะห์ คือ เรียนรู้จากเนื้อหาส่วนย่อยที่ประกอบกันเป็นหัวข้อเรื่องหรือข้อสรุปหลัก

(3) ผู้เรียนบางกลุ่มอาจสนใจที่จะเรียนเนื้อหาทางทฤษฎีให้สมบูรณ์ ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานเพื่อฝึกทักษะ แต่ทว่าผู้เรียนบางกลุ่มอาจสนใจที่จะเรียนเนื้อหาทฤษฎีควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติก็เป็นได้

2.2 การเลือกวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (Methods) วิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม แต่ละระดับ ย่อมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ก็เพราะว่าประสบการณ์เดิมหรือประสบการณ์ซึ่งเคยมีของผู้เรียนแตกต่างกันไปเช่น (1) ผู้เรียนระดับสูงมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองได้ อาจจะจัดการเรียนการสอนในลักษณะศึกษาด้วยตนเองเป็นรายบุคคล หรือ (2) ผู้เรียนซึ่งชอบคิดกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นก็อาจจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการอภิปราย หรือ (3) หากเป็นผู้เรียนที่มีความรับผิดชอบตนเองน้อยก็อาจต้องมีการให้คำปรึกษาแนะนำและควบคุมโดยใกล้ชิด เป็นต้น

2.3 การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน (Media) การให้เนื้อหา อาจต้องใช้สื่อในการเรียนการสอนเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาวิชาได้ง่าย ชื่นรวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนในแต่ละวัยแต่ละระดับ ต้องการสื่อที่มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งมีข้อที่น่าสังเกตที่ว่าผู้เรียนที่เรียนในระดับสูง สามารถเรียนรู้เนื้อหาจากสื่อที่ค่อนข้างจะเป็นนามธรรม ได้ดีกว่าผู้เรียนระดับต่ำ การเลือกใช้สื่อในการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนา ก็ควรจะต้องศึกษาสำรวจข้อมูลที่แท้จริงใช้ในการจัดการเรียนการสอนว่า (1) ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีจากสื่อประเภทใด (2) ผู้เรียนรับรู้เนื้อหาจากสื่อใดได้รวดเร็ว และ (3) สื่อประเภทใดที่เป็นที่สนใจของผู้เรียน

3. แนวทางการรวบรวมข้อมูลคุณสมบัติของผู้เรียน การรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียน เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับหลักสูตรรายวิชาที่ทำการพัฒนานั้น อาจทำได้หลายวิธีเป็นต้นว่า

3.1 จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน (Interviews) วิธีการ ก็คือ เขียนรายการสิ่งที่ต้องการจะรวบรวมไว้ในลักษณะแบบสอบถาม มีช่องว่างไว้ Check ความคิดเห็นจากผู้เรียน และเว้นที่เอาไว้เขียนความเห็นอื่น ๆ อันอาจมีเพิ่มเติมจากผู้เรียน ซึ่งเป็นตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจเป็นผู้ที่จะเข้ามาเรียนในรายวิชาที่พัฒนาหรือจากผู้ที่เคยเรียนมาแล้วบางส่วนก็ได้

3.2 จากการสังเกตการณ์ (Observations) วิธีสังเกตการณ์ ก็คือ การเฝ้ามองพฤติกรรมที่เป็นจริงของผู้เรียนในขณะที่การเรียนการสอนดำเนินอยู่ การเก็บรวบรวมข้อมูลก็จะต้องมีแบบสังเกตการณ์ว่าจะดูอะไรอย่างไร กลุ่มผู้เรียนที่จะเฝ้าสังเกตการณ์ ได้แก่ ผู้ที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาอยู่ หรือผู้ที่เรียนในรายวิชานี้อยู่ก่อนแล้วก็ได้

3.3 จากการสอบถามครูผู้สอน (Teachers) วิธีการอาจทำได้ 2 อย่าง ก็คือ อาจเป็นไปได้ในรูปการสัมภาษณ์ครูผู้ที่เคยสอนนักเรียนกลุ่มที่จะเข้ามาศึกษาในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนา หรืออาจเขียนข้อคำถามในลักษณะแบบสอบถามให้ครูผู้ที่เคยสอนนักเรียนกลุ่มนั้นตอบก็ได้ แต่ทว่าวิธีการอันแรกโดยการสัมภาษณ์อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดชัดเจนมากกว่าวิธีที่สอง

3.4 จากตัวผู้พัฒนาเอง (Instructor) หากผู้พัฒนาหลักสูตรรายวิชา เคยได้สอนนักเรียนกลุ่มที่จะเข้ามาศึกษาในหลักสูตรรายวิชาที่กำลังพัฒนามาก่อน ก็จะได้ข้อมูลที่ค่อนข้างจะชัดเจนมากในทุก ๆ ด้าน เพราะได้สัมผัสกับนักเรียนมาโดยตรงอยู่แล้ว

4. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคุณสมบัติผู้เรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เรียนที่จะเข้ามาศึกษาในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนานั้น อาจทำได้หลายวิธี แต่สิ่งสำคัญอันหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยวิธีใด ก็คือ จุดหรือประเด็นที่ต้องการทราบจะต้องเขียนระบุเอาไว้อย่างชัดเจน

สรุปได้ว่า การศึกษาคุณสมบัติของผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นมีจุดประสงค์ หลักที่สำคัญอยู่ 2 อย่างคือ (1) เพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้/ทักษะของผู้เรียนที่จะเข้ามาเรียนและ (2) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบางอย่างเป็นตัวประกอบในการตัดสินใจจัดโครงสร้างของบทเรียน วิธีสอนและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน

การเขียนวัตถุประสงค์การสอน

การเขียนวัตถุประสงค์การสอนมีดังนี้ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. ความหมายของวัตถุประสงค์การสอน โดยที่จุดหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนก็คือ ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อันเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ให้เขาสามารถทำอะไรได้โดยที่ไม่เคยทำเป็นมาก่อน ดังนั้น ก่อนจัดการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องมีวัตถุประสงค์ระบุแนวทางที่ชัดเจนเอาไว้ก่อนว่าหลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว จะให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างไร วัตถุประสงค์การสอนจึงมีอาจกล่าวเอาไว้แต่เพียงข้อความ เช่น ดอกส่วาน หรือมีดกลิ้งได้ เพราะไม่ทราบว่าจะให้ผู้เรียนทำอะไรได้บ้างหลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว แต่หากจะเขียนวัตถุประสงค์เอาไว้ว่า ผู้เรียนจะสามารถเลือกดอกส่วานได้เหมาะสมกับการเจาะวัสดุแข็งและอ่อนได้ หรือลับมีดกลิ้งปอกสำหรับกลิ้งวัสดุชนิดต่าง ๆ ได้ ก็ดูจะ

เหมาะสมกว่า ทั้งนี้ เพราะข้อความดังกล่าวระบุพฤติกรรมผู้เรียนเอาไว้อย่างชัดเจน ครูผู้สอนสามารถจะสังเกตพฤติกรรมและวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีเป้าหมายและมีหลักเกณฑ์มากยิ่งขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์การสอนแท้ที่จริง ก็คือ "ข้อความซึ่งบ่งบอกพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว อันอาจเกิดจากการสอนหรือการศึกษาด้วยสื่อการเรียนใด ๆ ก็ตาม พฤติกรรมดังกล่าวจะต้องสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือวัดผล" หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม"

2. ส่วนประกอบของวัตถุประสงค์การสอน วัตถุประสงค์การสอน (หรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม) ที่ดี จะต้องเป็นข้อความที่สื่อความหมายได้ดี กล่าวคือ เมื่อครูผู้สอนที่คนที่เคยสอนในวิชานั้นอ่านแล้ว จะต้องตีความได้ตรงกันว่าพฤติกรรมที่ต้องการจากผู้เรียนคืออะไร ภายใต้เงื่อนไขหรือขอบเขตอย่างไร ด้วยเกณฑ์หรือมาตรฐานในการแสดงออกแค่ไหน จึงจะเป็นที่ยอมรับได้ วัตถุประสงค์การสอนที่สมบูรณ์จึงประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๆ 3 ส่วน คือ (1) การแสดงออก หรือพฤติกรรม (Task or Behavior) ของผู้เรียน (2) เงื่อนไขหรือขอบเขต (Condition) ในการแสดง ออกซึ่งพฤติกรรมที่ต้องการ และส่วนที่เป็น (3) เกณฑ์หรือมาตรฐาน (Criteria or Standard) ขึ้นต่ำในการแสดงพฤติกรรมตามเงื่อนไขนั้น ๆ

3. ประเภทของวัตถุประสงค์การสอน ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ หากพิจารณาจะพบว่า วัตถุประสงค์การสอนนั้น มุ่งให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือ (1) การแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ (2) มีทักษะสามารถทำงานที่ต้องการให้สำเร็จลุล่วงลงได้ และ (3) มีกิจนิสัยที่ดีในวิชาชีพ ทำงานด้วยความตระหนักและรับผิดชอบ การเขียนวัตถุประสงค์การสอนจึงต้องระบุให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้านไหน ในด้านความสามารถในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา หรือความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual Skill) นั้น จะต้องเขียนวัตถุประสงค์การสอนในเชิงความคิด การนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้แก้ปัญหา ถ้าเป็นในด้านทักษะ ที่ต้องการเน้นความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทำงานหรือทักษะฝีมือ (Physical Skills) รวมถึงการปฏิบัติงานให้เกิดความเชี่ยวชาญนั้น ก็จะต้องเขียนวัตถุประสงค์การสอนในแนวการปฏิบัติงาน ส่วนในด้านกิจนิสัยในการทำงานนั้น การเขียนวัตถุประสงค์การสอนอาจจะทำได้ยากกว่าในด้านความสามารถทางสติปัญญาและทักษะกล้ามเนื้อ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีกิจนิสัยที่ต้องการนั้น สังเกตและวัดผลได้ยากกว่า อย่างไรก็ตาม การเขียนวัตถุประสงค์การสอนในด้านกิจนิสัยของผู้เรียน อาจกล่าวถึงความตระหนัก ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตนตามกฎระเบียบที่ได้วางไว้

4. ระดับของวัตถุประสงค์การสอน (Taxonomic Levels) ดังได้กล่าวมาแล้วว่า จุดประสงค์หลักในการเรียนการสอน คือ ต้องการให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็น (1) การคิดแก้ปัญหา โดยใช้ความรู้ (2) การปฏิบัติงาน โดยใช้ทักษะกล้ามเนื้อ และ (3) มีกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน ดังนั้น หลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว ก็จะต้องมีการวัดและประเมินผลดูว่า ผู้เรียนมีการเรียนรู้บรรลุผลแค่ไหนเพียงใด ถ้าเราพิจารณาดูคำว่า “ความรู้ ทักษะ และกิจนิสัย” นั้น แท้ที่จริงแล้วเป็นสิ่งที่อยู่ในตัวบุคคลหรือในผู้เรียนนั่นเอง เราไม่สามารถที่จะวัดและประเมินผลความรู้ ทักษะ และกิจนิสัยภายในตัวผู้เรียนได้โดยตรง (เหมือนการวัดในทางกายภาพ) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอันเป็นผลจากการมีความรู้ มีทักษะ และกิจนิสัยที่ได้ออกมา ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลโดยทางอ้อมแทน เช่น การวัดความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual Skill) ในการแก้ปัญหา ซึ่งต้องนำความรู้ไปใช้ แทนการวัดความรู้ซึ่งอยู่ภายในตัวบุคคล เป็นต้น

5. การเขียนวัตถุประสงค์ ในระดับต่าง ๆ ในการเรียนหรือการทำงานจริง ผู้เรียนต้องใช้ความสามารถในด้านต่าง ๆ หลายระดับทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาหรือลักษณะงานที่ต้องทำนั้นเป็นอย่างไร ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องสร้างจิตความสามารถในระดับต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เขามีประสบการณ์มีความสามารถในการเรียนหรือการทำงานจริง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ การกำหนดวัตถุประสงค์การสอน หรือการกำหนดพฤติกรรมปลายทาง หลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว จำเป็นที่จะต้องระบุข้อความให้ชัดเจนว่า พฤติกรรมอันเป็นความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ นั้น จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นอยู่ในระดับไหน ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะยากอันหนึ่ง อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติมีข้อพิจารณาอย่างคร่าว ๆ สำหรับการกำหนดระดับและการเขียนวัตถุประสงค์การสอนด้านความสามารถทางสติปัญญาและความสามารถทางทักษะฝีมือ ดังนี้

5.1 ระดับของความสามารถทางสติปัญญา วัตถุประสงค์การสอนด้านความสามารถทางสติปัญญามี 3 ระดับ คือ ระดับ Recalled Knowledge, Applied Knowledge และ Transferred Knowledge ซึ่งมีข้อพิจารณาในการกำหนดระดับและการเขียน ดังนี้

- ในการเรียนหรือการทำงานถ้าหากผู้เรียนนำความรู้ (Knowledge) ซึ่งมีอยู่แล้วในสมองไปใช้แก้ปัญหา หรือใช้ในการทำงาน โดยตรง เหมือนกับสิ่งที่เคยศึกษามาในลักษณะลอกเลียน (Cramming) ให้เขียนวัตถุประสงค์ข้อนั้นในระดับ Recalled Knowledge โดยใช้คำกริยาแสดงพฤติกรรม (Action Verb) เช่น บอก พรรณนา บรรยาย นิยาม บอกความหมาย

- แต่ถ้าในการเรียนหรือการทำงาน ผู้เรียนต้องใช้ความรู้ (Knowledge) ที่มีอยู่ไปใช้แก้ปัญหาใหม่ในการเรียนหรือการทำงาน ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันกับสิ่งที่เคยได้มีประสบการณ์มาแล้ว ให้เขียนวัตถุประสงค์ข้อนั้นในระดับ Applied Knowledge โดยใช้คำกริยาแสดงพฤติกรรม เช่น อธิบาย คำนวณ ยกตัวอย่าง จำแนก เป็นต้น

- หรือในกรณีที่ผู้เรียนจะต้องใช้ความรู้ที่มีอยู่ไปแก้ปัญหาใหม่ ในลักษณะที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนเลย ในลักษณะที่ต้องส่งถ่าย (Transfer) ความรู้ไปใช้ ก็ให้เขียนวัตถุประสงค์การสอนข้อนั้นในระดับ Transferred Knowledge โดยการใช้คำกริยาแสดงพฤติกรรม เช่น ให้เหตุผล แก้ไข ปรับปรุง ประเมิน วิเคราะห์ เป็นต้น

5.2 ระดับของความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ วัตถุประสงค์การสอนด้านความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ หรือทักษะฝีมือนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับ Imitation Control และ Automatism ซึ่งมีข้อพิจารณาในการกำหนดระดับและการเขียน ดังนี้

- ถ้าการทำงานต้องการให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งทักษะกล้ามเนื้อ แต่ทำได้ตามแบบที่ได้พบเห็นมาเท่านั้น ก็ให้เขียนวัตถุประสงค์การสอนในระดับ Imitation โดยใช้คำว่า "ตามแบบได้" เป็นต้น

- แต่ถ้าในการทำงานต้องการให้ผู้เรียนใช้ทักษะกล้ามเนื้อทำงานด้วยความถูกต้อง โดยอิสระที่อาจมีรูปแบบแตกต่างจากที่เห็นฝึกหัดมา ให้เขียนวัตถุประสงค์การสอนข้อนั้นในระดับ Control โดยใช้คำว่า "ได้อย่างถูกต้อง" เป็นต้น

- หรือถ้าหากในการทำงาน ต้องการให้ผู้เรียนใช้ทักษะกล้ามเนื้อทำงานด้วยความถูกต้องชำนาญ เป็นไปโดยอิสระจะโดยรูปแบบใด ๆ ก็ตาม ให้เขียนวัตถุประสงค์การสอนในระดับ Automatism และใช้คำว่า "ได้อย่างถูกต้องชำนาญ" เป็นต้น

5.3 ระดับของวัตถุประสงค์ด้านกิจนิสัยในการปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์การสอนทางด้านกิจนิสัยในการปฏิบัติงาน (Work Habit) บางครั้งก็เป็นสิ่งยากที่จะระบุถึงระดับพฤติกรรมแสดงออกให้เด่นชัดว่า จะต้องอยู่ในระดับใด อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านนี้ก็คือ ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ต้องการนั้นหรือไม่ เป็นสิ่งที่ต้องการมากกว่า ดังนั้นในการเขียนวัตถุประสงค์ในด้านนี้ส่วนใหญ่จะระบุไว้เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการ

ประเมินพฤติกรรมผู้เรียนว่าเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ เช่นหลังจากการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนจะ "ปฏิบัติงานตามกฎโรงงานในงานเจียรไนอย่างสม่ำเสมอ" เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนจะต้องมีวัตถุประสงค์เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางว่า ต้องการจะให้ ผู้เรียนเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางใด อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์การสอนที่ สมบูรณ์เป็นข้อความที่ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ พฤติกรรมการแสดงออก เจาะใจในการแสดง และเกณฑ์หรือมาตรฐานขั้นต่ำที่ยอมรับได้

การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนมีดังนี้ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. ความหมายของการจัดการเรียนการสอน โดยทั่วไปเรามักจะเข้าใจกันว่าการจัดการเรียน การสอน หมายถึง การให้ผู้เรียนเข้าห้องเรียนหรือเข้าโรงฝึกงาน ครูเป็นผู้สอนเป็นผู้ให้เนื้อหา ผู้เรียนคนใดที่ไม่เข้าใจก็สอบถาม ครูทำหน้าที่เป็นผู้อธิบาย ซึ่งแท้ที่จริงแล้วกิจกรรมดังกล่าวเป็น แต่เพียงส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนเท่านั้น การจัดการเรียนการสอนนั้นมุ่งหวังเพื่อให้ ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ให้เขาสามารถที่จะทำอะไรได้โดยที่เขาไม่เคยทำเป็นมาก่อน หรืออาจกล่าว อีกนัยหนึ่งว่าการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนอาจ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยที่ไม่ต้องเข้าห้องเรียนเลยก็เป็นได้ เช่น ครูมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษา ค้นคว้าสอบถามเนื้อหาต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้เรียนก็สามารถจะเรียนรู้ได้ หรือถ้าเป็นการศึกษา สมัยใหม่ครูอาจเตรียมบทเรียนในรูปแบบสื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ผู้เรียนก็สามารถที่จะ เรียนรู้ได้เช่นเดียวกัน เป็นต้น จึงอาจสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนนั้น หมายถึง การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนาตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

2. หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่าผู้เรียนบางคนฟังเนื้อหาที่ครูสอน ทำแบบฝึกหัดเพียงครั้งเดียว ก็สามารถ ที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว แต่ผู้เรียนบางคนต้องการคำอธิบายซ้ำหลายครั้ง ทำแบบฝึกหัด หลาย ๆ ครั้ง หรือต้องมีการทดลองให้เห็นด้วยถึงจะเกิดการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้เอง การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ในปัจจุบันจึง ได้มีผู้ค้นคิดการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบและวิธีการ ต่าง ๆ มากมาย อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน หรือการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ นานาให้แก่ผู้เรียนแล้วก็ตาม แต่ถ้าหากว่าในเนื้อหาเรื่องราวที่จะศึกษานั้น ผู้เรียนขาดความสนใจ ขาดความต้องการที่จะเรียนที่จะทำการศึกษาข้อมูลหรือเนื้อหา ไม่พยายามที่จะใช้ข้อมูลหรือเนื้อหาไปแก้ปัญหาแล้ว เขาก็จะไม่เกิดการเรียนรู้ จึงจะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยทั่วไป มักจะเริ่มต้นด้วยการเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ซึ่งจะเป็นด้วยวิธีการใดก็ได้แล้วแต่ จากนั้นจึงเริ่มให้ข้อมูลหรือเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีแบบฝึกหัดมีปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนได้ลองใช้ความรู้ที่ได้รับหรือเนื้อหาวิชาที่มีอยู่ไปแก้ปัญหา และในท้ายที่สุดก็มีการชี้แจงถึงการฝึกหัดแก้ปัญหาว่าทำถูกหรือผิดอย่างไร ซึ่งตัวผู้เรียนเองจะเกิดการเรียนรู้ขึ้นในท้ายที่สุด

3. การจัดการเรียนการสอนวิชาภาคทฤษฎี การจัดการเรียนการสอนวิชาภาคทฤษฎี หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิชาภาคทฤษฎี มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่นั้นไปใช้แก้ปัญหาเชิงความคิดให้สำเร็จลุล่วงลงได้ การจัดการเรียนการสอนวิชาภาคทฤษฎีนี้มีลักษณะรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ มากมาย เช่น การบรรยายในห้องเรียน การจัดทำบทเรียนเป็นวีดิทัศน์ การจัดบทเรียนเป็นสไลด์-โปรแกรม การจัดบทเรียนเป็นหน่วยการเรียนรู้ การอบรมสัมมนาทางวิชาการ ฯลฯ ซึ่งหากจะพิจารณาถึงบทบาทในการเรียนการสอนระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนแล้ว อาจจัดรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนได้เป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้คือ

ลักษณะที่ 1 เป็นการจัดการเรียนการสอน โดยที่ตัวครูเป็นผู้มีบทบาทค่อนข้างมาก กล่าวคือ ครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลและเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ทางทฤษฎีทั้งหมดแก่ผู้เรียน การเรียนการสอนในลักษณะนี้ ได้แก่ การสอนแบบบรรยาย การบรรยายประกอบการสาธิต เป็นต้น ซึ่งเหมาะสมสำหรับวัตถุประสงค์การสอนระดับ Recalled Knowledge ที่ต้องการฟื้นคืนความรู้ไปใช้

ลักษณะที่ 2 การจัดการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนและผู้เรียน ร่วมกันคิดค้นหาข้อมูล และเนื้อหาวิชาด้วยกัน กล่าวคือ ครูผู้สอนเป็นผู้สร้างเงื่อนไขให้ผู้เรียนได้คิดค้นหาข้อมูลและเนื้อหาวิชาด้วยตัวเอง การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจมากขึ้น ขณะเดียวกันผู้สอนก็มีโอกาสที่จะปรับแต่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ไปในทางที่ต้องการได้อย่างจับพลัด ได้แก่ การสอนแบบถามตอบ การสอนแบบอภิปราย เป็นต้น ซึ่งเหมาะสมสำหรับวัตถุประสงค์ Applied และ Transferred Knowledge ที่ต้องการประยุกต์ความรู้ไปใช้งาน

ลักษณะที่ 3 การจัดการเรียนการสอน โดยที่ตัวผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบตัวเอง ตามหลักการที่ว่า “การเรียนรู้เกิดขึ้นด้วยตัวของผู้เรียนเอง” กล่าวคือ ผู้เรียนจะศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จากสื่อการเรียนซึ่งมีอยู่แล้วหรือที่ครูผู้สอนได้จัดสร้างขึ้นมา การเรียนการสอนในลักษณะนี้มีข้อดีอยู่ที่ว่า ผู้เรียนมีความเป็นอิสระในการเรียนมาก คนที่เรียนรู้ซ้ำมีโอกาที่จะศึกษาบททวนใหม่ได้อีก เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสไลด์โปรแกรม บทเรียน e-Learning เป็นต้น ซึ่งหากได้รับการพัฒนาบทเรียนไว้ดีแล้วก็อาจใช้ได้สำหรับการเรียนการสอนในทุกระดับของวัตถุประสงค์การสอน

4. การจัดการเรียนการสอนวิชาภาคปฏิบัติ การจัดการเรียนการสอนปฏิบัติ หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางการปฏิบัติงาน มีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ ให้ผู้เรียนมีความรู้และมีทักษะฝีมือควบคู่กันไป เพื่อใช้ในการทำงานจริงเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว สิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติก็คือ จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือลงมือทำงานกันจริง ๆ ในเวลาที่เพียงพอเหมาะสม ส่วนเนื้อหาความรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอนปฏิบัติ นั้น จะจำกัดอยู่แต่สิ่งที่จำเป็นสำหรับการทำงานเฉพาะงานหนึ่ง ๆ เท่านั้น ซึ่ง อาจจำแนกลักษณะรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนปฏิบัติที่สำคัญเป็น 3 ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นผู้บรรยายเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานประกอบกับการสาธิตให้ผู้เรียนดู ซึ่งอาจบรรยายและสาธิตตอนเริ่มการเรียนการสอนเพียงครั้งเดียว หรือจัดแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ให้ผู้เรียนฝึก ในขณะที่ผู้เรียนลงมือฝึกงาน ครูผู้สอนจะคอยสังเกตให้คำปรึกษาชี้แจงปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ เหมาะสำหรับงานที่ไม่ยุ่งยากในการฝึกและไม่ก่อให้เกิดอันตรายในการทำงาน

ลักษณะที่ 2 การจัดการเรียนการสอนโดยครูและผู้เรียน ร่วมกันคิดหาวิธีการในการทำงานอาจมีแบบฝึกหัดให้ผู้เรียนแก้ปัญหาในส่วนทฤษฎี ซึ่งครูมีโอกาสที่จะตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนควบคู่กันไปด้วย ส่วนการปฏิบัติหรือฝึกทำงานครูอาจจะสาธิตให้ผู้เรียนฝึกหัดตามเป็นช่วง ๆ ขณะเดียวกันก็มีการแก้ปัญหาต่าง ๆ พร้อมกับให้ผู้เรียนหาวิธีการแก้ไขจนกระทั่งไม่มีข้อสงสัยในการฝึกหรือการทำงานแล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติการฝึกเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญภายใต้การดูแลให้คำแนะนำของครู วิธีการนี้เหมาะสำหรับการฝึกทักษะในทุกลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่เสี่ยงต่อความเสียหายหรือมีอุบัติเหตุ

ลักษณะที่ 3 การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษาวิธีการทำงานจากสื่อด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้สำหรับการเรียนการสอนงานปฏิบัติที่ไม่มีอันตรายต่อเครื่องมือ เครื่องมือและตัวผู้เรียน เป็นงานที่มีเทคนิคการทำงานไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยจัดบทเรียนฝึกการทำงานออกเป็นช่วง ๆ ให้ผู้เรียนศึกษาแล้วปฏิบัติตามคำสั่งคำแนะนำซึ่งระบุเอาไว้เป็นตอน ๆ ตรวจสอบผลการทำงานตามวิธีการที่กำหนดไว้ เช่น การศึกษาการทำงานจากเอกสาร การศึกษาการปฏิบัติงานจากเทปโทรทัศน์ จากสไลด์โปรแกรม จากภาพยนตร์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการจัดการเรียนการสอนปฏิบัตินั้น อาจต้องใช้เวลาอยู่บ้างเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดทักษะต่าง ๆ ในการทำงาน ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วสำหรับการฝึกงานหนึ่ง ๆ อาจต้องใช้เวลาประมาณ 3 เท่าของการเรียนการสอนทฤษฎี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ฝึกด้วยว่ามีความยุ่งยากซับซ้อนมากน้อยแค่ไหน และระดับพฤติกรรมผู้เรียนที่วัตถุประสงค์ต้องการว่า จะให้เกิดความชำนาญถึงระดับใด

การสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้

การสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้มีดังนี้ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. ความจำเป็นที่ต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียน ด้วยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน ก็คือ ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถที่จะทำอะไรที่ต้องการได้โดยที่เขาไม่เคยทำเป็นมาก่อน ดังนั้น หลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละหน่วย แต่ละเรื่อง หรือแต่ละงานแล้ว จำเป็นจะต้องมีการวัด และประเมินผลว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปเรามักจะใช้คำว่า “การวัดผลและการประเมินผล” ควบคู่กันไป กระทั่งบางคนคิดว่าคำทั้งสองนี้มีความหมายเหมือนกัน ซึ่งแท้ที่จริงแล้วไม่ใช่ “การวัดผล” เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ทำขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมาย แทนคุณลักษณะของสิ่งที่เราจะวัด เช่น การวัดความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียน การวัดความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ เป็นต้น ส่วน “การประเมินผล” เป็นการวินิจฉัยตัดสินคุณค่าของบุคคล สิ่งของหรือคุณลักษณะอื่น ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ การประเมินผลต้องการข้อมูลมาวิเคราะห์พิจารณา เช่น การจะตัดสินว่าผู้เรียนจะสอบได้หรือสอบตก จะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของผู้เรียนมาประเมิน ซึ่งก็ได้มาจากการวัดผลนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ การประเมินผลจะเกิดขึ้นมาได้จะต้องผ่านการวัดผลมาก่อนเสมอ

2. สิ่งที่จะวัดและประเมินผล ในการเรียนการสอนหลักสูตรรายวิชาที่ได้พัฒนาขึ้น เมื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนจริง มีหลายสิ่งหลายอย่างที่จะต้องมีการวัดและประเมินผล ประการที่สำคัญ ๆ ได้แก่

ก. การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียน โดยพิจารณาว่าตามวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้นั้น หลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้วผู้เรียนมีการเรียนรู้มากขึ้นแค่ไหน ซึ่งจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นว่าถ้าผู้เรียน ได้เรียนรู้ผ่านทุก ๆ วัตถุประสงค์แล้ว เขาจะสามารถนำเอาความรู้ความสามารถต่าง ๆ ไปใช้ทำงานหรือใช้เรียนต่อ หรือมีผลเกื้อหนุนต่อการเรียนวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง

ข. ทักษะของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอน ด้วยเหตุที่ว่าปริมาณการเรียนรู้ของผู้เรียนขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอีกส่วนหนึ่ง ดังนั้น จึงอาจต้องตรวจสอบทักษะหรือความคิดเห็นของผู้เรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลไปประกอบการพิจารณาคูณค่าของหลักสูตรรายวิชาที่ได้พัฒนาขึ้นด้วย

สำหรับการเรียนรู้ นั้น สามารถจำแนกตามลักษณะพฤติกรรมของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ออก เป็น 3 ด้าน คือ (1) พฤติกรรมด้านความสามารถทางสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงลงไป (2) พฤติกรรมด้านความสามารถทางทักษะกล้ามเนื้อ ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อของร่างกายทำงานปฏิบัติงาน และ (3) ลักษณะกิจนิสัยการปฏิบัติงานในทางที่เหมาะสม ซึ่งการวัดและประเมินผลพฤติกรรมทางด้านนี้ อาจทำได้ค่อนข้างยากกว่าสองด้านแรก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการเรียนการสอน ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การวัดผลเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ทำขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลขแทนคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัด ฉะนั้นในการวัดผลก็จะต้องมีเครื่องมือไปวัดไปตรวจสอบ เช่น การวัดคุณลักษณะด้านความยาว ว่ายาวกี่มิลลิเมตร ก็จะต้องใช้ตลับเมตรไปวัด การวัดความสามารถของผู้เรียนก็เช่นกัน ถ้าเราจะวัดว่าผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ได้ถูกต้องมากน้อยแค่ไหนก็ต้องใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือไปทดสอบหรือไปวัดผล เพื่อที่จะเปลี่ยนความสามารถดังกล่าวออกมาเป็นคะแนน เป็นต้น

เนื่องจากพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีอยู่หลายลักษณะ ดังนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลผู้เรียนจึงต้องมีหลายชนิดหลายรูปแบบ แต่ทว่าโดยส่วนใหญ่แล้วเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและ

ประเมินผลการเรียนการสอนซึ่งเป็นที่นิยมกันทั่วไป ได้แก่ แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ ส่วนการวัดทักษะหรือความคิดเห็นของผู้เรียนนั้น อาจใช้แบบสังเกตการณ์หรือแบบสอบถามลักษณะ Check List หรือ Rating Scale ทั้งนี้ จะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ให้แน่ชัดก่อนว่า ต้องการเน้นพฤติกรรมผู้เรียนทางด้านไหน เพื่อจะได้จัดสร้างเครื่องมือวัดให้มีความสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการให้ได้มากที่สุด

4. คุณสมบัติที่สำคัญของเครื่องมือวัด โดยที่เครื่องมือวัดผล เป็นตัวกลางในการแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนออกมาเป็นคะแนน ซึ่งความถูกต้องเป็นจริงจะมีมากหรือน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของเครื่องมือด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณสมบัติในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ ซึ่งหากเป็นการสร้างข้อสอบวัดผลทางทฤษฎีแล้ว คุณสมบัติที่สำคัญ ๆ ที่ควรพิจารณาถึงมี ดังนี้

4.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ความเที่ยงตรงของข้อสอบ เป็นคุณสมบัติที่จะบ่งบอกว่า ข้อสอบที่สร้างขึ้นมานั้น สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัด ได้จริงตามวัตถุประสงค์การสอนหรือไม่ ซึ่งจะพิจารณาได้จาก (1) ข้อสอบจะต้องวัดพฤติกรรมผู้เรียน ได้ตรงตามพฤติกรรมที่วัตถุประสงค์ต้องการ (2) ข้อสอบจะต้องมีระดับความยากเหมาะสมกับระดับของ วัตถุประสงค์การสอน เช่น วัตถุประสงค์เป็นระดับ Applied Knowledge ข้อสอบก็จะต้องวัดให้ถึงขั้นการ Applied Knowledge ด้วย และ (3) ข้อสอบจะต้องมีจำนวนข้อวัดครอบคลุมหรือเป็นตัวแทนที่ดีของวัตถุประสงค์การสอนข้อนั้น จะไม่วัดเพียงบางจุดหรือในบางประเด็นเท่านั้น

4.2 ความเป็นปรนัย (Objectivity) ความเป็นปรนัยของข้อสอบเป็นคุณสมบัติภายในตัว ข้อสอบ ซึ่งเราอาจพิจารณาคูณสมบัติได้ในสองประเด็นหลัก ๆ คือ (1) ข้อสอบนั้นจะต้องมีคำถามที่ชัดเจน ผู้สอบอ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ตรงกันว่าข้อสอบถามเพื่อให้ตอบอย่างไร มีข้อนำสังเกตว่า ข้อความซึ่งใช้เป็นคำถามนั้น ควรที่จะเป็นคำหรือประโยคง่าย ๆ ถ้าหากเป็นคำที่แปลมาจากภาษาอื่นก็ควรที่จะวงเล็บคำภาษาเดิมเอาไว้ด้วยเพื่อความชัดเจนมากขึ้น และ (2) การให้คะแนนคำตอบมีมาตรฐานแน่นอนไม่ว่าจะตรวจที่ไหน เมื่อไรหรือว่าใครเป็นผู้ตรวจก็ตาม จะได้คะแนนคงที่แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง การได้คะแนนมากหรือน้อยไม่ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ของผู้อ่าน แต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียนเอง ซึ่งข้อสอบปรนัยส่วนใหญ่จะมีคุณสมบัติเหล่านี้อยู่แล้ว

4.3 ความสะดวกในการทำ (Practicality) ความสะดวกในการทำข้อสอบ ก็เป็นคุณสมบัติส่วนหนึ่งของข้อสอบที่จะบ่งบอกถึงความคล่องตัวในการใช้ กล่าวคือ ข้อสอบที่ต้นนี้การจัดพิมพ์จะต้องถูกต้องชัดเจน จัดหน้ากระดาษคำถามและคำตอบเหมาะสม ผู้สอบไม่ต้องพลิกไปมาหรือทำให้เกิดความสับสนขณะทำข้อสอบ สำหรับข้อสอบที่ใช้วัดความสามารถในการทำงานหรือการปฏิบัติงานนั้น นอกจากจะต้องมีใบสั่งงาน (Job Sheet) หรือคำสั่งให้ปฏิบัติงานที่ชัดเจนแล้ว เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้ผู้สอบแต่ละคนใช้ ควรจะต้องมีลักษณะและคุณภาพเช่นเดียวกัน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านกนิสัยของผู้เรียนนั้น จะต้องให้รายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงออกของผู้เรียนที่แท้จริงได้มากที่สุด ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วอาจต้องใช้เครื่องมือหลาย ๆ อย่างประกอบกัน เช่น บันทึกพฤติกรรมบุคคล แบบสังเกตการณ์ ซึ่งอาจทำเป็น Check List และ/หรือ Rating Scale สำหรับเก็บข้อมูลพฤติกรรมผู้เรียน เป็นต้น

5. การสร้างเครื่องมือวัดผล ในการนำหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นไปใช้นั้น มีเครื่องมือวัดผลที่สำคัญควรพิจารณาถึงก็คือ (1) ข้อสอบวัดผลภาคทฤษฎี (2) ข้อสอบวัดผลภาคปฏิบัติ และ (3) แบบสังเกตการณ์ต่าง ๆ ซึ่งใช้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน โดยมีหลักการและแนวทางในการสร้างดังนี้

5.1 ข้อสอบวัดผลทางภาคทฤษฎี ข้อสอบวัดผลภาคทฤษฎีที่ใช้วัดความก้าวหน้าในการเรียนแต่ละบทเรียน หรือแต่ละหน่วย บทเรียน โดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญในการวัด 2 ประการคือ (1) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพิจารณาว่าผู้เรียนเรียนรู้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์การสอนที่วางไว้หรือไม่เพียงใด และ (2) หากผู้เรียนไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้แล้ว เขามีความสามารถอยู่ในระดับใดของวัตถุประสงค์การสอน ฉะนั้น การสร้างข้อสอบวัดผลจะต้องพิจารณาว่าข้อสอบซึ่งสร้างขึ้นนั้น วัดพฤติกรรมตรงและมีระดับความยากตรงกับระดับของวัตถุประสงค์การสอนหรือไม่ เช่น ถ้าวัตถุประสงค์การสอนเน้นระดับ Recalled Knowledge ข้อสอบก็จะต้องวัดระดับการ Recalled Knowledge ได้ หรือถ้าวัตถุประสงค์เน้นระดับ Applied Knowledge ข้อสอบก็จะต้องวัดระดับ Applied Knowledge ด้วย เป็นต้น

5.2 ข้อสอบวัดผลภาคปฏิบัติ ข้อสอบที่ใช้วัดผลภาคปฏิบัติ คือ ข้อสอบที่ผู้เรียนจะต้องลงมือทำกันจริง ๆ ซึ่งจะให้ข้อมูลที่ชัดเจนว่า หลังจากการเรียนการสอนหรือการฝึกหัดจบลงเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนมีความสามารถอยู่ในระดับไหน จึงมีข้อควรระวังอยู่ที่ว่าข้อสอบวัดผลภาคปฏิบัติ เป็นคนละอย่างกับการสั่งงานในขั้น Application ซึ่งเป็นการฝึกหัดทักษะภาคปฏิบัติในระหว่างการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ ข้อสอบวัดผลภาคปฏิบัติ

จะต้องวัดผลผู้เรียนได้ครบทั้งกระบวนการในการทำงาน ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การวัดความรู้ในการทำงาน การเตรียมงาน การทำงานที่กำหนดให้ และการพิจารณาคุณภาพที่ทำด้วย ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจว่าบางครั้งก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานจริง จะต้องมีการวัดผลภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำงานนั้น ๆ รวมอยู่ด้วย

อย่างไรก็ดี ข้อสอบวัดผลทางปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องใช้วัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ร่วมด้วย ฉะนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาลงอยู่เสมอ ก็คือ (1) เครื่อง ไม้เครื่องมือในการสอบของผู้สอบแต่ละคนควรจะเป็นแบบเดียวกันหรือมีคุณภาพใกล้เคียงกันมากที่สุด การปฏิบัติการสอบควร จะอยู่ภายในอาณาบริเวณการทำงานที่เหมือนกัน และ (2) ในการสอบควรจะต้องสังเกตการณ์ทำงานของผู้สอบ โดยใกล้ชิด ดังนั้น ตัวข้อสอบภาคปฏิบัติอาจต้องมีเครื่องมือช่วยเก็บข้อมูลอย่างอื่นสำหรับครูใช้ควบคู่กันไปด้วย เช่น แบบประเมินผลงาน เป็นต้น

5.3 แบบเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ พฤติกรรมผู้เรียนหลายอย่างครูผู้สอนมีอาจวัดได้ด้วยแบบทดสอบ เช่น ความรับผิดชอบในการทำงาน การปฏิบัติตามตามกฎ ข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ การทำงานตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ฯลฯ เพราะแบบทดสอบไม่สามารถที่จะให้รายละเอียดที่ถูกต้องและเป็นจริงได้ พฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งวิธีการที่เป็นไปได้ ก็คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ขณะที่ผู้เรียนกำลังปฏิบัติงานจริง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์มีอยู่หลายอย่าง เช่น แบบสังเกตการณ์โดยจดบันทึก แบบสังเกตการณ์ในลักษณะ Check List และ แบบสังเกตการณ์ในลักษณะ Rating Scale ซึ่งเป็นที่นิยมใช้โดยทั่วไป

6. หลักการในการพิจารณาเกณฑ์การประเมินผลการเรียน ในการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้น เกณฑ์ ที่จะใช้ประเมินเพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนตามวัตถุประสงค์การสอนของบทเรียนนั้น เป็นสิ่งที่จะต้องกำหนดเอาไว้ล่วงหน้า เช่น ผ่านเกณฑ์ 70 เปอร์เซ็นต์ หรือ 80 เปอร์เซ็นต์ เป็นต้น โดยที่วัตถุประสงค์การสอนแต่ละข้อของแต่ละบทเรียนจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ข้อสอบที่ใช้วัดในบางวัตถุประสงค์สามารถที่จะใช้วัดแทนในวัตถุประสงค์ข้ออื่นได้ ดังนั้น ในการผ่านบทเรียนหนึ่ง ๆ ผู้เรียนก็ไม่จำเป็นที่จะต้องทำข้อสอบอย่างครบถ้วนทุกข้อ ในเมื่อได้ทำข้อสอบที่เป็นตัวแทนได้ถูกต้องตามเกณฑ์แล้ว เกณฑ์ในการประเมินผลว่าในแต่ละบทเรียนหรือในแต่ละงานที่ฝึกนั้น ผู้เรียนควรจะผ่านได้ด้วยการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์แค่ไหน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบทเรียนแต่ละบท ซึ่งอาจมีเกณฑ์ผ่านที่แตกต่างกันได้ ด้วยหลักการและเหตุผลดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

การสร้างแผนบทเรียน

การสร้างแผนบทเรียนมีดังนี้ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. องค์ประกอบสำคัญของแผนบทเรียน การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีความสามารถวัตถุประสงค์การสอน ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องมีการเตรียมข้อมูลและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์อย่างเพียงพอ ทั้งนี้ก็เพราะว่าเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละหัวข้อเรื่องมีอย่างจำกัด ดังนั้น ข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะบรรจุเอาไว้ในแผนบทเรียน (Lesson Plan) จึงต้องพิจารณาว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่ครูจะต้องจัดเตรียมเพื่อดำเนินการระหว่างชั่วโมงสอน และมีอะไรบ้างที่พอจะมอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าไปฝึกหัดด้วยตนเอง เพื่อให้เขาเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น การสอนไม่ใช่การเล่าให้ฟัง ไม่ใช่การทำให้ดู แต่การสอนเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ฉะนั้นแผนบทเรียนที่ครูจัดเตรียมเอาไว้ก่อนการสอน จะต้องระบุ (1) วัตถุประสงค์การสอนที่ชัดเจนว่าหลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว จะให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปเป็นอย่างไร เพื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการเลือก (2) เนื้อหาวิชาที่สำคัญและจำเป็นที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ และใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาทางทฤษฎีหรือใช้ในการปฏิบัติงาน (3) วิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การสอนและเนื้อหาวิชาที่ได้กำหนดเอาไว้ (4) สื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น และ (5) วิธีการในการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้ได้ข้อมูลว่า ผลจากการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน มีอะไรบ้างที่ทำได้คืออยู่แล้วและอะไรบ้างที่ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. วัตถุประสงค์การสอนในแผนบทเรียน วัตถุประสงค์การสอน เป็นองค์ประกอบหลักที่ได้มาจากพัฒนาหลักสูตรรายวิชา โดยจะเป็นกรอบบอกให้ครูผู้สอนได้พิจารณาว่าในแต่ละหัวข้อเรื่องหรือแต่ละงาน ต้องการให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังเรียนไปอย่างไรบ้าง แม้ว่าในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจะได้สร้างวัตถุประสงค์การสอนที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์ไว้แล้วก็ตาม แต่ทว่าในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การสอนนั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงรายละเอียดอื่น ๆ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การสอนที่มีอยู่ กล่าวคือ

2.1 ลำดับของวัตถุประสงค์การสอน วัตถุประสงค์การสอนสำหรับแต่ละหัวข้อเรื่อง หรือแต่ละงาน หากพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์เหล่านั้นอาจมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอยู่ โดยที่

- บางวัตถุประสงค์ อาจเป็นอิสระ กล่าวคือ เราสามารถจะนำมาจัดการเรียนการสอนได้ก่อนในช่วงเริ่มบทเรียนได้เลย เพราะไม่ต้องอาศัยพื้นฐานอื่นใดจากวัตถุประสงค์อื่น ๆ

- บางวัตถุประสงค์ จะต้องจัดการเรียนการสอนไว้ในช่วงท้ายของบทเรียน เพราะต้องอาศัยพื้นฐานจากวัตถุประสงค์ข้ออื่น ๆ ในบทเรียนนั้น หรือในการทำงานนั้นแทบทั้งสิ้น

- บางวัตถุประสงค์ ต้องจัดการเรียนการสอนอยู่ในช่วงกลาง ๆ ของบทเรียนเพราะต้องอาศัยพื้นฐานจากวัตถุประสงค์ข้อ และขณะเดียวกันก็ใช้เพื่อเป็นพื้นฐานแก่วัตถุประสงค์ข้ออื่น ๆ ด้วย

- บางวัตถุประสงค์ อาจสอนพร้อม ๆ กัน ในลำดับเดียวกันกับวัตถุประสงค์ข้ออื่น ๆ ได้ ทั้งนี้หมายความว่า ในการจัดการเรียนการสอนครูอาจเลือกสอนวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่งก่อนก็ได้

อย่างไรก็ตาม หากว่าในแต่ละหัวข้อเรื่องหรือแต่ละงานที่จะฝึกหัดแก่ผู้เรียนมี วัตถุประสงค์การสอนอยู่น้อย และที่สำคัญคือครูผู้สอนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของ วัตถุประสงค์การสอนอย่างชัดเจนแล้ว ก็อาจใช้หลักการจัดลำดับในเชิงตรรกะ (Logical Sequence) ก็ได้ โดยที่

- เรียงลำดับจากง่ายไปยาก คือ เรียงลำดับจากวัตถุประสงค์การสอนที่เน้นพฤติกรรม ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ง่าย ไปยังวัตถุประสงค์การสอนที่เน้นพฤติกรรมผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ยาก

- เรียงลำดับจากที่รู้แล้วไปยังไม่รู้ คือ การเรียงลำดับจากวัตถุประสงค์การสอนที่ ผู้เรียนเคยมีประสบการณ์มีการเรียนรู้มาบ้างแล้ว ไปยังวัตถุประสงค์การสอนที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน

- เรียงลำดับจากรูปธรรมไปหานามธรรม คือ เรียงลำดับจากวัตถุประสงค์การสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ไปหาวัตถุประสงค์ที่เรียนรู้จากสิ่งเป็นนามธรรมมากกว่า

- เรียงลำดับตามความถี่ คือ เรียงลำดับจากวัตถุประสงค์การสอนที่เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะต้องนำไปใช้บ่อย ไปหาวัตถุประสงค์การสอนที่เน้นการเรียนรู้เฉพาะไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อื่น ๆ

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการจัดลำดับวัตถุประสงค์การสอนตามหลักการอื่น ๆ อีก เช่น เรียงลำดับจากฝึกลงไปยาก เรียงลำดับเริ่มจากสิ่งใกล้ไปไกลตัว เรียงลำดับจากการเรียนรู้โดยการทดลองไปหากฎเกณฑ์ ฯลฯ ทั้งนี้ สำหรับบทเรียนแต่ละบทหรือการฝึกหัดในแต่ละงาน ครูผู้สอนอาจใช้หลักการอันใดอันหนึ่งหรือว่าหลาย ๆ อย่างรวมกัน เพื่อพิจารณาจัดลำดับวัตถุประสงค์การสอนก็ได้

2.2 พฤติกรรมผู้เรียนตามวัตถุประสงค์การสอน การพิจารณาพฤติกรรมผู้เรียนตามวัตถุประสงค์เป็นการวิเคราะห์คำว่า (1) พฤติกรรมตามวัตถุประสงค์การสอนข้อใดบ้าง ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากการรับเนื้อหาวิชา (Information) เพียงอย่างเดียว (2) พฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ข้อไหนบ้าง ผู้เรียนต้องอาศัยการทดลองร่วมด้วย จึงจะเกิดการเรียนรู้ และ (3) พฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ข้อไหนบ้าง ผู้เรียนต้องอาศัยการฝึกหัดด้วยถึงจะเกิดการเรียนรู้ เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวนี้มาจัดกลุ่มวัตถุประสงค์การสอนของแผนบทเรียน

2.3 ความสำคัญของวัตถุประสงค์การสอน ความสำคัญของวัตถุประสงค์การสอนเป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงในการจัดทำแผนบทเรียน ทั้งนี้ก็เพราะว่าเวลาในการจัดการเรียนการสอนมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น ช่วงเวลาที่มีอยู่ในการเรียนการสอน ก็ควรที่จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ที่สำคัญและจำเป็นจริง ๆ ส่วนวัตถุประสงค์ที่ง่ายมีความสำคัญต่อการใช้ประโยชน์น้อย และที่สำคัญคือผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการเรียนวัตถุประสงค์อื่น ๆ หรือจากการทำงานจริงแล้ว ก็สามารถตัดวัตถุประสงค์ข้อนั้นออกไปหรือให้ความสำคัญในระดับรองลงมา หากแต่ยังมีเวลาเหลืออยู่ก็อาจนำมากล่าวถึงในบางส่วนก็ได้

3. เนื้อหาวิชาในแผนบทเรียน เนื้อหาวิชา (Information) คือ ข้อมูลหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะต้องให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เขาได้มีความรู้ (Knowledge) และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้แก้ปัญหาในการศึกษาหรือปฏิบัติงานต่าง ๆ จากการวิเคราะห์ความรู้/ทักษะ ในการพัฒนาหลักสูตร รายวิชาพบว่า ถ้าจะให้ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมตามที่เรากำลังต้องการได้ ผู้เรียนเองจะต้องมีความรู้และ/หรือทักษะที่เพียงพอเสียก่อน เขาจึงจะแสดงพฤติกรรมที่ต้องการได้ อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ความรู้/ทักษะทำให้ครูผู้สอนทราบแต่เพียงว่า ควรจะสอนความรู้/ทักษะในขอบเขตแค่ไหน ส่วนในรายละเอียดจริง ๆ จำเป็นจะต้องศึกษารวบรวมเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ถูกต้องและทันสมัยมาจัดการเรียนการสอน เช่น จากหนังสือ วารสารงานวิจัย หรือเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ฯลฯ ซึ่งผ่านการทดลองใช้และเผยแพร่มาแล้ว สำหรับการเลือกเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีหลักการพิจารณาอย่างคร่าว ๆ ก็คือ เนื้อหาที่นำมาเรียนนั้นจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ ครอบคลุมขอบเขตของเงื่อนไขและมาตรฐานของวัตถุประสงค์การสอนเพียงใด โดยจะต้องคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ร่วมด้วย ปัญหาในการพิจารณาเลือกเนื้อหา จึงมีอาจสรุปได้อย่างแน่นอนเหมือนการแก้ปัญหาในทางคณิตศาสตร์ เพราะคำว่า "เนื้อหาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และใช้ความรู้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความต้องการของวัตถุประสงค์การสอนได้" นั้น จะบังเกิดผลว่าถูกต้องจริงหรือไม่ก็ต่อเมื่อได้ผ่านขบวนการเรียนรู้ไปแล้วเท่านั้น

4. วิธีจัดการเรียนการสอน ในแผนบทเรียน วิธีการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้/ทักษะทำได้หลายวิธี เช่น ในการให้เนื้อหา (Information) อาจจัดกิจกรรมโดยวิธีการบรรยาย การสอนแบบถามตอบ การร่วมอภิปราย ฯลฯ ส่วนการฝึกทักษะอาจทำโดยการมอบหมายงานให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นต้น

4.2 วิธีการในการจัดการเรียนการสอน วิธีการในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีอยู่หลายวิธี แต่ทว่าวิธีการที่มักจะปฏิบัติกัน ในทางอาชีวศึกษาที่สำคัญ ๆ เห็นควรนำมาพิจารณา ได้แก่

- การสอนแบบบรรยาย (Lecture) การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไป จะนับว่าเป็นวิธีการที่ใช้กันมากที่สุดก็ได้ การสอนด้วยวิธีนี้สามารถสอนผู้เรียนครั้งละมาก ๆ ได้ การจัดเตรียมก็ทำได้ง่ายและรวดเร็ว แต่ทว่ามีข้อบกพร่องอยู่มากทีเดียว เพราะการสอนเป็นลักษณะของการสื่อความหมายทางเดียว คือ จากผู้สอน ไปสู่ผู้เรียน และเนื่องจากการสอนเป็นการที่

ครูพูด บอก เล่า อธิบายเนื้อหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้เรียนฟัง ฉะนั้นการสอนด้วยวิธีบรรยายจึงเหมาะสำหรับวัตถุประสงค์บางระดับเช่น วัตถุประสงค์ระดับ Recalled Knowledge เป็นต้น

- การสอนแบบถามตอบ (Questioning) การสอนวิธีนี้เป็นที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูเปิดโอกาสและชี้แนะให้ผู้เรียนได้ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมค้นคว้าและสรุปเนื้อหาวิชาด้วยการถามตอบตามแนวทางที่ครูผู้สอนชี้แนะแนวให้ การสอนแบบถามตอบ เป็นลักษณะของการสื่อความหมาย 2 ทาง คือ จากครูไปสู่ผู้เรียน และจากผู้เรียนไปสู่ครูหรือในบางครั้งก็จากผู้เรียน ไปสู่ผู้เรียนเอง จึงเหมาะสำหรับการสอนเนื้อหาวิชาประเภทที่เกี่ยวกับเหตุผลและการแก้ปัญหา ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ในระดับ Applied และ Transferred Knowledge เป็นอย่างยิ่ง

- การเรียนการสอนด้วยสื่อสำเร็จรูป เป็นการจัดสื่อหรือเอกสารการสอนให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง (Self Learning) โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมสื่อหรือเอกสารการสอนต่าง ๆ ที่ครบสมบูรณ์ตามขอบเขตการเรียนรู้ไว้ให้ การเรียนการสอนด้วยสื่อสำเร็จรูป ในลักษณะการเรียนด้วยตนเองนี้ มีส่วนคืออยู่ที่ผู้เรียนมีเวลาที่จะศึกษาทำความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ อย่างอิสระตามความสามารถของตนเอง แต่ก็มีข้อจำกัดบางประการที่ว่า การเรียนจากสื่อหรือเอกสารในลักษณะศึกษาด้วยตนเองไม่เหมาะสำหรับการทำงานที่เสี่ยงต่ออันตราย เช่น การใช้เครื่องจักรกล เป็นต้น

- การสอนแบบ Shop Talk หรือบางคนเรียกว่า Short Talk เพราะเป็นการสอนในช่วงสั้น ๆ โดยครูผู้สอนเป็นผู้บรรยายความรู้ทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานที่ผู้เรียนจะต้องฝึก เนื้อหาสาระ ได้แก่ การอธิบายจุดสำคัญ เนื้อหาความรู้ที่จำเป็นต่อการทำงานอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนโดยวิธีนี้จะกระทำในช่วงต้นก่อนการฝึกทักษะของผู้เรียน อาจมีการสาธิตประกอบด้วย จึงเหมาะสำหรับการฝึกงานที่ไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนและไม่มีอันตรายต่อผู้เรียน

- การสอนแบบ Shop Demonstration เป็นรูปแบบวิธีการสอนที่มุ่งเน้นการแสดงทักษะมากกว่าการบอกจุดสำคัญของเนื้อหา วิธีการสอนเป็นการสาธิตทักษะของครูผู้สอนผสมกับการใช้คำถาม การอธิบาย หรือการถกปัญหากับผู้เรียน จุดประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้สังเกตทักษะ กระบวนการทำงาน เหมาะสำหรับการสอนผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นรายบุคคล

- การสอนแบบ Group Performance หรือ Group Work เป็นวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาส กระทบตนเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันก็ยังสามารถเพิ่มพูนการเรียนรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชาอีกด้วย โดยให้สมาชิกในกลุ่มทำการปรึกษาหารือร่วมกัน คิดหาวิธีการทำงานและการแก้ปัญหาในการทำงาน วิธีการสอนแบบ Group Work นี้ อาจมีช่วงการลองผิดลองถูกบ้าง จึงควรใช้ในกรณีทำงานนั้น ไม่มีอันตราย และผู้เรียนมีทักษะในการทำงานขั้นพื้นฐานมาบ้างพอสมควร

4.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนแต่ละวิธีดังได้กล่าวมาแล้ว มีความเหมาะสมและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน การที่ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอนอย่างใดนั้น จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยข้างเคียงที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย ดังนี้

- วัตถุประสงค์การสอน (Objective) วัตถุประสงค์การสอนที่ชัดเจน จะบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการตัดสินใจเลือกวิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ถ้าวัตถุประสงค์การสอนเน้นการ Recalled Knowledge ที่ผู้เรียนแค่จำมาตอบโดยไม่ต้องอาศัยความเข้าใจ การสอนก็อาจอยู่ในรูปการบรรยายให้ฟังก็ได้ หากแต่วัตถุประสงค์เน้นระดับ Applied หรือ Transferred Knowledge ลำพังการจำเพียงอย่างเดียวมีอาจบรรลุผลตามเป้าหมายได้ก็อาจต้องใช้วิธีการสอนแบบถามตอบเป็นต้น

- เนื้อหาวิชา (Content) เนื้อหาวิชาที่จะให้แก่ผู้เรียนมีความรู้นั้นมีลักษณะไม่เหมือนกัน โดยที่เนื้อหาบางส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของข้อส่วนประกอบซึ่งเป็น Fact มีอาจใช้วิธีการถามตอบได้เพราะเป็นสิ่งเฉพาะเจาะจง การสอนจะทำได้ก็แต่การบรรยายโดยการบอกหรือให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจากเอกสารที่ครูได้จัดเตรียมเอาไว้ แต่ทว่าเนื้อหาบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการพิจารณาตัดสินใจ การหาข้อสรุป อาจไม่เหมาะสมสำหรับการบรรยายเพราะเนื้อหาดังกล่าว ต้องการการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งการสอนโดยวิธีถามตอบจะเหมาะสมกว่าเพราะครูมีโอกาสจะ Feedback การเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีกว่า

- จำนวนผู้เรียน (Number of Students) จำนวนผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะต้องนำมาพิจารณา แม้ว่าบางครั้งจะขัดกับวัตถุประสงค์การสอนและเนื้อหาวิชาในรายละเอียดอยู่บ้าง แต่ในทางปฏิบัติจริง แม้ว่าวัตถุประสงค์การสอนและเนื้อหาวิชาต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ซึ่งการสอนโดยวิธีถามตอบจะเหมาะสมกว่า หากมีผู้เรียนเป็นจำนวนมากวิธีการ

ดังกล่าวก็ทำได้ค่อนข้างจะยากและใช้เวลานาน จึงอาจต้องใช้วิธีการสอนแบบบรรยายหรือจัดทำเป็นสื่อเอกสารการสอนให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองแทน

- เกิดการเรียนรู้ได้ แต่ทว่าสำหรับการจัดการเรียนการสอนในช่วงเวลาซึ่งจำกัด ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาถึงประสบการณ์พื้นฐานของผู้เรียนด้วย เช่น ผู้เรียนที่ไม่เคยได้ศึกษาดูด้วยตนเองมาก่อนเลย การจัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองเพียงอย่างเดียวทั้งรายวิชานั้น ย่อมไม่ใช่วิธีการที่ถูกต้องนัก เพราะไม่คุ้นเคยกับวิธีการดังกล่าว จึงควรจะมีการอธิบายหรือสรุปเนื้อหาด้วยวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เสริมด้วยก็จะเหมาะสมมากขึ้น เป็นต้น

- สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Facility) แม้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จะหยิบยกมาพิจารณาในประเด็นสุดท้าย แต่ทว่าโดยแท้ที่จริงแล้ว อาจเป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งเป็นตัวกำหนดการจัดการเรียนการสอนก็เป็นไปได้ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยส่วนอื่น ๆ แล้ว การจัดสื่อการสอน โดยให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจาก สไลด์โปรแกรม เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด แต่ทว่าทั้งสถานศึกษาไม่มีเครื่องฉายสไลด์อยู่เลย การจัดการเรียนการสอน โดยวิธีดังกล่าวก็คงจะดำเนินการไม่ได้ ดังนั้นผู้สอนจำเป็นที่จะต้องคิดหาทางเลือกอื่น ๆ มาทดแทน เป็นต้น

ฉะนั้น โดยสรุปการพิจารณาเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอน (1) ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องก่อน โดยศึกษาถึงความเหมาะสมและข้อจำกัดต่าง ๆ จากนั้นจึง (2) พิจารณาเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมมากที่สุดมาบรรจุเอาไว้ในแผนบทเรียน เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

5. สื่อการเรียนการสอนในแผนบทเรียน เนื้อหาที่ง่ายไม่สลับซับซ้อน อาจใช้คำพูดแต่เพียงอย่างเดียวบอกกล่าวให้ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ต้องการได้ แต่ทว่าเนื้อหาหรือเรื่องราวที่ยากมีความสลับซับซ้อนมาก ๆ ถ้าฟังคำพูดเพียงอย่างเดียว อาจไม่สื่อความหมายที่ต้องการได้ ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้สื่อที่เหมาะสมช่วยในการให้เนื้อหาหรือช่วยในการเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ในปัจจุบันมีสื่อการสอนหลายต่อหลายชนิดให้เลือกใช้ แต่ครูส่วนใหญ่ก็ยังจัดสร้างสื่อมาใช้ด้วยตนเอง การเลือกใช้สื่อในการเรียนการสอนมีข้อพิจารณาถึงอยู่มาก ทั้งนี้เพราะว่าการใช้สื่อแต่ละชนิดมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องนำมาพิจารณาประกอบกัน ฉะนั้นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดแผนบทเรียน ก็คือ ครูจะต้องศึกษาดูว่าควรจะใช้สื่ออะไร อย่างไร จึงจะเหมาะสมกับการเรียนการสอนในเรื่องรานั้น ๆ มากที่สุด

อย่างไรก็ดี การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสำหรับแต่ละหัวข้อเรื่องหรือแต่ละงานอาจต้องมี (1) การวัดและประเมินความรู้/ทักษะพื้นฐานก่อนเรียน (2) การวัดและประเมินความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียน และ (3) การวัดและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนควบคู่กันไป ทั้งนี้ เพื่อที่จะนำข้อมูลจากการวัดและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงบทเรียน การเรียนการสอนและ/หรือจัดกิจกรรมซ่อมเสริม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การสอนของบทเรียนนั้น

ก. การวัดและประเมินผลความรู้/ทักษะพื้นฐานก่อนเรียน เป็นการตรวจสอบเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความรู้/ทักษะพื้นฐานก่อนหน้าที่จะเรียนในบทเรียนนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด สามารถที่จะเรียนต่อไปได้เลยหรือควรที่จะปรับพื้นฐานความรู้/ฝึกทักษะพื้นฐานบางส่วนหรือทั้งหมดเสียก่อน การวัดและประเมินผลความรู้/ทักษะพื้นฐาน ทำให้ได้ข้อมูลบางอย่างที่ต้องการมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อสรุปของการประเมินผลจึงมีได้จากการสอบได้สอบตก แต่เป็นการพิจารณาถึงสมรรถภาพพื้นฐานของผู้เรียนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ วิธีการและเครื่องมือวัดผลจึงอาจทำได้โดยการสัมภาษณ์ การสอบข้อเขียนสั้น ๆ หรือพิจารณาจากผลงานที่ผู้เรียนเคยปฏิบัติมาแล้วก็ได้สำหรับบทเรียนที่ต่อเนื่องหรือกลุ่มผู้เรียนซึ่งครูคนเดียวกันเคยได้สอนมา อาจไม่ต้องการวัดและประเมินผลก่อนเรียนก็ได้ ทั้งนี้เพราะว่าครูผู้สอนมีข้อมูลของผู้เรียนอยู่แล้ว

ข. การวัดและประเมินผลความรู้ในเนื้อหาบทเรียน มีจุดประสงค์ที่สำคัญ ก็คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ที่รับจากการเรียนการสอนไปว่ามีอยู่เพียงพอที่จะใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้หรือไม่เพียงใด ฉะนั้นคะแนนจากการวัดและประเมินผลความรู้ความเข้าใจในบทเรียนต่าง ๆ จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวินิจฉัยการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่อย่างใด เพราะกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในช่วงขั้นตอนพยายามของกระบวนการเรียนรู้เท่านั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในแต่ละบทเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นแบบฝึกหัด ซึ่งออกข้อสอบวัดตามเนื้อหาต่าง ๆ ที่เพิ่งจะศึกษาจบลงไป ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนนี้ ยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อครูในการวินิจฉัยกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยว่า ผู้เรียนรับรู้เนื้อหาได้มากน้อยแค่ไหน หรือมีปัญหาในการรับรู้เนื้อหาตรงส่วนไหนอย่างไร เพื่อที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไปให้ดีขึ้น

ค. การวัดและประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียน การวัดและประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียน มีจุดประสงค์เพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์การ

สอนที่ได้จัดเตรียมไว้ว่าผู้เรียนแต่ละคนบรรลุผลมากน้อยแค่ไหน การวัดและประเมินความก้าวหน้าในการเรียน จึงต้องกระทำทันทีหลังจากสิ้นสุดบทเรียนนั้นแล้ว ซึ่งอาจใช้เวลาวัดผลในระหว่างเวลานั้น ๆ ประมาณ 10-15 นาที เครื่องมือที่สำคัญในการวัดและประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียน ก็คือ แบบทดสอบซึ่งออกข้อสอบตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน ผลจากการวัดและประเมินผลจะอยู่ในรูปผ่านกับไม่ผ่านกล่าวคือ ผู้เรียนที่เรียนรู้ครบทุกวัตถุประสงค์การสอนของบทเรียนนั้น ก็จะสามารเรียนต่อไปในบทเรียนต่อไปได้ ส่วนผู้เรียนที่ยังไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ก็อาจต้องเรียนซ้ำในบทเรียนเดิมเฉพาะในส่วนที่ยังไม่ผ่านหรือทำกิจกรรมซ่อมเสริมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของบทเรียนนั้น ๆ ก่อนที่จะผ่านไปยังบทเรียนต่อไป

ขั้นตอนและวิธีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา

ขั้นตอนและวิธีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชามีดังนี้ (สุราษฎร์ พรหมจันทร์, 2552)

1. การวางแผนเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชา สิ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ในการทำงานอย่างเป็นระบบ สามารถที่จะตรวจสอบความก้าวหน้าข้อผิดพลาด และอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงาน ก็คือ แผนการดำเนินงาน การกำหนดแผนที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงข้อจำกัดและความเป็นไปได้ จะช่วยให้ผู้พัฒนาทราบถึงทิศทาง เวลา และแหล่งข้อมูลสนับสนุนที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้การทำงานมีโอกาสบรรลุผลตามเจตนารมณ์เพิ่มมากขึ้น การทำงานแทบจะทุกอย่างต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็น กล่าวคือ จะต้องเริ่มด้วย (1) บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ครูผู้พัฒนาจะต้องพิจารณาว่านอกจากผู้พัฒนาแล้ว ยังจะต้องเกี่ยวข้องกับใครอีกบ้าง ในอันที่จะทำให้ได้ข้อมูลหรือได้รับการสนับสนุนในด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการ ผู้ทำงานในสถานประกอบการ ศิษย์เก่าที่ทำงานตรงกับความต้องการ ครูผู้สอนในรายวิชาข้างเคียง เป็นต้น (2) สถานที่ แม้ว่าจะมีความจำเป็นรองลงมา แต่ก็มีความสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากหรือน้อยเช่นกัน นอกเหนือจากสถานที่ที่จะใช้ในการทำงานวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงสถานที่ที่จะทำการเก็บข้อมูลอีกด้วย เช่น สถานประกอบการ โรงงาน ห้องสมุด เป็นต้น (3) วัสดุอุปกรณ์ เป็นสิ่งที่ต้องการและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี วัสดุอุปกรณ์นอกเสียจากจะเป็นพวกเครื่องมือในการจัดทำเอกสารแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ทางโสตทัศนูปกรณ์ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลด้วย (4) งบประมาณ นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดประการหนึ่ง การทำงานแทบทุกอย่างจะต้องอาศัยงบประมาณเป็นสิ่งสนับสนุน ฉะนั้น ในการวางแผนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา ก็จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยใน

เรื่องงบประมาณด้วยว่า จะต้องใช้มากน้อยแค่ไหน มีหนทางใดบ้างที่จะของงบประมาณสนับสนุน หรือมีทางใดบ้างที่จะประหยัดทำให้ค่าใช้จ่ายลดน้อยลง และ (5) เวลาที่จะต้องใช้ในการทำงาน ซึ่งจะรวมตั้งแต่เวลาในการเตรียมการการดำเนินการ การทดลองใช้ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรรายวิชา การพิจารณาเวลาที่เหมาะสมจะทำให้การดำเนินงานสู่เป้าหมายรวดเร็วขึ้น ซึ่งก็หมายถึงจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำงานลงได้ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานที่จะต้องคำนึงถึงในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรรายวิชาก็คือ (1) บุคลากร (2) สถานที่ (3) วัสดุอุปกรณ์ (4) งบประมาณ และ (5) เวลาที่จะต้องใช้ในการดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าประสงค์

2. การสร้างแผนดำเนินงาน (Gantt chart) แผนการดำเนินงาน เป็นเครื่องมือที่จะช่วยบอกกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาจะต้องกระทำอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยให้การทำงานตรงเวลาตามที่ได้กำหนดไว้ การสร้างแผนการดำเนินงานไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าจะต้องมีรายละเอียดลึกซึ้งแค่ไหน ขึ้นอยู่กับผู้สร้างว่าต้องการบรรจุกิจกรรมในรายละเอียดเท่าไร จึงจะช่วยให้การทำงานง่ายและสะดวกขึ้น โดยส่วนใหญ่สิ่งที่จะขาดเสียมิได้ในแผนการดำเนินงาน ก็คือ ช่วงเวลาและกิจกรรมที่กระทำในช่วงเวลานั้น

3. แบบฟอร์มต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา มีข้อมูลหลายอย่างที่จะต้องเก็บรวบรวม และก็มีข้อมูลหลายอย่างที่จะต้องวิเคราะห์เพื่อให้ได้รายละเอียด ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างแบบฟอร์มต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ให้เป็นระเบียบและง่ายต่อการวิเคราะห์

4. การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา มีข้อมูลหลายอย่าง que ผู้พัฒนาจะต้องรวบรวมและวิเคราะห์ เช่น รายการหัวข้อ (Topic) หรือ งานย่อย (Job) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรรายวิชาที่เลือกพัฒนา หรือแม้แต่การวิเคราะห์ข้อมูลที่ละเอียดลงไป เป็นต้นว่า Main Elements ของ Topic, Task ของ Job หรือ Knowledge/Skills ของ Task ต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอ้างอิงถึงแหล่งที่มา ประเด็นดังกล่าวอาจมีข้อกังวลที่ว่า การทำงานในแต่ละขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นในการรวบรวมการวิเคราะห์ข้อมูล จะทำได้ล่าช้าเพราะข้อมูลมีมาก และที่สำคัญก็คือข้อมูลอย่างเดียวกันอาจจะแตกต่างกันเมื่อใช้ในสถานการณ์ที่ต่างกัน ฉะนั้นวิธีการที่ผู้พัฒนาหลักสูตรรายวิชาจะลดปัญหาดังกล่าวอาจทำได้โดย

4.1 ในการรวบรวมข้อมูล ให้ใช้ประสบการณ์ของผู้พัฒนาเองซึ่งเคยได้ศึกษา ได้ทำงาน นั้น ๆ มาแล้วมาเขียนข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้นเสียก่อน ซึ่งควรจะใช้เอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ หรือเอกสารอื่นใดที่สามารถให้ข้อมูลตามที่ต้องการได้ เป็นเครื่องมือในการรวบรวมหรือวิเคราะห์ข้อมูลร่วมด้วย จากนั้นจึง

4.2 นำข้อมูลที่ได้รวบรวมหรือวิเคราะห์แล้ว ไปปรึกษาหารือถึงความถูกต้องความ สมบูรณ์กับผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยผู้พัฒนาอาจนัดแนะเพื่อชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ให้ได้ทราบตอบข้อซักถามต่าง ๆ และขอความเห็นเพิ่มเติม หรือ

4.3 ในกรณีที่ต้องการทำงานจริงประกอบด้วย ก็นำข้อมูลที่ได้รวบรวมและวิเคราะห์ มาแล้วไปตรวจสอบกับการทำงานนั้นจริง ๆ หากผลปรากฏว่าการทำงานจริงเป็นไปตามข้อมูลซึ่ง ได้วิเคราะห์ไว้ ก็แสดงว่าข้อมูลนั้นใช้ได้ หากแต่ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ตรงหรือขาดตกบางส่วน ไปก็ สามารถจะเพิ่มเติมข้อมูลส่วนที่ขาดไปให้สมบูรณ์ก็ได้

4.4 การสร้างแผนบทเรียน หลังจากเขียนวัตถุประสงค์การสอน นำมาแยกเป็นหมวดหมู่ จัดเรียงลำดับอย่างเหมาะสม สำหรับบทเรียนที่จะสอนในแต่ละสัปดาห์แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็เป็นการ ออกแบบสร้างแผนบทเรียน “ทำไมถึงต้องมีแผนบทเรียน” คำถามนี้ เป็นคำถามที่หลายต่อหลายคน สงสัย เพราะเดิมแต่ก่อนไม่มีแผนบทเรียนก็ยังสามารถเรียนการสอนกันได้ แล้วทำไมในการพัฒนา หลักสูตรรายวิชานี้จะต้องมี คำตอบ ก็คงเป็นไปได้ว่า “การมีแผนบทเรียนทำให้การสอนมี หลักเกณฑ์มากขึ้น” หมายถึง การจัดการเรียนการสอนจะส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว ขึ้น

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556

ความหมายของอาชีวศึกษา

ธีรวุฒิ บุญโฮทด (2542) กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคล พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมนี้อาจเป็นไปในรูปแบบของการพัฒนา บุคคลด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ ทักษะคิด ค่านิยม เป็นต้น ดังนั้นการอาชีวศึกษาจึงมี ความหมายในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลดังนี้ การอาชีวศึกษา หมายถึง การจัดการ ศึกษาเพื่อเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ โดยจัดเป็นขบวนการ

การศึกษาที่มุ่งพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในด้านทักษะหรือความชำนาญงาน (Psychomotor domain) ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive domain) และด้านเจตคติ (Affective domain) เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพที่ตนเองเลือกเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมอาชีวศึกษา (2543) ให้ความสำคัญการอาชีวศึกษาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการ เสริมสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในด้านวิชาชีพแก่เยาวชนและบุคคลทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียน สามารถประกอบอาชีพ หารายได้ และดำรงชีวิตได้อย่างผาสุกในสังคม ลักษณะเฉพาะของ อาชีวศึกษาเป็นกระบวนการผลิตกำลังคนระดับกลาง เพื่อสนองความต้องการของประเทศ หลักสูตรจัดขึ้นตามความต้องการของท้องถิ่น และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เน้นการพัฒนาทักษะ ความรู้ และเจตคติของผู้เรียนเพื่อเข้าสู่โลกของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภานทรณ์ เทียนขาว (2544) การอาชีวศึกษาหมายถึง การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพใน สาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในและนอกระบบ เพื่อผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ มีเจตคติที่ดี สามารถนำไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

พนิต เข้มทอง (2548) ได้จำแนกความหมายของอาชีวศึกษาออกเป็น 4 ประการ สำคัญ ๆ คือ

1. เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพิ่มเติมจากการศึกษาสายสามัญ ภาพของการอาชีวศึกษาใน ความรู้ลึกของคนที่ไป คือ การให้ความรู้เรื่องอาชีพแก่ผู้เรียนเมื่อมาถึงจุด ๆ หนึ่ง เช่น จบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม แล้วเข้าเรียนต่อในสายอาชีพ อาชีวศึกษาในกรณีนี้จึงเป็นเสมือนการศึกษาที่รองรับผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่ไม่เคยมีความสนใจหรือมี ความถนัดที่จะเรียนวิชาชีพนั้น ๆ มาก่อนเลย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาพอาชีวศึกษาที่ขาดตอนไม่ ต่อเนื่องในพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ (Knowledge) เจตคติ (attitude) หรือทักษะ (skill) ก็ตาม

2. เป็นการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ จากความหมายดังกล่าวในข้อนี้แม้แต่นัก อาชีวศึกษาหลายคนก็เข้าใจว่า หลักสูตรทางอาชีวศึกษาจะต้องเป็นหลักสูตรที่จบในตัว กล่าวคือ เป็นโปรแกรมการศึกษาที่ให้ทั้งความรู้และทักษะแก่ผู้เรียนอย่างพอเพียงที่จะออกไปประกอบอาชีพ ได้ มิใช่โปรแกรมการศึกษาที่มุ่งให้ศึกษาต่อยอดไปเรื่อย ๆ แต่ในสภาพที่เป็นจริงก็จะพบว่า มี

ผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่มีเมื่อจบการศึกษาในระดับหนึ่งแล้วก็เข้าศึกษาในระดับสูงขึ้นทันที อาชีวศึกษาในกรณีนี้จึงมีสภาพเหมือนขนมชั้น คือการนำโปรแกรมการศึกษาสายอาชีพแต่ละระดับมาปะต่อเป็นชั้น ๆ ขึ้นไปเรื่อย ๆ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ดูความสัมพันธ์กลมกลืนกันในแนวดิ่งไม่ว่าจะเป็น ปรัชญา วัตถุประสงค์ เนื้อหา ฯลฯ จะพบว่ามีความสัมพันธ์กันไม่เท่าที่ควร

3. เป็นการศึกษาที่เน้นความสำคัญของการฝึกหัด เพื่อให้เกิดความชำนาญในภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้เรียนอาชีวศึกษา ทุก ๆ โปรแกรมของการศึกษาสายอาชีพจึงมุ่งเน้นไปที่การฝึกปฏิบัติ (skill) การเรียนในภาคทฤษฎีหรือการให้ความรู้ในเชิงสติปัญญา (Knowledge) จึงเป็นไปในลักษณะที่รู้เฉพาะเรื่องที่ต้องนำไปใช้ ผลที่ตามมาคือ ผู้เรียนมีฐานหรือพื้นความรู้ที่ไม่แน่น มองภาพความเชื่อมโยงกับความรู้อื่นได้จำกัด ที่สำคัญคือ ครูผู้สอนเองก็สำคัญผิด มุ่งใช้เวลาในการเรียนการสอนส่วนใหญ่ที่การปฏิบัติ ผู้เรียนจึงขาดทักษะด้านการคิดหาความเป็นเหตุเป็นผล การวิเคราะห์ ตลอดจนการแก้ปัญหา

4. เป็นการศึกษาที่ต้องมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับสามัญศึกษา คำว่า “สามัญศึกษา” ที่ปรากฏอยู่ในโปรแกรมการศึกษา หรือในหลักสูตรต่าง ๆ ในปัจจุบันจะเห็นกันว่าเป็นวิชาพื้นฐาน ซึ่งก็หมายถึง วิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนมาก่อนจะศึกษาวิชาเฉพาะที่เจาะลึก หรือวิชาชีพทั้งหลาย แต่ถ้ามองว่าสามัญศึกษาในอีกมุมหนึ่งคือ วิชาในกลุ่มศึกษาทั่วไป ซึ่งมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การสร้างคน เป็นการเตรียมพื้นฐานตัวบุคคลเพื่อให้เป็นคนที่ดี เชื่อว่านักอาชีวศึกษาหลายคนอาจยังไม่เห็นความสำคัญของประเด็นนี้ เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับต่าง ๆ จึงแทบแยกออกจากกันระหว่างวิชาชีพและวิชาสามัญ กล่าวคือ ผู้จัดทำหลักสูตรหรือผู้สอนมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาสามัญกับวิชาชีพเลย แท้ที่จริงแล้ววิชาสามัญหรือที่เรียกว่ากลุ่มศึกษาทั่วไป มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจธรรมชาติตนเอง ผู้อื่น และสังคม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อความหมายได้อย่างดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา (2551) ได้บัญญัติคำว่า การอาชีวศึกษา หมายความว่า กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี และกำหนดความหมาย การฝึกอบรมวิชาชีพ หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ และการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นหรือระยะยาว ทั้งในและนอกสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งจัดขึ้นเป็นโครงการ หรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะภายใต้หลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

ธีรวิฑูรย์ ชมใจ (2554) การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ ที่มุ่งให้ผู้เรียน มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะที่ถูกต้อง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติผสมผสานกันอย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถเข้าสู่อาชีพที่ตนเองเลือกเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือสามารถทำงาน ได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

มานะ อารมณ์ประเสริฐ (2554) การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่องานทุกชนิด เป็น การศึกษาพิเศษเฉพาะแตกต่างกับการศึกษาทั่วไป โดยเน้นการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ความ เข้าใจ เจตคติในการประกอบอาชีพ เพื่อจะได้มีความก้าวหน้าในอาชีพของตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ได้ว่าการอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่อเตรียมบุคลากรด้านฝีมือ โดยใช้กระบวนการฝึกฝน หรือ การฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถปฏิบัติงานเพื่อประกอบสัมมาชีพ และดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) การอาชีวศึกษา หมายถึง ความถึงกระบวนการ การศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับ เทคโนโลยี ที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้อง กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า อาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนเพื่อ เตรียมบุคคลคุณภาพเข้าสู่อาชีพ ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะความชำนาญงาน และด้านเจตคติ ทั้งนี้กระบวนการเรียนการสอนนอกจาก พัฒนาความรู้ความสามารถเชิงวิชาการแล้ว ยังต้องเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ที่มนุษย์พึงมี ด้วย เช่น ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และสามารถเข้าสู่อาชีพที่ตน เลือกเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้สอดคล้องกับกับความต้องการของตลาดแรงงาน และ เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การจัดการอาชีวศึกษา

1. รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษา

รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 นั้น สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดได้ 3 รูปแบบ คือ

1.1 การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

1.2 การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

1.3 การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานรัฐ

ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาในหลายรูปแบบรวมกันได้ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

2. ประเภทวิชาในการจัดการเรียนการสอนของการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) ได้จัดแบ่งกลุ่มสายวิชาชีพที่จัดการเรียนการสอนบริการให้แก่เยาวชนและประชาชนเป็น 9 ประเภทวิชา ดังนี้

- 2.1 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม
- 2.2 ประเภทวิชาศิลปกรรม
- 2.3 ประเภทวิชาคหกรรม
- 2.4 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
- 2.5 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 2.6 ประเภทวิชาเกษตรกรรม
- 2.7 ประเภทวิชาประมง
- 2.8 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
- 2.9 ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

3. หลักสูตรการอาชีวศึกษา

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 9 กำหนดให้จัดการการอาชีวศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดตามหลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ประกอบด้วย

- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
- หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
- หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ
- หลักสูตรอื่นที่จัดขึ้นเพื่อความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ซึ่งจัดขึ้น

เป็นโครงการหรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

ดังนั้นภายใต้เงื่อนไขการจัดหลักสูตรดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดเตรียมหลักสูตรวิชาชีพระดับต่าง ๆ เพื่อจัดให้บริการและสร้างโอกาสการศึกษา วิชาชีพที่หลากหลายแก่นักศึกษาและประชาชน ได้เลือกเรียนตามความต้องการ ตามความสนใจ โดยมีหลักสูตรวิชาต่าง ๆ ดังนี้

3.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คือ หลักสูตรการศึกษาวชิชาชีพระดับฝีมือ (Skill) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 3 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) คือ หลักสูตรการศึกษาวชิชาชีพระดับเทคนิค (Technician) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 2 ปี ได้รับวุฒิระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

3.3 หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ คือ หลักสูตรการศึกษาวชิชาชีพระดับเทคโนโลยี (Technology) รับผู้สำเร็จระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 4 ปี และรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. หรือ ปวท. เข้าศึกษาต่อเป็นเวลา 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

3.4 หลักสูตรอื่นๆ เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เฉพาะพื้นที่ เฉพาะสาขา หรือวิธีการพิเศษ เพื่อสนองต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มที่มีอยู่ในประเทศให้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ทั้งถึงเอื้ออำนวยและง่ายต่อการเข้าถึง

3.4.1 หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่จัดบริการวิชาชีพแก่นักเรียนนักศึกษา ประชาชน เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพระดับกึ่งฝีมือจนถึงระดับฝีมือ อาทิ

- หลักสูตรระยะสั้น 225 ชั่วโมง
- หลักสูตรระยะสั้นหลากหลายตั้งแต่ 6 ชั่วโมงขึ้นไป
- หลักสูตรเสริมวิชาชีพมัธยม ประกอบด้วย หลักสูตร 9+1 หมายถึง หลักสูตร

ที่จัดฝึกอบรมวิชาชีพให้กับผู้สำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้มีทักษะประกอบอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ และหลักสูตร 12+1 จัดฝึกอบรมวิชาชีพให้กับผู้สำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้มีทักษะประกอบอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ

มยุรี จารุปาน (2537) โดยทั่วไปหลักสูตรอาชีวศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตแรงงานที่มีคุณภาพ มีวินัยและมีความรับผิดชอบ ในการจัดหลักสูตรมีโครงสร้างโดยส่วนรวมเป็น 3 ด้าน คือ

1. ภาคทฤษฎี เป็นการเรียนการสอนหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป อันได้แก่ หมวดวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และสังคมศาสตร์
2. ภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนการสอนวิชาชีพ ที่ประกอบไปด้วยการปฏิบัติการในห้องทดลอง หรือ โรงฝึกงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญตามสาขาวิชาที่เรียน
3. การฝึกงาน ทั้งจากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพอิสระ เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญ แล้วนำไปประกอบอาชีพได้ตามสาขาวิชาที่เรียน

คุณลักษณะที่สำคัญของหลักสูตรอาชีวศึกษา

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ (2542) การจัดหลักสูตรอาชีวะและเทคนิคศึกษาให้ได้ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และนโยบายของสถานศึกษาได้นั้น จะต้องขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของหลักสูตรที่สามารถฝึกช่างให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านทักษะในสาขาวิชาชีพนั้น ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนที่สำเร็จหลักสูตรในวิชาชีพนั้นจะต้องรู้อะไรแล้วรู้จริงและสามารถลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยเป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการด้วย สำหรับคุณลักษณะที่สำคัญของ หลักสูตรอาชีวะและเทคนิคศึกษา ควรจะพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1. การชี้แนะ หลักสูตรอาชีวะและเทคนิคศึกษาจะต้องสามารถชี้แนะให้ผู้เรียนได้ทราบถึงความสัมฤทธิ์ผลหลังจากสำเร็จการศึกษา และต้องวัดผลสำเร็จของหลักสูตรจากผู้เรียนซึ่งสามารถไปปฏิบัติงานในโลกของอาชีพได้โดยเป็นที่ยอมรับของสถานประกอบการในด้านคุณภาพ
2. การสนองต่อความต้องการของท้องถิ่น หลักสูตรอาชีวะและเทคนิคศึกษาที่ดีจะต้องสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างงานและการเลือกอาชีพของประชากรในท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่น

3. การมุ่งเน้น การสร้างหลักสูตรอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องไม่มุ่งเน้นเพียงแต่ความรู้เฉพาะด้านเท่านั้น แต่จะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมในอาชีพให้กว้างขึ้น เพื่อเตรียมทรัพยากรกำลังคนเข้าสู่โลกอาชีพอย่างแท้จริง

4. มาตรฐานความสำเร็จภายในสถานศึกษา หลักสูตรที่ใช้สอนในแต่ละวิชาชีพจะต้องมีการประเมินผลผู้เรียนทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการวัดผลของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบผู้เรียนว่าจะสามารถออกไปประกอบอาชีพได้จริงตามวัตถุประสงค์หรือไม่เมื่อสำเร็จการศึกษา

5. มาตรฐานความสำเร็จภายนอกสถานศึกษา การพิจารณาถึงความสำเร็จของผู้เรียนที่ผ่านหลักสูตรในแต่ละวิชาชีพนั้น จะไม่จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดกันภายในสถานศึกษาเท่านั้น แต่ต้องมองถึงความสำเร็จของศิษย์เก่าที่จบไปแล้วสามารถได้งานทำตามสาขาวิชาที่เรียน มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และเป็นที่พึงพอใจของนายจ้างด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชน สถานศึกษาด้านอาชีวะและเทคนิคศึกษาจะต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนในด้านความรับผิดชอบต่อการฝึกอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน เช่น อาชีพด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ทนสมัย ธุรกิจบริการ เป็นต้น ซึ่งสถานประกอบการเหล่านี้ต้องการจ้างผู้สำเร็จการศึกษาออกไปทำงานเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการผลิต ดังนั้น หลักสูตรที่ดีจึงต้องสนองต่อความต้องการของชุมชนด้วย สถานศึกษาต้องรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ โดยการเชิญเพื่อให้มาร่วมมือเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นกรรมการพัฒนาหลักสูตร เป็นวิทยากรบรรยายบางวิชาหรือบางหัวข้อเรื่อง รับนักศึกษาเข้าฝึกงานตามหลักสูตร ช่วยบริจาคเครื่องมือเครื่องจักรและอุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. สามารถสนองนโยบายและความต้องการของรัฐบาล นโยบายในการพัฒนาอาชีพสาขาต่าง ๆ ของประเทศจะมาจากรัฐบาลเป็นผู้กำหนดทิศทาง ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องมาเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถตอบสนองนโยบายดังกล่าวได้ โดยการจัดสรรงบประมาณการลงทุนในด้านครู-อาจารย์ เครื่องมือเครื่องจักร โรงฝึกงาน และวัสดุฝึกต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรที่วางไว้ และตอบสนองต่อนโยบายและความต้องการของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรม

8. ทันท่วงทีต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี จะต้องสามารถตอบสนองและก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ดังนั้น เนื้อหาในหลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่น และเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อวิทยาการสมัยใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้สามารถผลิตช่างที่มีคุณภาพออกไปทำงานให้กับสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ถ้ารัฐจะมองการฝึกทรัพยากรกำลังคนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นการเพิ่มรายได้ของประเทศแล้ว รัฐจะต้องเห็นและให้ความสำคัญของการลงทุนในการจัดการศึกษาด้านอาชีววะและเทคนิคศึกษา และสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้น

สอดคล้องกับ วีระพันธ์ ลิทธิพงษ์ (2541) ที่กล่าวไว้ว่าหลักสูตรอาชีวศึกษามีลักษณะพิเศษ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพ โดยปกติแล้วหลักสูตรอาชีวศึกษาเป็นแบบจับเน้นผลผลิตหรือผู้สำเร็จการศึกษา การจัดการอาชีวศึกษาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับจัดการให้นักศึกษาได้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลผลิตสุดท้าย (Outcome) นั้นยิ่งใหญ่มากกว่าขบวนการศึกษา (Process) ความสำเร็จสุดท้ายของหลักสูตรอาชีวศึกษาไม่ใช่เพียงแค่วัดผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาเท่านั้น แต่วัดจากผลของผลสัมฤทธิ์ นั่นคือ วัดการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จในโลกของงาน ดังนั้นหลักสูตรอาชีวศึกษา จึงเน้นเข้าสู่กระบวนการ คือ ประสบการณ์และกิจกรรมภายในสถาบันและผลผลิตคือผลของประสบการณ์และกิจกรรมเหล่านี้ต่อผู้สำเร็จการศึกษา

2. จุดเน้น จุดเน้นของหลักสูตรอาชีวศึกษา จะไม่จำกัดแต่เพียงการพัฒนาความรู้ในสาขาเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น จะต้องพัฒนานักศึกษาโดยตรง โดยครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยม ซึ่งในที่สุดจะมีส่วนช่วยให้นักศึกษามีความสามารถในการทำงาน สิ่งแวดล้อมของการเรียนอาชีวศึกษาจะให้นักศึกษาพัฒนาในสิ่งที่กล่าวมาแล้ว รวมทั้งประสมประสานกัน เพื่อให้ประยุกต์ทำงานจริงได้

3. มาตรฐานความสำเร็จภายใน แม้ว่าหน้าที่นักศึกษาจะต้องมีความรู้ในหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับอาชีพที่จะไปทำเป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งก็ตาม แต่การวัดความสำเร็จของนักศึกษาที่แท้จริงจะอยู่ที่ความสามารถที่จะปฏิบัติงานประยุกต์ได้ มาตรฐานของความสำเร็จของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการปฏิบัติงานที่คาดหวังในอาชีพ ดังนั้นนักศึกษาอาจจะต้องปฏิบัติงานหรือฝึก

บางอย่างภายใต้การใช้วิธีการที่กำหนดให้ในเวลาอันจำกัด เช่นเดียวกับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ

4. มาตรฐานความสำเร็จภายนอก การหาค่าของความสำเร็จไม่จำกัดอยู่เพียงภายในสถานศึกษาเท่านั้น การวิเคราะห์หลักสูตรอาชีวศึกษาจะต้องพิจารณาความสำเร็จของผู้จบการศึกษาไปแล้วอีกด้วย นั่นคือผู้ที่จบอาชีวศึกษาจะต้องปฏิบัติงานจริงได้ รวมทั้งอัตราการมีงานทำจะต้องสูงด้วย ผู้จ้างจะต้องมีความพึงพอใจต่อทักษะของผู้จบ นักศึกษาได้งานทำในสาขาที่จบมา ผู้จบพอใจในงานและมีความก้าวหน้าในงาน และอาจมีมาตรฐานอื่น ๆ เพิ่มเติมไปจากนี้อีกก็ได้

5. การตอบสนองอย่างทันเหตุการณ์ คุณลักษณะพื้นฐานอีกอันหนึ่งคือ หลักสูตรต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน นั่นคือทันต่อเหตุการณ์ เมื่อสองร้อยปีมาแล้วโปรแกรมการฝึกช่างจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก นั่นคือทักษะความรู้ที่ช่างฝึกหัดได้รับจะใช้ได้ตลอดชีวิตการทำงาน แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการประสมประสานเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันมีผลกระทบต่อหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างมาก หลักสูตรปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกของงานที่มีอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ จะต้องนำไปเสริมหลักสูตรเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีโอกาสหางานทำได้ และจะต้องทำงานเต็มสมรรถภาพ

มานะ อากรประเสริฐ (2554) การอาชีวศึกษาจะบรรลุผลได้สำเร็จนั้น ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. การอาชีวศึกษาจะมีประสิทธิภาพ ก็ต่อเมื่อจัดสภาพแวดล้อมให้เหมือนกับที่ผู้เรียนได้ประสบเมื่อออกไปทำงานจริง
2. การอาชีวศึกษาจะบรรลุผล ต้องฝึกอบรมบุคคลให้มีอุปนิสัยด้านความคิดและการทำงานให้ตรงกับงานจริง
3. การอาชีวศึกษาจะได้ผลดี ก็ต่อเมื่อจัดประสบการณ์ และทักษะให้ผู้เรียนคิดในการทำงานอย่างแท้จริง

4. การอาชีวศึกษาให้ประโยชน์ต่อสังคมได้ ก็ต่อเมื่อจัดให้สอดคล้องกับกลุ่มที่ประกอบอาชีพโดยตรง

5. การบริหารอาชีวศึกษาให้ได้ผลนั้น จะต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตามความต้องการของสังคมและทันต่อเทคโนโลยีปัจจุบัน

6. การฝึกจะได้ผล จะต้องจัดสภาพเครื่องจักร เครื่องมือให้เหมือนกับโรงงานสถานประกอบการ

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ตามความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงานสถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556)

หลักการของหลักสูตร

1. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ สามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพไปปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เลือกรวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติ

2. เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ สามารถสร้างอาชีพ มีทักษะในการจัดการและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

4. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน การต่อต้าน ความรุนแรงและสารเสพติด มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจิตสำนึกด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเองมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานอาชีพ

จุดหมายของหลักสูตร

1. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ สามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เลือกรวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความเจริญต่อชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ

2. เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ สามารถสร้างอาชีพ มีทักษะในการจัดการและพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

4. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน การต่อต้าน ความรุนแรงและสารเสพติด มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจิตสำนึกด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานอาชีพ

6. เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศและโลก มีความรักชาติ สำนึกในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

1. การเรียนการสอน

1.1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกันได้ สามารถเทียบโอนผลการเรียน และขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

1.2 การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวิธีการและการดำเนินงาน มีทักษะปฏิบัติงานในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะไปสู่บริบทใหม่ สามารถให้คำแนะนำ แก้ปัญหาเฉพาะด้านและรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีส่วนร่วมในคณะทำงานหรือมีการประสานงานกลุ่ม รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

2. การจัดการศึกษาและเวลาเรียน

การจัดการศึกษาในระบบปกติใช้ระยะเวลา 3 ปีการศึกษา การจัดการเรียนให้ดำเนินการดังนี้

2.1 ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติหรือระบบทวิภาคี ภาคเรียนละ 18 สัปดาห์ โดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันอาจเปิดสอนภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร

2.2 การเรียนในระบบชั้นเรียน ให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเปิดทำการสอน ไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน วันละไม่เกิน 7 ชั่วโมง โดยกำหนดให้จัดการเรียนการสอนคาบละ 60 นาที

3. หน่วยกิต

ให้มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 103 หน่วยกิต การคิดหน่วยกิตถือเกณฑ์ดังนี้

3.1 รายวิชาทฤษฎีที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปราย ไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.2 รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการทดลองหรือฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.3 รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติในโรงฝึกหรือภาคสนาม ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.4 รายวิชาที่ใช้ในการศึกษาระบบทวิภาคี ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

3.5 การฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยบริการ ไม่น้อยกว่า 320 ชั่วโมง เท่ากับ 4 หน่วยกิต

4. โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 แบ่งเป็น 3 หมวดวิชา และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนี้

4.1 หมวดวิชาทักษะชีวิต

4.1.1 กลุ่มวิชาภาษาไทย

4.1.2 กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ

- 4.1.3 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์
- 4.1.4 กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์
- 4.1.5 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา
- 4.1.6 กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

4.2 หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ

- 4.2.1 กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน
- 4.2.2 กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ
- 4.2.3 กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก
- 4.2.4 ฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ
- 4.2.5 โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

4.3 หมวดวิชาเลือกเสรี

4.4 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น (Local administration) หมายถึง การที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจซึ่งกำหนดให้โดยกฎหมาย สามารถดำเนินการบริหารจัดการกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และบริการสาธารณะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ และความสงบเรียบร้อยภายในเขตท้องถิ่นของตนเองภายใต้หน่วยงาน ผู้บริหาร งบประมาณ และบุคลากรของตนเอง แต่ยังคงอยู่ภายใต้ความควบคุมของรัฐบาลระดับชาติ

นักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ เช่น หมายถึงการปกครองของหน่วยการปกครองท้องถิ่นซึ่งมีการเลือกตั้งผู้บริหาร ตลอดจนสามารถจัดทำภารกิจของตนได้อย่างอิสระ โดยไม่ถูกควบคุมจากรัฐบาลหรือภูมิภาคแต่ก็อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญหรือระบบการปกครองของรัฐบาลกลางมิใช่เป็นรัฐอิสระ (Montagu, 1984) หมายถึง รูปแบบการ

ปกครองซึ่งเกิดขึ้นจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองกับความต้องการและผลประโยชน์ของท้องถิ่น ภายใต้ องค์กร การกิจและการตัดสินใจของประชาชนในท้องถิ่นเอง (Wit, 1967)

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น เนื่องจากความแตกต่างหลากหลายของสภาพภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษาและสภาพปัญหาของพื้นที่ ดังนั้นการบริหารจัดการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นย่อมนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้หมดไปตลอดจนอนุรักษ์และบำรุงรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งอาจพิจารณาในด้านที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าคนท้องถิ่นย่อมเป็นผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์โดยตรงจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท้องถิ่น ดังนั้นจึงย่อมมีความหวงแหนและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นให้สามารถใช้ได้อย่างยั่งยืนชั่วลูกหลาน ดังนั้นจึงควรให้ชุมชนหรือท้องถิ่นได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการกับทรัพยากรของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรในดิน น้ำ ป่าไม้ หรือทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ

1.2 ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่นเดียวกันกับการส่งเสริมและอนุรักษ์ทรัพยากรประชารในท้องถิ่นย่อมมีความผูกพันกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื่องจากสิ่งเหล่านี้คือวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นซึ่งสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ดังนั้นจึงมีความรักและหวงแหนในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบ

1.3 ด้านการบริหารจัดการสาธารณูปโภค ความจำเป็นขั้นพื้นฐานและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความแตกต่างหลากหลายของสภาพท้องถิ่นนำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการด้านสาธารณูปโภค ความจำเป็นพื้นฐานตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน เช่น ในท้องถิ่นภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ ความต้องการด้านสาธารณสุขปโภคหรือโครงสร้างพื้นฐานอาจเน้นหนักไปที่ แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร ในขณะที่ภาคกลางไม่มีปัญหาด้านแหล่งน้ำ แต่มีปัญหา ด้านการคมนาคมและการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการจ้างงาน ตลอดจนระบบการจัดการ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น เป็นต้น เมื่อความต้องการของแต่ละ ท้องถิ่นมีความแตกต่างหลากหลายกันเช่นนี้ การบริหารจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการจึงต้อง แตกต่างกันไป ดังนั้นการให้ท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตนเองจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

2. ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและการพัฒนาประเทศ

2.1 ความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการ สร้างความรู้และความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีหลักการพื้นฐานแบบเดียวกับ ประชาธิปไตยระดับชาติ เพียงแต่ประชาธิปไตยระดับชาติมีความสลับซับซ้อนกว่า นอกจากนี้การ ปกครองท้องถิ่นยังเป็นแหล่งฝึกฝนและพัฒนานุเคราะห์เพื่อเข้าสู่การเมืองระดับชาติ

2.2 ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศนั้นนอกเหนือจากนโยบายการพัฒนาประเทศของรัฐบาลกลางแล้วท้องถิ่นต่าง ๆ ถือได้ ว่าเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากร เป็นแหล่งวัตถุดิบ เป็นแหล่งผลิตตลอดจน เป็นตลาดที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญเติบโตและมีระบบบริหาร จัดการที่ดีจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ

หลักการของการปกครองท้องถิ่น

หลักการของการปกครองท้องถิ่น หมายถึง ลักษณะและองค์ประกอบที่สำคัญที่ขาดไม่ได้ ของการปกครองท้องถิ่นทุกระบบ หากขาดไปหรือมีองค์ประกอบต่าง ๆ ไม่ครบถ้วนหรือมี องค์ประกอบครบถ้วนแต่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ก็ถือว่าการปกครองนั้นไม่สมบูรณ์ ขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการทำหน้าที่หลักของการปกครอง ท้องถิ่นตามแบบสากล

ลักษณะและองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นมีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ความเป็นอิสระในการปกครองตนเองภายใต้ขอบเขตแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย
ความเป็นอิสระในการปกครองตนเองภายใต้ขอบเขตแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เป็นหลักการซึ่งถือเป็นหัวใจของการปกครองท้องถิ่นทั่วไป นอกจากนั้นความเป็นอิสระในการปกครองตนเองภายใต้หลักการแห่งความเป็นอิสระในการปกครองตนเองนี้ ท้องถิ่นอาจดำเนินการใด ๆ อันนำมาซึ่งความผาสุก ผลประโยชน์อันชอบธรรมของส่วนรวม คุณภาพชีวิต และความสงบเรียบร้อยภายในท้องถิ่นของตน แต่ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวจะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญกฎหมายบ้านเมืองหรือนโยบายของรัฐบาล

เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าภายใต้ความเป็นอิสระในการปกครองตนเองมีขอบเขตเพียงใดจึงกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศในส่วนที่เป็นรายละเอียด

2. อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น เนื่องจากการให้บริการสาธารณะใด ๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่นนั้น กิจกรรมทางการบริหารส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้อำนาจปกครองในการดำเนินการเช่นเดียวกับการจัดทำสาธารณะอื่น ๆ ของรัฐบาลกลางเช่นกัน ภายใต้หลักแห่งนิติรัฐ การดำเนินการของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้อำนาจจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ จะต้องมิใช่กฎหมายหรือกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายรองรับเสมอ มิฉะนั้นจะไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นระบบย่อยระบบหนึ่งของรัฐ ก็จำเป็นต้องอยู่ภายใต้หลักการเช่นนี้ ดังนั้นการดำเนินการจัดทำภารกิจในการบริการสาธารณะซึ่งดำเนินการ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นจะต้องมีกฎหมายรองรับการใช้อำนาจของตนเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐโดยทั่วไป

3. การมีส่วนร่วมและการควบคุมตรวจสอบของประชาชนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรับรู้ การคิด การตัดสินใจ การลงมือกระทำกิจการบางอย่าง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ และการได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ในลักษณะผลประโยชน์สาธารณะหรือผลประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นหรือประชาชนส่วนใหญ่ของท้องถิ่น ดังนั้นในหลักการสากลจึงมักกำหนดให้ประชาชนมีบทบาท หรือมีส่วนร่วมใน

กระบวนการคัดเลือกผู้บริหารและตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นด้วยการให้ประชาชนเลือกตั้งผู้บริหารและตัวแทนได้โดยตรง ตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายของท้องถิ่น และถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่นและตัวแทนได้ในกรณีที่ไม่กระทำหน้าที่ตามที่ประชาชนต้องการ

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเป็นมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 283 กำหนดให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบกับมาตรา 49 และมาตรา 289 กำหนดว่า ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและระบบการศึกษาของชาติ

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 และมาตรา 42 ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 21 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประสานส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

3. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยา องค์การปกครองส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยถือว่าการจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของบริการสาธารณะด้วย

หลักการ

1. หลักการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษา หลักการในการจัดการศึกษาควรต้องเป็นเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของรัฐ คือเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของประเทศ รวมทั้ง กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความมุ่งหมายและหลักการที่สำคัญ ดังนี้

หลักการที่สำคัญ ได้แก่

1.1 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

1.2 การจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐประกาศให้เป็นไปตามมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ทั้งนี้จะต้องจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม หรือความบกพร่องทางการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.3 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.4 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อื่นเป็นสากล

ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ลักษณะและวิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพิจารณาถึงลักษณะและวิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดการศึกษาได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเอง หรือขยาย หรือเปลี่ยนแปลงประเภทการศึกษา โดยให้สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นใหม่หรือสถานศึกษาเดิมที่ขยายหรือเปลี่ยนแปลงประเภทการศึกษาจัดการศึกษาในระดับและประเภทที่มีความพร้อม มีความเหมาะสม และมีความต้องการภายในท้องถิ่น อาจแยกได้เป็น 4 กรณี คือ

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่เคยจัดการศึกษามาก่อนจัดตั้งสถานศึกษาเพื่อให้จัดการศึกษาในระดับและประเภทที่กำหนด

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอยู่แล้ว จัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเพิ่มเติม โดยให้สถานศึกษาใหม่จัดการศึกษาในระดับและประเภทที่จัดอยู่แล้วในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาอยู่แล้ว จัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเพิ่มเติม โดยสถานศึกษาใหม่จัดการศึกษาในระดับและประเภทที่แตกต่างไปจากระดับและประเภทที่จัดอยู่แล้วในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้จัดตั้งสถานศึกษาเพิ่มเติม แต่ขยายหรือเปลี่ยนแปลงประเภทการศึกษาจากที่จัดอยู่เดิม

2.2 การถ่ายโอนการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับวิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เมื่อพิจารณาตามกรอบของกฎหมาย รวมทั้งความเหมาะสมด้านแนวนโยบาย สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และความจำเป็นด้านอื่นแล้ว อาจแยกได้เป็น 2 กรณี คือ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาเองตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นหรือร่วมมือกับรัฐ (กระทรวงศึกษาธิการหรือกระทรวง ทบวง กรมอื่น) หรือเอกชนจัดการศึกษา ทั้งนี้ อาจมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ เช่น เทศบาลจัดตั้งสถานศึกษาเพื่อจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาล แต่โดยข้อเท็จจริงจะมีประชาชนนอกเขตเทศบาลมาเข้าเรียนด้วย โดยไม่อาจจำกัดสิทธิของประชาชนเหล่านั้นได้ หากประชาชนนอกเขตเทศบาลมาเข้าเรียนเป็นจำนวนมาก และเทศบาลมีข้อจำกัดด้านงบประมาณที่จะสนับสนุนการศึกษาให้ได้ ก็อาจโอนโรงเรียนในองค์กรบริหารส่วนจังหวัด หรือขอให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัดเข้าเป็นเจ้าสังกัดร่วมของโรงเรียนดังกล่าว หรือกรณีโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตขององค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบลมีนโยบายจะขอโอนโรงเรียนมาสังกัด แต่มีข้อจำกัดด้านรายได้ และไม่ยินยอมให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัด โอนไปสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ก็อาจทำความตกลงจัดตั้งสหการการศึกษา หรือองค์กรที่เรียกชื่ออย่างใด โดยมีองค์กรบริหารส่วนจังหวัดและองค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าของร่วม เพื่อรับโอนสถานศึกษานั้นไปบริหารจัดการแทน

การมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ

นอกจากภารกิจจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่ได้กล่าวแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีการกิจด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด และตามนโยบายของรัฐบาล หรือนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เช่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 27-28)

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของรัฐ โดยการส่งผู้แทนเป็นคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ เช่น

1.1 กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในคณะกรรมการสภาการศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา เพื่อดำเนินการให้เป็นไป

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเสนอ นโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษา และให้ความเห็นหรือคำแนะนำในเรื่องกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวกับการศึกษา

1.2 กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเสนอแนะในการออกระเบียบ หลักเกณฑ์ และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทำหน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และเสนอแนะในการออกระเบียบ หลักเกณฑ์ และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

1.4 กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทำหน้าที่พิจารณาเสนอ นโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษา และเสนอแนะในการออกระเบียบ หลักเกณฑ์ และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.5 กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

1.6 กรรมการผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

2. การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาของรัฐ เช่น การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ สนับสนุนงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนและกิจการนักเรียน เป็นต้น สำหรับการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ที่มีการดำเนินการมาก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเทศบาลนครนครปฐม หลังจากปี พ.ศ.2550 จึงเริ่มมีเพิ่มขึ้น

ก. กรุงเทพมหานคร จัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ โดยการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นในโรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร และจัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชน การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร ได้ขยายจัดการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น ออกเป็น 3 รูปแบบ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชนเช่นเดียวกัน ได้แก่ โรงเรียนฝึกออาชีพ ศูนย์ฝึกออาชีพ และศูนย์ศึกษาและส่งเสริมการเกษตร ดังนี้ (ธีรวิฑูรย์ ชมใจ, 2554)

(1) โรงเรียนฝึกออาชีพกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานในความรับผิดชอบของฝ่ายการศึกษาอาชีพ กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาชุมชน เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นให้กับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ขาดโอกาสทางการศึกษาเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่มีโอกาสที่จะศึกษาต่อ ให้มีโอกาสดำเนินการฝึกอบรมระยะสั้น เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ นำไปประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว

(2) ศูนย์ฝึกออาชีพกรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานในความรับผิดชอบของฝ่ายการศึกษาอาชีพ กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาชุมชน เป็นศูนย์ฝึกออาชีพระยะสั้นหลากหลายหน้าที่ รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินฝึกออบรมและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนทั่วไป ที่มีความรู้โดยอ่านออกเขียนได้ อายุตั้งแต่ 10 ปี

(3) ศูนย์ศึกษาและส่งเสริมการเกษตรกรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานในความรับผิดชอบของฝ่ายส่งเสริมการเกษตร กองส่งเสริมอาชีพ สำนักพัฒนาชุมชน

ข. เทศบาลนครนครปฐม เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาลแห่งแรกในประเทศไทย ที่ดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เดิมใช้ชื่อว่า โรงเรียนอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม ก่อนจะเปลี่ยนมาเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม จัดตั้งขึ้นในระหว่างที่ยังมีฐานะเป็นเทศบาลเมือง ตามนโยบายของคณะเทศมนตรีเมืองนครปฐม ที่มีความตั้งใจจะพัฒนาทรัพยากรแรงงานของสถานประกอบการเชิงธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อแก้ปัญหาด้านคุณภาพของแรงงานในพื้นที่ และเพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่ต้องการให้เด็กทุกคนมีโอกาสศึกษาหาความรู้สูงขึ้นจากภาคบังคับ และรองรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนขยายโอกาสหรือโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตเทศบาล และพื้นที่ใกล้เคียง

3. สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

- 3.1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลเมืองกำแพงเพชร
- 3.2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาศรีราชา
- 3.3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลหล่มสัก
- 3.4 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลพระพุทธรบาท
- 3.5 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลเมืองนาสาร
- 3.6 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครอ้อมน้อย
- 3.7 โรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 (ดอนสักผดุงวิทย์)
- 3.8 โรงเรียนเทศบาลบูรพาอุบล
- 3.9 วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

ข้อมูลวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม

ความเป็นมาการจัดการศึกษา

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม เดิมมีชื่อว่า โรงเรียนอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของคณะเทศมนตรีเมืองนครปฐม โดยมีนายสุนทร แก้วพิจิตร เป็นนายกเทศมนตรีเมืองนครปฐม เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่จะให้เด็กทุกคนมีโอกาสศึกษาหาความรู้สูงขึ้นจากภาคบังคับ และรองรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาหรือโรงเรียนอื่น ๆ

ในเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียง ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 43 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามกฎหมายบัญญัติมาตรา 289 ได้ระบุไว้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกวิชาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา 43 และมาตรา 81 ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติและพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มาตรา 54(8) ให้เทศบาลมีหน้าที่จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา ดังนั้น นายสุนทร แก้วพิจิตร นายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศมนตรี และนายไพบุลย์ เกษมสำราญ ปลัดเทศบาล นายสุพล อ้าภาวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา

เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2541 ได้เปิดทำการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และเทศบาลฯ ได้แต่งตั้งนายชลิต ตุ่มทองคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 3 (สระกระเทียม) มาปฏิบัติหน้าที่ครูใหญ่ และได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นที่ปรึกษา 2 ท่าน คือนายชาญ เถาว์ศิริ อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี และ นายสวัสดิ์ ศรีสว่าง อดีตอาจารย์ปกครองวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2541 เทศบาลฯ ได้แต่งตั้งนายไพโรจน์ ชูช่วยสุวรรณ ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาปฏิบัติหน้าที่ครูใหญ่ ปีการศึกษา 2542 ขออนุญาตเปลี่ยนชื่อสถานศึกษาจาก โรงเรียนอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม เป็น วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม ปัจจุบันได้แต่งตั้งให้นายศักดิ์ชัย ยิ่งจำเริญศาสตร์ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม ตั้งอยู่เลขที่ 137/4 ถนนราชวิถี ซอย 7 ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในพื้นที่ 17 ไร่เศษ โดยมีบริเวณติดต่อกับสถานที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับโรงเรียนไพทวิทยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับโรงเรียนเทศบาล 3 (สระกระเทียม)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับวัดพระปฐมเจดีย์และชุมชนหลังวัดพระปฐมเจดีย์

ทิศใต้ ติดต่อกับชุมชนพุทธรักษา

สภาพชุมชน เศรษฐกิจ สังคม

การประกอบอาชีพของชาวนครปฐม ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพในด้านเกษตรเป็นหลัก เช่น ทำสวน ทำไร่ รองลงมาคืออาชีพเลี้ยงสัตว์ ประมง พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม การทำนาจะมีมากกว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่ ชาวนาจะทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง ได้แก่ นาปี และนาปรัง การทำไร่เป็นอาชีพรองลงมาจากทำนา พืชไร่ที่สำคัญได้แก่ อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง การทำสวนส่วนใหญ่จะเป็นสวนผลไม้ที่สามารถผลิตเป็นผลไม้ประจำจังหวัด ได้แก่ ส้มโอ มะพร้าว น้ำหอม พืชสวนครัวที่นิยมปลูกกันมาก ได้แก่ พริก แตงกวา มะเขือเทศ ข้าวโพดอ่อน ผักบุ้งจีน หน่อไม้ฝรั่ง ไม้ดอกไม้ประดับ เกษตรกรนิยมปลูกกันมากขึ้น อาทิ กล้วยไม้ กุหลาบ ดาวเรือง มะลิ

สำหรับการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดนครปฐม จัดได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงสัตว์มากจังหวัดหนึ่ง โดยเฉพาะสุกร มีสถานที่เลี้ยงใหญ่ที่สุดในประเทศไทย นอกจากการเลี้ยงเป็นอาชีพหลักในลักษณะฟาร์มขนาดใหญ่แล้ว ยังมีการเลี้ยงเป็นอาชีพรองเสริมรายได้หลังจากการทำนาทำไร่ ทำสวนด้วย สัตว์ที่นิยมเลี้ยงรองลงไปจากการเลี้ยงสุกรก็จะมีไก่ไข่ ไก่เนื้อ เป็ดไข่ เป็ดเนื้อ โค กระบือ

ส่วนการประมงเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวนครปฐมที่อยู่ในชุมชนโบราณ ซึ่งอาศัยอยู่ตามริมฝั่งของแม่น้ำท่าคลอง ลักษณะการทำประมงยังคงเป็นไปเพื่อการเลี้ยงชีพมากกว่าการจำหน่าย นอกจากนั้นเป็นการเลี้ยงในบ่อ ในกระชังซึ่งมีทั้งการเลี้ยงเพื่อการบริโภคและการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายและการพาณิชย์

การพาณิชย์เป็นการจำหน่ายและนำเข้าสินค้าเพื่อการยังชีพต่าง ๆ เช่น อาหาร ข้าวของ เครื่องใช้เพื่อการเลี้ยงชีพ เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการเกษตรและอุตสาหกรรม เช่น น้ำมัน เครื่องยนต์ อะไหล่ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงและวัชพืช อุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรเป็นหลัก เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร อาทิ โรงสีข้าว ผลไม้กระป๋อง ผลผลิตนมพาสเจอร์ไรซ์ อาหารสำเร็จรูป ทอผ้าโดยมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมกระจายอยู่โดยรอบตามอำเภอต่าง ๆ

ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ

ปรัชญา “สร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์”

วิสัยทัศน์ “วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนานวัตกรรม ก้าวนำเทคโนโลยี สืบสานศิลปวัฒนธรรมและบริการชุมชน”

พันธกิจ

1. ด้านการจัดการศึกษา จัดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
2. ด้านการทำนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย จัดกิจกรรมส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย
3. ด้านประสานสัมพันธ์กับชุมชน ร่วมมือกับชุมชนด้านการจัดการพัฒนาอาชีพ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักสูตรการเรียนการสอน

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

1.1 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ได้แก่

- สาขางานยานยนต์
- สาขางานช่างไฟฟ้ากำลัง
- สาขางานอิเล็กทรอนิกส์
- สาขางานสถาปัตยกรรม
- สาขางานซ่อมบำรุงเครื่องจักรกล

1.2 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ได้แก่

- สาขางานบัญชี
- สาขางานการขาย
- สาขางานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

1.3 ประเภทวิชาคหกรรม ได้แก่

- สาขางานอาหารและโภชนาการ

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2.1 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ได้แก่

- สาขางานเทคนิคยานยนต์
- สาขางานติดตั้งไฟฟ้าในอาคาร
- สาขางานเทคโนโลยีสารสนเทศ
- สาขางานเทคนิคคอมพิวเตอร์

2.2 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ได้แก่

- สาขางานการบัญชี
- สาขางานการตลาด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อาภรณ์ โคแสงรักษา (2548) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนคาทอลิก ระดับประถมศึกษา สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ผลการวิจัยในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ในด้านเทคนิค กระบวนการ ทฤษฎีการเรียนรู้ ยังคงเป็นเรื่องยากสำหรับครูผู้สอนจึงยังคงใช้บทบาทเดิมอยู่บ้านในการถ่ายทอดความรู้โดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มจากการวางแผนการเรียนการสอนและเป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

อันเนื่องมาจากครูยังขาดทักษะและไม่สามารถปรับกระบวนการจัดการเรียนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ซึ่งยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนและพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน และได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมตามที่ตนสนใจ มีความถนัด และมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน

ณรงค์ โตแหยม (2551) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคูณภาพการจัดการศึกษาและศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 190 คน ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และ รองนายกเทศมนตรีฝ่ายการศึกษา จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัยทั้ง 5 ด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย มีดังนี้ (1) ด้านหลักสูตร ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นระบบและต่อเนื่องโดยศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนเนื้อหาในสาระต่าง ๆ ให้น้อยลงกับความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน (2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล กระตุ้นให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรม โดยบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ (3) ด้านครูผู้สอน ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยให้รางวัลในโอกาสอันควร การให้ความเป็นธรรม การสร้างบรรยากาศในการเรียน หรือทำกิจกรรม และส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา (4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ควรมีการจัดตั้งชมรมหรือสมาคมผู้ปกครอง มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 2 ครั้ง เพื่อ

ขอข้อเสนอแนะในการพัฒนาสถานศึกษา ควรมีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับด้านทรัพยากรบุคคลมาจัดเป็นระบบสารสนเทศภายในสถานศึกษา และ (5) ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา นั้นผู้บริหารสถานศึกษาเองต้องมีการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ และจะต้องมีการวางแผนร่วมกับครูผู้สอนในการระดมทรัพยากรในชุมชน ควรมีการตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมกับมีการติดตามประเมินผลในการใช้จ่ายงบประมาณแต่ละครั้ง

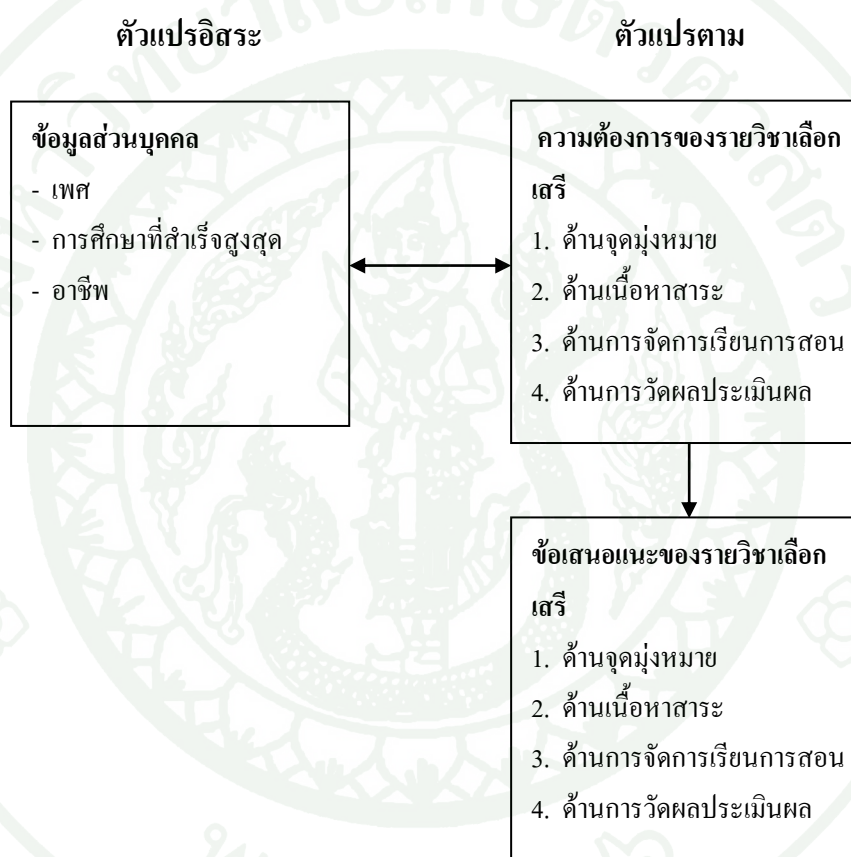
ปกรณชัย สุพัฒน์ (2553) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา วิทยาลัยชุมชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน สังกัดกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรุงเทพมหานคร/เทศบาลนครปฐม สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินการจัดการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งเกี่ยวกับการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่เลือกจากกลุ่มประชากรเป็นผู้ตอบแบบสอบถามประเมินความเหมาะสม แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า (1) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ภูมิฐานที่เน้นคุณภาพคนและความเข้มแข็งของชุมชน วิสัยทัศน์เน้นมาตรฐานวิชาชีพ การบริการวิชาการ และภูมิปัญญา พันธกิจเน้นการจัดการศึกษาระยะสั้นที่หลากหลายสนองต่อความต้องการระดับชุมชนและภูมิภาค ให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและภูมิภาค รวมทั้งทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุประสงค์เน้นเป็นแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมและพัฒนา บ่มเพาะและเพิ่มศักยภาพของคนตรงความต้องการของชุมชนและเป็นศูนย์ประสานงานสร้างความร่วมมือตามความต้องการของชุมชน โครงสร้างและหน้าที่จัดการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการจัดการศึกษา และคณะกรรมการทำงานในการจัดการศึกษา นโยบายเน้นกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตกำลังคน บริการวิชาการ วิจัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และหลักสูตรเน้นหลักสูตรในระบบ การอบรมวิชาชีพในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรทวิภาคีความร่วมมือกับอุตสาหกรรมในระบบภูมิปัญญาท้องถิ่น การเตรียมคนเข้าทำงานและยกระดับฝีมือแรงงาน

ธีรวิทย์ ชมใจ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการ อาชีวศึกษาระบบไตรภาคี พบว่า ความเป็นไปได้ของรูปแบบความร่วมมือ การจัดการอาชีวศึกษา ระบบไตรภาคีด้านหลักสูตรและการสอน ตามความคิดเห็นของบุคลากรองค์กรภาคีทั้งสาม เห็นว่า ในการจัดการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาระบบไตรภาคีในแต่ละเนื้อหาควรมีการสอดแทรก เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัยความรับผิดชอบ รวมทั้ง จรรยาบรรณวิชาชีพ จัดให้นักศึกษาได้เข้า เข้ามชศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานในสถานประกอบการของท้องถิ่นเพื่อสร้างความคุ้นเคยและจงใจให้เข้า ทำงาน จัดหลักสูตรและการเรียนการสอนที่หลากหลายหรือเฉพาะทางที่สอดคล้องกับความต้องการของแรงงานท้องถิ่น จัดระบบการเรียนเพื่อสะสมและเทียบ โอนหน่วยการเรียนรู้จากความรู้ และประสบการณ์ให้กับพนักงานในสถานประกอบการเพื่อการเพิ่มวุฒิการศึกษา ใช้หลักสูตรฐาน สมรรถนะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำแผนฝึกภาคปฏิบัติในแต่ละรายวิชา มีการวัดหรือทดสอบ สมรรถนะในการปฏิบัติของผู้สำเร็จการศึกษาโดยองค์กรกลางที่มีความพร้อม จัดการเรียนการสอน แบบการฝึกงานกับทุกรายวิชาชีพ และสถานประกอบการควรต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือสวัสดิการ ให้แก่นักศึกษาฝึกงานตามสมควร มีการเชิญวิทยากรที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา ร่วมเป็นผู้สอนในสถานศึกษา อาจารย์ในสถานศึกษาจะเป็นผู้ประเมินผลทางภาคทฤษฎีและร่วมกับ สถานประกอบการประเมินทักษะในการปฏิบัติงาน จัดหน่วยบริการชุมชน เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ ความรู้ความสามารถในการให้บริการชุมชนตามสาขาวิชาชีพที่ตนเรียนเพื่อเป็นการสร้างความ ผูกพันกับท้องถิ่นของตน

ดวงนภา มกรานุรักษ์ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง อนาคตภาพของการอาชีวศึกษาไทย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2554-2564) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยใน ศตวรรษหน้า ผลวิจัยสรุปการอาชีวศึกษาไทยควรมีแนวโน้มในการพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ หลักสูตรและคุณลักษณะของผู้เรียน ดังต่อไปนี้ (1) ด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา จะต้อง เป็นผู้ที่มีความสามารถทางทักษะวิชาชีพ มีความรู้ ทักษะชีวิต นิสสัยอุตสาหกรรม และทัศนคติที่ดีต่อ การทำงาน (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรต้องตอบสนองความต้องการของ ตลาดแรงงาน วิธีการเรียนการสอนต้องยืดหยุ่นตามเทคโนโลยี ผู้เรียน สถานประกอบการ รวมไปถึง บริบทที่เปลี่ยนแปลง (3) ด้านครูผู้สอนต้องรู้ศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล มีประสบการณ์ วิชาชีพ เก่งปฏิบัติ รู้ลักษณะงานและอาชีพในสาขาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง สามารถผลิตตำราเอง (4) ด้านความร่วมมือต้องได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกับสถาน ประกอบการรวมไปถึงการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวความคิดขององค์ประกอบของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเป็นต้นแบบในการศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม จากการศึกษาแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกรอบความคิดการวิจัยดังแผนภาพที่ 2.1 ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี และรวบรวมข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยสำรวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

เพื่อศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครนครปฐมที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 67,032 คน (เทศบาลนครนครปฐม, 2556)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครนครปฐมที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) เพื่อศึกษาด้านภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ เกี่ยวกับ เพศ อาชีพ และการศึกษาที่สำเร็จสูงสุด

ตอนที่ 2 ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี รายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านจุดมุ่งหมาย (2) ด้านเนื้อหาสาระ (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ (4) ด้านการวัดผลประเมินผล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งกำหนดค่าคะแนนของค่าคำตอบ ดังนี้

กำหนดค่าระดับคะแนน

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ต้องการมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ต้องการมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ต้องการปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ต้องการน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมผลการศึกษามาเป็นกรอบในการวิจัย

3. ทำความเข้าใจวิธีการสร้างเครื่องมือ กำหนดเนื้อหาและประเด็นที่จะนำมาสร้างเครื่องมือ
4. จัดทำร่างเครื่องมือ และให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องทางด้านเนื้อหา การใช้ภาษา เพื่อให้ชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Analysis) จำนวน 3 คน โดยหาค่าความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ของ Rovinelli and Hambleton (2003) ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องของ IOC อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 และปรับปรุงในข้อที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ
6. นำแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้วตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เก็บจริง แต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครนครปฐม จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1990) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.83 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยง ที่สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงได้
7. จัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์และไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขอหนังสืออนุมัติเก็บข้อมูลจากภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปให้ที่สำนักงานเทศบาลนครนครปฐมด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด
4. นำข้อมูลมาบันทึก ลงรหัสในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา พาณิชยกรรม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำคะแนนมาเทียบกับเกณฑ์ที่ใช้แปลความหมายของคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดคุณสมบัติไว้ คือ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ จำนวน 8 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดคุณสมบัติไว้คือ บุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ จำนวน 8 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยการศึกษารวบรวมข้อมูล เอกสาร แนวคิดหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. ติดต่อทาบทามผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร พร้อมทั้งกำหนดวันประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)
2. ติดต่อขอหนังสือเชิญจากภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยตนเอง พร้อมทั้งดำเนินการนัดหมายการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3. ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในวันศุกร์ที่ 18 เมษายน 2557 เวลา 13.00 – 16.00 น. ณ ห้องประชุมของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการประชุม ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม โดยมีผู้ช่วยวิจัยอยู่ร่วมประชุม ตลอดเวลาเพื่อจดบันทึก และบันทึกเทป เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยใช้เครื่องมือที่ใช้เป็นแนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Guideline) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้ นำมาถอดเทปบทสนทนา และทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการเข้ารหัส (Code) คำ ข้อความ หรือประโยคต่างๆ ที่ผู้ทรงคุณวุฒิ มีฉันทามติร่วมกันเสนอแนะการพัฒนารายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ตอนที่ 2 ผลการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ได้ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

		(n=400)	
	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	174	43.50
	หญิง	226	56.50
การศึกษาที่สำเร็จสูงสุด			
	ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า/ไม่ได้เรียน	26	6.50
	มัธยมศึกษาตอนต้น	45	11.30
	มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	93	23.30
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	49	12.30

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n=400)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
การศึกษาที่สำเร็จสูงสุด (ต่อ)		
ปริญญาตรี	148	37.00
สูงกว่าปริญญาตรี	39	9.80
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	105	26.30
พนักงานบริษัท/เอกชน	76	19.00
รับจ้างทั่วไป	62	15.50
ค้าขายรายย่อย/อาชีพอิสระ	62	15.50
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	69	17.30
อื่น ๆ	26	6.50

จากตารางที่ 4.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน เป็นเพศชายร้อยละ 43.50 เป็นเพศหญิงร้อยละ 56.50 เมื่อพิจารณาตามการศึกษาที่สำเร็จสูงสุด ปริญญาตรี ร้อยละ 37.00 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 23.30 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 12.30 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11.30 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 9.80 และประถมศึกษาหรือต่ำกว่า/ไม่ได้เรียน ร้อยละ 6.50 เมื่อพิจารณาตามอาชีพ พบว่า รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 26.30 รองลงมาพนักงานบริษัท/เอกชน ร้อยละ 19.00 นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ร้อยละ 17.30 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 15.50 ค้าขายรายย่อย/อาชีพอิสระ ร้อยละ 15.50 และอื่น ๆ ร้อยละ 6.50

ตารางที่ 4.2 ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา
พาณิชยกรรม

(n = 400)

ข้อที่	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ด้านจุดมุ่งหมาย	4.16	0.47	มาก	3
2	ด้านเนื้อหาสาระ	3.96	0.45	มาก	4
3	ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.22	0.53	มากที่สุด	1
4	ด้านการวัดผลประเมินผล	4.21	0.59	มากที่สุด	2
	รวม	4.15	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่าด้านที่มีคะแนนอยู่ในลำดับแรก คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.22$) รองลงมา ด้านการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) ด้านจุดมุ่งหมาย
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) และด้านเนื้อหาสาระ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$)

ตารางที่ 4.3 ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา
พาณิชยกรรม ด้านจุดมุ่งหมาย

(n = 400)

ข้อที่	ด้านจุดมุ่งหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับความรู้ และทักษะ	4.43	0.73	มากที่สุด	1
2	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรมีทักษะในการสร้าง มนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ	4.26	0.65	มากที่สุด	4
3	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรวิเคราะห์จุดดี จุดด้อย ของตนเอง และพัฒนาปรับปรุงจุดดี จุดด้อยนั้น	4.22	0.77	มากที่สุด	5
4	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรให้คุณค่าและเป้าหมายของการ เรียนรู้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพของตนในอนาคต	4.29	0.80	มากที่สุด	2
5	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรเรียนรู้และเห็นความสำคัญของ ศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและภูมิปัญญาใน ท้องถิ่น	3.99	0.70	มาก	8

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

(n = 400)					
ข้อที่	ด้านจุดมุ่งหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
6	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี และเห็นคุณค่าในการนำเทคโนโลยีไปปรับปรุงใช้ กับตนเอง	4.04	0.78	มาก	7
7	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของ ปัญหาที่เกิดในท้องถิ่น และมีจิตสำนึกในการร่วมหา แนวทางแก้ไขปัญหานั้น	4.27	0.73	มากที่สุด	3
8	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรวิเคราะห์บุคลิกภาพของตนเอง และปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสม ในสถานการณ์ต่าง ๆ	4.06	0.86	มาก	6
9	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรนำความรู้จากการเรียนวิชาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และในการประกอบอาชีพ	3.92	0.92	มาก	9
	รวม	4.16	0.47	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านจุดมุ่งหมาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับความรู้ และทักษะ ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนควรให้คุณค่าและเป้าหมายของการเรียนรู้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพของตน ในอนาคต ($\bar{X} = 4.29$) และผู้เรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดในท้องถิ่น และมีจิตสำนึกในการร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ($\bar{X} = 4.27$) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้เรียนควรนำความรู้จากการเรียนวิชาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน และในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.92$)

ตารางที่ 4.4 ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา
พาณิชยกรรม ด้านเนื้อหาสาระ

(n = 400)

ข้อที่	ด้านเนื้อหาสาระ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ และความสำคัญของการทำงาน	4.37	0.63	มากที่สุด	1
2	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ เช่น ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ การสร้างมนุษย สัมพันธ์กับบุคคลระดับต่าง ๆ เป็นต้น	4.28	0.72	มากที่สุด	2
3	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักในการ สำรวจตนเองและปรับปรุงตนเอง	3.92	0.83	มาก	6
4	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการ ตั้งเป้าหมาย เช่น เป้าหมายในการเรียน เป้าหมายในการทำงาน เป็นต้น	4.21	0.63	มากที่สุด	3
5	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ท้องถิ่น เช่น ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น	3.72	0.94	มาก	7
6	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและ การพัฒนาบุคลิกภาพ	4.17	0.80	มาก	4
7	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาใน ชุมชนและสังคม	3.97	0.81	มาก	5
8	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ พิเศษอื่น ๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ กีฬา เป็นต้น	3.45	0.99	มาก	9
9	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพดั้งเดิมใน ท้องถิ่น เช่น การทำข้าวหลาม การร้อยมาลัยดินหอม เป็นต้น	3.55	0.82	มาก	8
	รวม	3.96	0.45	มาก	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านเนื้อหาสาระ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ
ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์และความสำคัญของการทำงาน ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาได้แก่
ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ เช่น ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ การสร้างมนุษย

สัมพันธ์กับบุคคลระดับต่าง ๆ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.28$) และควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมาย เช่น เป้าหมายในการเรียน เป้าหมายในการทำงาน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.21$) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถพิเศษอื่น ๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ กีฬา เป็นต้น ($\bar{X} = 3.45$)

ตารางที่ 4.5 ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชา พาณิชยกรรม ด้านการจัดการเรียนการสอน

(n = 400)					
ข้อที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ท่านคิดว่าควรให้ผู้เรียนได้ทำโครงการตามอาชีพที่ตนสนใจ และนำเสนอผลงานออกมาในรูปของการจัดแสดงผลงาน	4.32	0.69	มากที่สุด	1
2	ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์การวัดผลประเมินผล	3.93	0.85	มาก	9
3	ท่านคิดว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.31	0.81	มากที่สุด	3
4	ท่านคิดว่าการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างและค้นพบองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์และสภาพความเป็นจริง	4.23	0.77	มากที่สุด	6
5	ท่านคิดว่าควรให้ผู้เรียนได้สรุปบทเรียนและเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้มากับสิ่งที่จะเรียนรู้ต่อไป	4.20	0.81	มาก	7
6	ท่านคิดว่าใช้วิธีการสอนแบบอภิปราย จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และฝึกแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.28	0.76	มากที่สุด	5
7	ท่านคิดว่าการใช้กิจกรรมหลาย ๆ แบบ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด เช่น ศึกษาจากเอกสาร ฝึกปฏิบัติ แก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่าง เป็นต้น	4.31	0.84	มากที่สุด	3
8	ท่านคิดว่าควรให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการมีค่านิยมที่ดี โดยครูอาจใช้วิธีการเล่าข่าวเล่าประสบการณ์ เป็นต้น	4.12	0.86	มาก	8

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

(n = 400)					
ข้อที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
9	ท่านคิดว่าควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทของตน เช่น การทำงานกลุ่ม การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตาม เป็นต้น	4.32	0.82	มากที่สุด	1
	รวม	4.22	0.53	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ควรให้ผู้เรียนได้ทำโครงการตามอาชีพที่ตนสนใจ และนำเสนอผลงานออกมาในรูปของการจัดแสดงผลงาน และควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทของตน เช่น การทำงานกลุ่ม การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตาม เป็นต้น ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และการใช้กิจกรรมหลาย ๆ แบบ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด เช่น ศึกษาจากเอกสาร ฝึกปฏิบัติ แก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่าง เป็นต้น ($\bar{X} = 4.31$) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้ายคือ ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์การวัดผลประเมินผล ($\bar{X} = 3.93$)

ตารางที่ 4.6 ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการวัดผลประเมินผล

(n = 400)					
ข้อที่	ด้านการวัดผลประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1	ท่านคิดว่าครูผู้สอนควรมีการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ	4.46	0.75	มากที่สุด	3
2	ท่านคิดว่าผลการประเมินผลการเรียนควรให้เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	4.52	0.70	มากที่สุด	1
3	ท่านคิดว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	4.39	0.84	มากที่สุด	4

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

(n = 400)					
ข้อที่	ด้านการวัดผลประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
4	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรจัดนิทรรศการแสดงผลการเรียนรู้หลังจากที่เรียนไปแล้วได้	3.86	0.99	มาก	8
5	ท่านคิดว่าควรให้ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.72	0.86	มาก	9
6	ท่านคิดว่าผู้สอนควรสังเกตความสนใจและความตั้งใจในการเรียนประกอบการประเมินผลภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	4.12	0.78	มาก	7
7	ท่านคิดว่าผู้สอนควรชี้แจงผลการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนทราบสถานภาพตนเอง และร่วมแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ	4.49	0.69	มากที่สุด	2
8	ท่านคิดว่าการที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลช่วยให้ผู้เรียนได้สรุปงานของตน และเกิดความภาคภูมิใจในงานที่ทำนั้น	4.22	0.63	มากที่สุด	5
9	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรสรุปผลจากการค้นคว้าด้วยตนเอง และจากการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากการเรียนได้	4.15	0.81	มาก	6
	รวม	4.21	0.59	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การประเมินผลการเรียนควรให้เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา ได้แก่ ผู้สอนควรชี้แจงผลการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนทราบสถานภาพตนเอง และร่วมแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ ($\bar{X} = 4.49$) ครูผู้สอนควรมีการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ ($\bar{X} = 4.46$) และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ควรให้ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.72$)

ตอนที่ 2 ผลการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่ได้ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี ด้านจุดมุ่งหมาย

จากการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านจุดมุ่งหมายพบว่า ควรมีการสำรวจความต้องการของอาชีพ
ในท้องถิ่น ทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ควรมีการวางแผนของครูร่วมกัน
วิเคราะห์จุดมุ่งหมาย กำหนดเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล เน้น
การปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรัก ภูมิใจ
และเห็นความสำคัญของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำไปสู่การวางแผน การพัฒนาท้องถิ่น และ
การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

...หลักสูตรของอาชีพะในปัจจุบันนี้ะครับ เดิมทีในเรื่องของหลักสูตรอาชีพะนั้นเราก็มี
การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ว่าสิ่งที่พบคือหลักสูตรไม่ครอบคลุมถึงบริบทของท้องถิ่น
ถ้าเป็นไปได้น่าจะเป็นการจัดทำขึ้นของท้องถิ่นส่วนหนึ่ง ที่นี้ก็จะเป็นการครอบคลุม
และต้องมีการสำรวจด้วยว่าภายในท้องถิ่นนั้นมีอาชีพท้องถิ่นดั้งเดิม มีภูมิปัญญาท้องถิ่น
และมีอาชีพภายในท้องถิ่นอะไรบ้าง และอาชีพเหล่านั้นมีคนเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ
หรือไม่ จะต้องใช้วัสดุและอุปกรณ์อะไรบ้าง มีครูผู้สอนที่มีคุณสมบัติและมีความชำนาญ
ในอาชีพนั้นหรือไม่...

(ศักดิ์ชัย ยิ่งจำเรณูศาสตร์, 2557: สนทนากลุ่ม)

...ถ้าเราสามารถปรับให้เข้ากับท้องถิ่นได้ก็จะทำให้ดีขึ้น ใกล้เคียงกับสภาพท้องถิ่นเรา
แต่ส่วนใหญ่เราจะใช้รายวิชาที่หลักสูตรเขากำหนดมาแล้วว่าวิชานี้ วิชานี้ ซึ่งบางตัวก็จะไม่
ใกล้เคียงกับสภาพท้องถิ่นของเรา จึงต้องมีการสำรวจความต้องการของคนในท้องถิ่น หรือ
สำรวจความต้องการของอาชีพในท้องถิ่นว่ามีความต้องการอะไรบ้าง เพื่อที่จะสามารถ
นำมาพัฒนาต่อยอดได้...

(จุฑามาศ จิระรัตน์พิศาล, 2557: สนทนากลุ่ม)

...พบใกล้เคียงกับท่านผู้อำนวยการ เพราะว่าบริบทของเทศบาลมีความแตกต่างกับของ สอศ. ของกลุ่มอาชีพที่เรารู้จักกันวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวะ สารพัดช่าง อันนี้สังกัดกรมอาชีพเดิม ปัจจุบันเรียก สอศ. ส่วนของเราเทศบาลเราจัดตั้งขึ้นมาด้วยรายได้ของท้องถิ่น แต่ตัวหลักสูตรเรายังต้องใช้ของเขา ซึ่งบริบทของเทศบาลมันจะมีความแตกต่าง โดยเฉพาะเรื่องภายในท้องถิ่น การเมืองเราก็มีทั้งเหมือนและต่าง ซึ่งความต่างนี้แหละที่มันควรจะเข้ามาอยู่ในหลักสูตรอันนี้ เพราะฉะนั้นวิธีการถ้าเป็นไปได้ก็คือ ถ้า สอศ. เขามีการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีคนของท้องถิ่นเหล่านี้เข้าไปร่วมด้วย เข้าไปเพื่อที่จะให้รู้ว่าธรรมชาติของเทศบาลเป็นอย่างไร เงื่อนไขและลักษณะเฉพาะของเทศบาลเป็นอย่างไร เพื่อให้มันบรรจุอยู่ในหลักสูตรนี้ ส่วนในส่วนของเราเนี่ยมันก็สามารถมีแนวทางที่จะปรับได้ทำให้เกิดหลักสูตรหรือรายวิชาใหม่ ๆ ได้ ทั้งนี้ก็ควรต้องมีหลาย ๆ ฝ่าย เข้ามาแสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูลในการที่จะพัฒนารายวิชาขึ้นมา...

(ปนัดดา วิรัชนิดากุล, 2557: สนนทากลุ่ม)

...สมัยนี้โรงเรียนมีเยอะมาก เด็กสามารถที่จะเลือกเรียนได้ตามความสนใจและตามกำลังทรัพย์ที่เขาได้อยู่ แต่ละโรงเรียนก็มีวิชาสอนที่หลากหลาย แต่เอาเข้าจริงเด็กมีความรู้ รู้มาก รู้เยอะ แต่เอาเข้าจริงเอาไปใช้ในชีวิตรนอกห้องเรียนเขาไม่ได้เลย เด็กบางคนเก่ง เก่งมาก แต่ไม่มีน้ำใจ ไม่มีความรับผิดชอบ อย่างจะทิ้งขยะ เด็กมันก็ทิ้งเลยตรงถนนนั่นแหละ ไม่ต้องไปหาดังขยะ การเข้าร่วมกับสังคมอีก คนสมัยนี้เห็นแก่ตัว ไม่มีความรักและสามัคคีกัน ถ้าเป็นไปได้โรงเรียนควรเน้นการปลูกฝังจิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรมด้วย ให้เขาเห็นทางที่ถูกที่ชอบ ที่ควรทำและไม่ควรทำ และอย่างโรงเรียนในท้องถิ่นก็ควรให้เด็กได้รับการส่งเสริมให้มีความรัก ให้เขาภูมิใจ และเห็นความสำคัญของชุมชนที่เขาอาศัยอยู่ เขาจะได้รู้สึกหวงแหน อยากที่จะพัฒนา อยากที่จะอนุรักษ์...

(คำ นาคทรัพย์, 2557: สนนทากลุ่ม)

...ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้น เราในฐานะที่เป็นคนนอกและอาจไม่มีความรู้ในเรื่องของการพัฒนาวิชาที่เขาจะใช้ในการเรียนการสอนของผู้เรียน แต่ทางเราก็เห็นว่าควรได้ให้หลาย ๆ ฝ่าย ได้เข้าไปแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะข้อมูลเพิ่มเติมในการที่จะพัฒนารายวิชาขึ้นมา เพราะอย่างน้อยเราในฐานะของผู้ที่อยู่กับงานจริง อยู่กับสถานการณ์ปฏิบัติงานจริงก็รู้ว่าควรจะมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และลักษณะนิสัยอะไรบ้างที่ควรที่จะพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับงาน นอกจากสถานประกอบการแล้ว อย่างปราชญ์ชาวบ้าน หรือคนที่มีความรู้ในท้องถิ่น ก็เห็นว่าควรได้เข้าไปเพื่อเสนอแนะในการ

พัฒนารายวิชา นอกจากนี้ก็ในส่วนของครูที่เขาสอนเด็กอยู่เขาก็ควรให้ความสำคัญในการวางแผนของกลุ่มครู ควรร่วมกันวิเคราะห์ว่าจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล อย่างไร เพื่อเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ จบแล้วเขาสามารถออกไปประกอบอาชีพ และเป็นคนดีของสังคมได้...

(รุ่งทิวา วัฒนานุกูล, 2557: สนนทนากลุ่ม)

ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี ด้านเนื้อหาสาระ

จากการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านเนื้อหาสาระ พบว่า ควรมีการสำรวจความต้องการ ความสนใจ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน เนื้อหาสาระควรมีการเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ ให้มีความสัมพันธ์กับรายวิชาอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กันแบบองค์รวม ควรเน้นการเสนอทางเลือกให้แก่ผู้เรียน

...วิทยาลัยมีความปรารถนาเป็นอย่างยิ่งว่าจะทำอย่างไรให้สถานประกอบการเข้ามานั่งในวิทยาลัย และก็นั่งเขียนมาสร้างหลักสูตรร่วมกันเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน ของสถานประกอบการ แต่จุดนี้ยังไม่ได้ จะได้ตรงเมื่อเด็กออกไปฝึกงาน และครุฑนิเทศก์ แล้วเขาเสนอแนะชี้ผ่านมาจากครุฑนิเทศก์ ว่าอยากให้วิทยาลัยสอนในเรื่องใดจริงๆ เขามีส่วนร่วมแล้วแต่ยังไม่เป็นทางการ แต่ถ้าวันไหนเขาพร้อมเขาเข้ามานั่ง ถ้าเขาได้มีโอกาสมานั่งและบอกเป็นข้อ ๆ ว่าต้องการอะไร เพราะเดี๋ยวนี้เทคโนโลยีก้าวไกลมาก...

(ศักดิ์ชัย ยิ่งจำเริญศาสตร์, 2557: สนนทนากลุ่ม)

...เป็นรายวิชาที่ถูกกำหนดมาเป็นภาพรวมกว้าง ๆ อยู่ที่สถานศึกษาจะเลือกรายวิชาใดว่าเหมาะสมและมีศักยภาพที่จะสอนเด็ก เป็นเรื่องของสถานศึกษาที่จะดึงเอามาใช้ แน่แน่นอนว่าในแต่ละท้องถิ่นบริบทจะไม่เหมือนกัน ก็ขึ้นกับแต่ละสถานศึกษาหรือท้องถิ่นนั้น ๆ จะเลือกดึง ซึ่งบางครั้งก็อาจจะไม่ตรงกับบริบทของแต่ละสถานที่แน่นอน ถ้าเขาเปิดกว้างว่าเป็นวิชาที่อยู่ในท้องถิ่นครูผู้สอนก็สามารถนำเอามาทำเป็นวิชาที่ดี ตอบโจทย์ของท้องถิ่นได้...

(นพดล โตอดิเทพย์, 2557: สนนทนากลุ่ม)

...พยายามจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิชาชีพ เน้นให้เด็กเอาไปใช้ในวิชาชีพตัวเองด้วย ส่งเสริมกัน เช่น ภาษาอังกฤษสำหรับวิชาชีพ อันดับแรกควรดูจากแผนการสอน การจัด กิจกรรม เมื่อดูแล้วก็จะสามารถนำไปบูรณาการกับอันนู่นอันนี้ ในตัวแผนไม่ได้เขียน ชัดเจน แต่ในข้อเท็จจริงควรต้องมีการบูรณาอยู่แล้ว...

(จุฑามาศ จิระรัตน์พิศาล, 2557: สนนทนากลุ่ม)

...ทุกวันนี้เด็กเรียนเยอะมาก ทั้งเรียนในโรงเรียนแล้ว บางที่ยังเห็นต้องไปเรียนพิเศษ เพิ่มเติมกันอีก หรือบางทีครูสั่งงานก็เป็นงานในลักษณะแบบเหมือน ๆ กัน ถ้าเป็นไปได้ครู ควรที่จะให้การบ้าน หรืองานเด็กให้น้อยลง เพื่อที่เขาจะได้เอาเวลาเหล่านั้นไปหาความรู้ นอกห้องเรียนบ้าง แต่ก็ไม่ใช่ว่าไม่ทำงานเลย แต่ควรให้ในลักษณะที่เขาได้ออกไปหา ความรู้จากประสบการณ์จริง แต่ก็ควรที่จะมีครูที่คอยสอดส่องพฤติกรรมข้างนอกโรงเรียน ของเขาคด้วย...

(แอ็ด ต้นเสียงสน, 2557: สนนทนากลุ่ม)

...สมัยก่อนในการลงเรียนวิชาเลือกเสรี มักจะเป็นครูที่เลือกให้กับผู้เรียนว่าควรได้เรียน อะไร ทั้งนี้จากประสบการณ์พบว่าบางครั้งวิชาที่ตัวเองได้เรียนนั้นไม่ตรงกับความสนใจ เลย เคยคิดว่าชื่อวิชาเลือกเสรี แต่ทำไมเรากลับไม่ได้เลือกเรียนอย่างเสรี ทำให้ไม่ตั้งใจเรียน และไม่ได้มีความสนใจในสิ่งที่เรียนมา ทำให้เมื่อเรียนจบวิชานั้นไปแล้วไม่สามารถ นำไปใช้ประโยชน์อะไรต่อมาได้เลย จึงเห็นว่าในการเลือกเนื้อหาสาระนั้นครูควรต้อง สสำรวจความต้องการ ความสนใจ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เลือกเรียน ตามที่ผู้เรียนสนใจ เน้นการเสนอทางเลือกให้ผู้เรียนมากกว่าจะเป็นการบังคับให้ต้องเรียน จะทำให้เขาได้รู้จักเลือก และได้เรียนตามที่ตนสนใจด้วย...

(รุ่งทิวา วัฒนานุษยา, 2557: สนนทนากลุ่ม)

ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี ด้านการจัดการเรียนการสอน

จากการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรใช้สื่อและเทคนิคการ สอนที่หลากหลาย ควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมี โอกาสได้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียนมากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการแสวงหาความรู้ ครูใน

ห้องเรียน ครูในห้องอื่น ครูในสถานประกอบการ ควรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

...อันนี้เป็นนโยบายเลย เป็นเรื่องที่วิทยาลัยให้ความสำคัญมากในการที่จะให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนที่สุดก็คือสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน นั้นหมายความว่านักศึกษาของเราที่เรียน ปวช.3 และ ปวส.2 จะต้องออกไปฝึกในสถานประกอบการ คือไปเรียนรู้ในสถานประกอบการ ในเวลา 9 สัปดาห์ เรานึกอยากเชิญให้สถานประกอบการมาในมหาวิทยาลัย เพื่อที่จะให้เขาช่วยในเรื่องของความต้องการของตลาด เพื่อที่เราจะทำเป็นหลักสูตรหรือรายวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการ และจะปรับอย่างไรให้ตรงกับความต้องการของตลาดและสถานประกอบการมากที่สุด นอกจากนี้ให้เด็กได้ไปเรียนรู้ในสถานประกอบการ เรายังต้องการให้สถานประกอบการมีครูฝึกร่วม มีครูสอนด้วยเป็นครูของสถานประกอบการ แต่ข้อเท็จจริงอาจจะไม่เป็นครูโดยชัดเจน เช่น เป็นหัวหน้างาน ภาครัฐส่วนมากเป็นสาขาวิชาทางด้านบัญชี การตลาด สิ่งที่เราเห็นชัดๆ เป็นรูปธรรม ในอนาคตวิทยาลัยตั้งเป้าหมายไว้ก็จะมุ่งสู่ชุมชน จะจัดให้มีการเรียนการสอนในชุมชน มีการจัดแบ่งเวลาว่าไปเรียนในชุมชนกี่ชั่วโมง ครูก็ไปเรียนรู้ด้วย เด็กก็ไปเรียนรู้ด้วย จากปราชญ์ชุมชน ชุมชนก็เรียนรู้ร่วมกัน ได้ปฏิบัติจริง เกิดผลงานจริง...

(ศักดิ์ชัย ยิ่งจำเรณูศาสตร์, 2557: สนนทนากลุ่ม)

...มีเพื่อนช่วยเพื่อน เครื่องมือที่ใช้ก็แตกต่างกัน ปัจจุบันที่เห็นอย่างชัดเจนคือ การเรียนพิมพ์ดีดอังกฤษ ประเมินแยกตามรายบุคคล รายกลุ่ม ทดสอบไม่เหมือนกัน ซึ่งนโยบายของเทศบาลก็คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นภาระหน้าที่ของครูที่จะต้องสำรวจลักษณะข้อสอบและวิธีการสอนก็จะเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยทั้งนี้เห็นว่าอาจต้องเพิ่มเติมในเรื่องของการใช้สื่อ เทคนิคการสอน ที่หลากหลายมากขึ้น...

(ณรงค์ จันทะธรรม, 2557: สนนทนากลุ่ม)

...มีการจัดไปดูงาน เชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนด้วย เพราะมีรายวิชานี้ด้วย เชิญมาเป็นวิทยากร บรรยายพิเศษ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนและไปสอนคนในชุมชน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ร่วมมือกับ กศน. พาเด็กไปศึกษาดูงานขาย เทคนิคงานขาย...

(ปนัดดา วิรัชนิดากุล, 2557: สนนทนากลุ่ม)

...ครูควรให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม ได้พูดคุยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน รู้จักสรุปความรู้ด้วยตนเอง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้มีการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง นอกจากที่พูดมาแล้วผู้เรียนควรได้มีโอกาสทำกิจกรรมนอกห้องเรียนมากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การหาความรู้ด้วย...

(คำ นำคงทรัพย์ , 2557: สนนทนากลุ่ม)

...การเรียนการสอนในปัจจุบัน เน้นเด็กทำได้แต่ไม่เชี่ยวชาญจริง อย่างมีผู้เรียนมาฝึกงานที่เราจะเห็นได้ว่า เขามีความรู้ในทางทฤษฎี แต่พอให้ปฏิบัติเขาจะเริ่ม งง ทำไม่ได้ นอกจากนี้ยังไม่มีความอดทนในการปฏิบัติงานด้วย เราจึงเห็นว่านอกจากเด็กควรได้รับการพัฒนาแล้วตัวครูผู้สอนก็ควรเปิดใจในการศึกษาเพิ่มเติม ที่แตกต่างไปจากความคิดของตัวเอง และเปิดโอกาสให้ตัวครูได้มีประสบการณ์ที่แตกต่างออกไปบ้าง เช่น ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ระหว่างครูในโรงเรียนกับครูในสถานประกอบการ โดยอาจเอาจุดเด่นของแต่ละฝ่ายมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อจะได้อธิบายและเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ก่อนนำไปสู่ภาคปฏิบัติ นอกจากนี้การควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย ครูจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมซึ่งเป็นบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศในห้องเรียน และนอกห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีสื่อการสอนที่เร้าใจผู้เรียน...

(รุ่งทิวา วัฒนานุกษา, 2557: สนนทนากลุ่ม)

ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี ด้านการวัดผลประเมินผล

จากการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า ควรมึวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ควรวัดและประเมินผลจากการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง พบข้อบกพร่องของตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้

...ในส่วนของครูที่สอนอยู่ เห็นว่าการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง จะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้...

(ณรงค์ จันทะธรรม, 2557: สนนทากลุ่ม)

...ในการนำเสนอผลงาน ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนมีการประเมินตนเอง ทั้งด้านความคิดและด้านความรู้สึก โดยให้ผู้เรียนได้พูดถึงงานของตน มีขั้นตอนกระบวนการทำอย่างไร มีจุดบกพร่อง จุดดีตรงไหน ผู้เรียนได้ความรู้อะไรบ้าง และผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่องานที่ทำ ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียนได้มีการวิพากษ์วิจารณ์งานของผู้เรียนด้วยกันเองก็จะช่วยให้เขาภาคภูมิใจในงานตนเอง...

(จุฑามาศ จิระรัตน์พิศาล, 2557: สนนทากลุ่ม)

...ต้องมีวิธีการวัดผลที่หลากหลาย เพราะเด็กแต่ละคนก็มีพื้นฐาน และการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน อย่างเด็กที่เข้ามาฝึกงานกับเรา เราก็ไม่ได้ดูแต่ผลการทำงานของเขา แต่เราจะดูถึงลักษณะนิสัยเขาด้วย เพราะในโลกของงานเก่งแต่ทำงานอย่างเดียวไม่พอ ต้องรู้จักกาลเทศะ การแสดงออก การทำงานกับผู้อื่นด้วย...

(รุ่งทิภา วัฒนานุษา, 2557: สนนทากลุ่ม)

ข้อวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม และรวบรวมข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ผลการวิจัยสามารถนำมาสู่การวิจารณ์ได้ดังนี้

ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครนครปฐม มีความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านเนื้อหาสาระ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หลักสูตรจึงต้องตอบสนองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง และจากสภาพปัญหาในปัจจุบันที่ผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติงาน

แต่ขาดในเรื่องของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นตัวกำหนดว่าผู้เรียนในอนาคตจะเป็นอย่างไร คนจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย และหลักสูตรก็ควรสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น สอดคล้องกับ นันทิยา สมสรวย (2549) หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล เพื่อใช้เป็นแนวทางการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของประเทศชาติ นอกจากนี้หลักสูตรยังช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจนรู้จักกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามที่ถนัด หลักสูตรจึงเป็นแผนปฏิบัติการที่จะทำให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับ วีระพันธ์ ลิทธิพงษ์ (2541) ที่กล่าวว่าหลักสูตรอาชีวศึกษา จะต้องตอบสนองอย่างทันเหตุการณ์ คุณลักษณะพื้นฐานอีกอันหนึ่งคือ หลักสูตรต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน นั่นคือทันต่อเหตุการณ์ เมื่อสองร้อยปีมาแล้ว โปรแกรมการฝึกช่างจะไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก นั่นคือทักษะความรู้ที่ช่างฝึกหัดได้รับจะใช้ได้ตลอดชีวิตการทำงาน แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ไม่เหมือนเดิมอีกแล้ว การปฏิวัติอุตสาหกรรมและการประสมประสานเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันมีผลกระทบต่อหลักสูตรอาชีวศึกษาอย่างมาก หลักสูตรปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกของงานที่มีอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ จะต้องนำไปเสริมหลักสูตรเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีโอกาสหางานทำได้ และจะต้องทำงานเต็มสมรรถภาพ สอดคล้องกับ ธีรวุฒิ บุญยโสภณ (2542) ที่กล่าวว่า อาชีวและเทคนิคศึกษาที่ดีจะต้องสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างงานและการเลือกอาชีพของประชากรในท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่นการมุ่งเน้น การสร้างหลักสูตรอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องไม่มุ่งเน้นเพียงแต่ความรู้เฉพาะด้านเท่านั้น แต่จะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมในอาชีพให้กว้างขึ้น เพื่อเตรียมทรัพยากรกำลังคนเข้าสู่โลกอาชีพอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2550) ที่กล่าวว่าในปัจจุบันนี้วิทยาการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าไปอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในทำนองเดียวกันก็ได้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในวงการศึกษามากขึ้น ทำให้การเรียนรู้ต่าง ๆ ในด้านวิชาการเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในการจัดหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดความรู้ เนื้อหาวิชา และประสบการณ์ที่เหมาะสม ทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบันให้แก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพของสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอยู่เสมอ ดังนั้นผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องให้ความสนใจต่อวิทยาการ ใหม่ ๆ เหล่านี้ ผลของการวิจัยต่าง ๆ การค้นพบ

สิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนแนวความคิดใหม่ในปัจจุบัน โดยเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนให้เหมาะสมกับวัย ระดับความรู้ และความสามารถของผู้เรียนด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และให้ผู้เรียนสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนในสังคมปัจจุบันได้ด้วย และสอดคล้องกับ มานะ อารมย์ประเสริฐ (2554) ที่กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของหลักสูตรอาชีวศึกษาว่า การบริหารอาชีวศึกษาให้ได้ผลนั้น จะต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตามความต้องการของสังคม

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการจัดการเรียนการสอนมีคะแนนเฉลี่ยในอันดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการวัดผลประเมินผล ด้านจุดมุ่งหมาย และด้านเนื้อหาสาระ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลนครนครปฐมมีความต้องการรายวิชาเลือกเสรีด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เช่น ท่านคิดว่าควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทตนเอง เช่น การทำงานกลุ่ม การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตาม เป็นต้น อาจเนื่องมา สังคมปัจจุบันผู้เรียนไม่รู้ในบทบาทของตนเอง เช่น บทบาทในการเป็นผู้เรียน ก็ควรจะต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน บทบาทของการเป็นลูกที่ดีที่ช่วยแบ่งเบาภาระให้กับพ่อแม่ เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาตามมา ความไม่รับผิดชอบ การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หากคนในสังคมรู้จักบทบาทและทำตามบทบาทของตนเองก็จะช่วยทำให้สังคมสงบ องค์กรต่าง ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556) ที่ว่า เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน การต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่น และประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจิตสำนึกด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และวินัยในตนเอง มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับงานอาชีพ

ด้านการจัดการเรียนการสอน ในข้อ การใช้กิจกรรมหลาย ๆ แบบ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด อาจจะมีเหตุผลเนื่องจากการความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่ละบุคคลก็จะมีวิธีการเรียนรู้อย่างแตกต่างกัน และถ้าหากในการเรียนมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่เน้นแค่การบรรยาย มีกิจกรรมหลาย ๆ แบบ ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีวิธีการเรียนการสอนอยู่มากมายหลายวิธี เช่น การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างและค้นพบองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์และสภาพตามความเป็นจริง หรือจะเป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น ให้

ครูได้เลือกมาเหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อากรณ์ โคนแสงรักษา (2548) ในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ในด้านเทคนิค กระบวนการ ทฤษฎีการเรียนรู้ ยังคงเป็นเรื่องยากสำหรับครูผู้สอนจึงยังคงใช้บทบาทเดิมอยู่บ้านในการถ่ายทอดความรู้โดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มจากการวางแผนการเรียนการสอนและเป็นผู้ดำเนินในขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน อันเนื่องมาจากครูยังขาดทักษะและไม่สามารถปรับกระบวนการจัดการเรียนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ซึ่งยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนและพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน และได้เสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมตามที่ตนสนใจ มีความถนัด และมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน

ความต้องการด้านจุดมุ่งหมาย มีความต้องการในระดับมาก คือ ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับความรู้และทักษะ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หลักสูตรการเรียนการสอนในปัจจุบันได้บรรจุความรู้ที่หลากหลายไว้ให้เด็กแล้ว และเป็นยุคที่สามารถสืบค้นข้อมูลความรู้ ข่าวสารได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีการพัฒนาเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคมให้ก้าวหน้าอยู่เสนอ แต่ในทางกลับกันสิ่งที่ลดลงกลับเป็นคุณธรรมและจริยธรรมในตัวบุคคล และสังคมปัจจุบันเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ไม่มีปู่ย่าตายายอยู่คอยสอนหรือเสริมคุณธรรมให้กับเด็กเหมือนสมัยก่อน และพ่อแม่ก็มีภาระต้องทำงานหาทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการดำรงชีวิต จึงต้องเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่เด็ก สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2556 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน การต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงาน ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจิตสำนึกด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี นอกจากนี้ยังเนื่องมาจากลักษณะงานของผู้เรียนด้านพาณิชยกรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานบันทึกข้อมูล การทำบัญชีเบิกจ่ายสิ่งของ การติดต่อประสานงาน เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงต้องมีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน เพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาก้าวเข้าสู่โลกของการทำงานจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานตามที่หัวหน้างานมอบหมาย อีกทั้งลักษณะงานในหน่วยงานต่างๆ จะเป็นงานลักษณะวิชาชีพเฉพาะซึ่งผู้เรียนต้องมีพื้นฐานมาก่อนแล้ว แล้วค่อยมา

อบรมเพิ่มเติมในภายหลัง สอดคล้องกับ อาทร จันทวิมล (2531) ที่กล่าวว่า คุณภาพของผู้จบ อาชีวศึกษาที่สถานประกอบการต้องการ สถานประกอบการหลาย ๆ แห่งให้ความสนใจด้าน วิชาการของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นอันดับรอง แต่คุณภาพที่สนใจเป็นอันดับแรก คือ คุณภาพด้าน บุคลิกภาพ และมีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ ชยัน ตรงต่อเวลา มากกว่าด้านความรู้วิชาการ โดยให้เหตุผลว่า ความรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ นั้นพอจะฝึกฝนภายในสถานประกอบการได้อยู่ ตลอดเวลา

ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีด้านเนื้อหาสาระที่ประชาชนในพื้นที่เทศบาลนคร นครปฐมเลือกมาเป็นอันดับแรก คือ ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์และความสำคัญของการ ทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาชีวศึกษาเป็นการเรียนที่เน้นในเรื่องของการพัฒนาทักษะด้าน อาชีพ และงานหรืออาชีพ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต หากผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้ เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการทำงาน นอกจากนี้หากผู้เรียนเห็นถึงประโยชน์และ ความสำคัญของงานแล้ว ไม่ว่าจะป็นงานที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ หรืองานอื่นๆ เช่น การช่วยแบ่งเบา ภาระผู้ปกครอง ถือว่าการเรียนเป็นงานอย่างหนึ่งสำหรับคนในวัยเรียน และเห็นว่าการทำงานจะ ช่วยทำให้ตนเองได้พัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ เป็นต้น ก็จะทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน ขวนขวายหาความรู้ ที่เกี่ยวกับงานหรืออาชีพที่ตนสนใจเพื่อพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับธีรวิฑู ชมใจ (2554) ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษา ว่าเป็นการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะที่ถูกต้อง ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติผสมผสานกันอย่างเหมาะสม เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถเข้าสู่อาชีพที่ตนเลือกเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือสามารถทำงาน ได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับ มานะ อารมณ์ประเสริฐ (2554) ที่กล่าว ว่าการอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาเพื่องานทุกชนิด เป็นการศึกษาพิเศษเฉพาะแตกต่างกับการศึกษา ทั่วไป โดยเน้นการพัฒนาทักษะ ความสามารถ ความเข้าใจ เจตคติในการประกอบอาชีพ เพื่อจะได้มี ความก้าวหน้าในอาชีพของตน สอดคล้องกับ ธีรวิฑู บุญยโสภณ (2542) ที่กล่าวว่า การมุ่งเน้น การสร้างหลักสูตรอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องไม่มุ่งเน้นเพียงแต่ความรู้เฉพาะด้าน เท่านั้น แต่จะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมในอาชีพให้กว้างขึ้น เพื่อเตรียมทรัพยากรกำลังคนเข้าสู่โลกอาชีพอย่างแท้จริง นอกจากนี้ หลักการของหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ.2556 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556) มีหลักการของ หลักสูตรว่า เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐาน วิชาชีพ สามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพไปปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมี ประสิทธิภาพ เลือ่วิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับตน สร้างสรรค์ความ เจริญต่อชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ และเพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและ

ภาคภูมิใจในวิชาชีพที่เรียน รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น

ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ข้อเสนอแนะด้านจุดมุ่งหมายพบว่า ควรมีการสำรวจความต้องการของอาชีพในท้องถิ่น ทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แต่ละท้องถิ่นมีสภาพพื้นที่ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ รวมถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างเพื่อตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น นอกจากนี้แล้วในการกำหนดจุดมุ่งหมาย บุคลากรย่อมมีความสำคัญในการสร้างหลักสูตรมากยิ่งขึ้นกว่าสิ่งใด หลักสูตรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากบุคลากรหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งนี้เพราะการสร้างหลักสูตรใดใดไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ด้วยคนเพียงคนเดียว การสร้างหลักสูตรแต่ละครั้งเป็นงานที่ละเอียดอ่อนและต้องกระทำกันอย่างมีขั้นตอน และมีองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน จึงยอมใช้บุคลากรที่มีความแตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับ สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (2552) ที่กล่าวว่า การกำหนดวัตถุประสงค์การสอนนั้น จะดูข้อมูลแค่เพียงหนังสือหรือเอกสารซึ่งมีชื่อตรงกับวิชาที่จะสอนย่อมไม่ได้ เพราะหนังสือหรือเอกสารต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะระบุเอาไว้แต่เพียงเนื้อหาที่จะเรียน ซึ่งแต่ละเล่มมีหัวข้อและรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อแตกต่างกันออกไป กล่าวคือหนังสือบางเล่มมีหัวข้อไม่ครบตามหลักสูตรรายวิชาที่จะสอน แต่ทว่าบางเล่มอาจมีหัวข้อและรายละเอียดเนื้อหาหลักซึ่งเกินกว่าระดับของผู้เรียนในหลักสูตรนั้นก็เกินไปได้ ด้วยเหตุนี้ ในขั้นแรกที่จะกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับรายวิชาที่จะสอน ครูผู้สอนจะต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อจัดสร้างวัตถุประสงค์การสอน ก่อนที่จะจัดเตรียมการเรียนการสอนต่อไป และสอดคล้องกับ สุนีย์ กุฬพันธ์ (2546) ที่กล่าวว่า ข้อมูลพื้นฐานเป็นข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องศึกษาวิเคราะห์และใช้ประกอบพิจารณาในการสร้าง หรือจัดทำหลักสูตรในทุกองค์ประกอบของหลักสูตรอันได้แก่ ข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การพัฒนาการทางเทคโนโลยี ประวัติศาสตร์การศึกษา หลักสูตรเดิม ข้อมูลทางบุคลากร ได้แก่ บุคคลภายนอก นักวิชาการแต่ละสาขา ข้อมูลทางธรรมชาติของความรู้ทางปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษา การศึกษา ข้อมูลพื้นฐานเป็นขั้นตอนแรกสุดของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กระบวนการกำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกระบวนการประเมินผล เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม อีกทั้งยังเหมาะสมกับลักษณะ โครงสร้างของความ

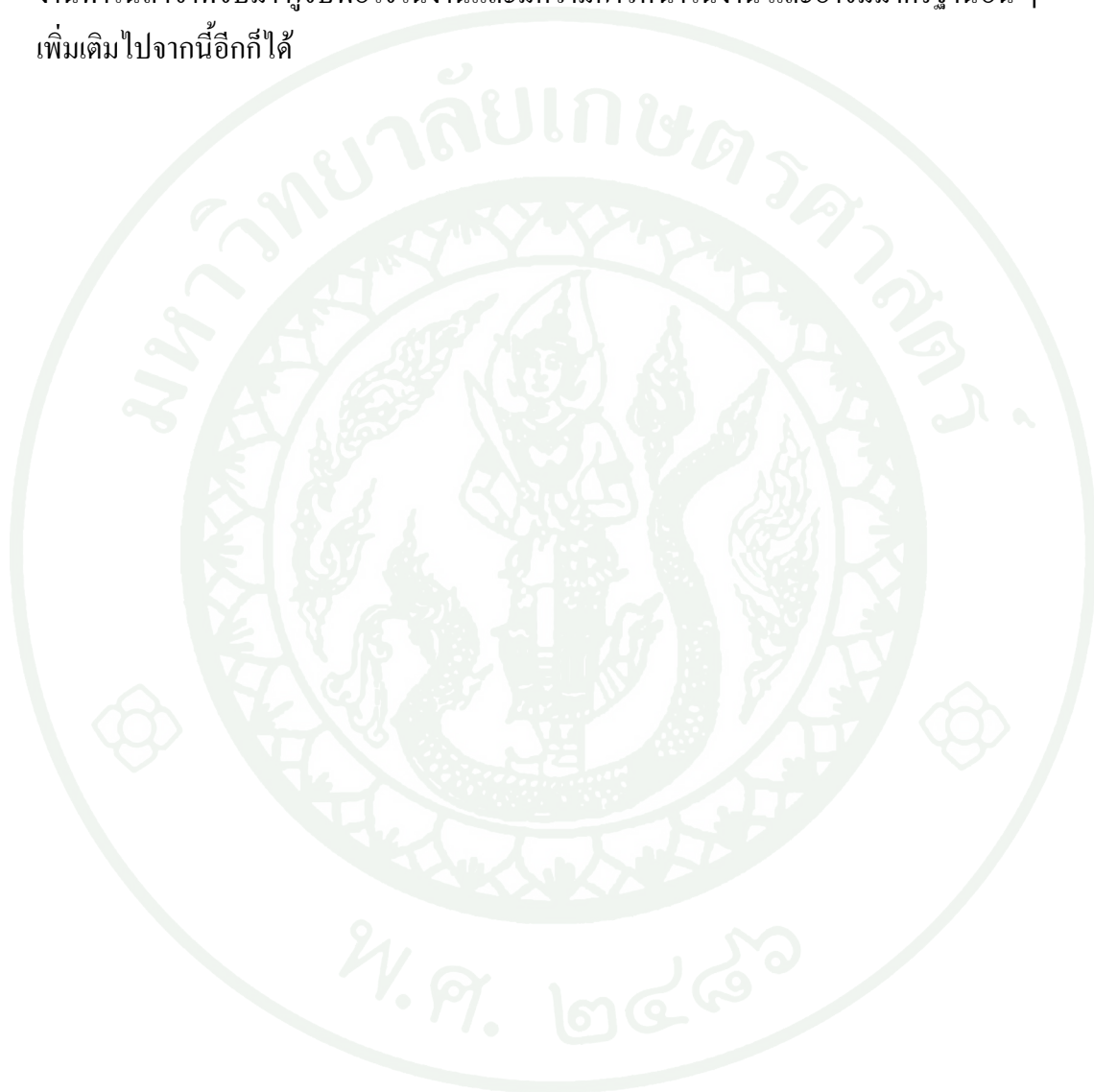
เป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเป็นหลักสูตรที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศชาติไป ในทิศทางที่ต้องการได้ นอกจากนี้ในการพัฒนาหลักสูตรยังจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ และ ประสานงานอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สังกัด อุทรานันท์ (2532) ที่ได้แบ่งผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ (1) กลุ่มของคณะพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา ครู นักพัฒนาหลักสูตร และ นักวัดผลการศึกษา (2) กลุ่มของผู้ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ (3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของสังคม ได้แก่ ผู้เขียน หนังสือประชาชนทั่วไป ผู้ปกครองนักเรียน (4) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียน และนักแนะแนวการศึกษา

ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาสาระ พบว่า ควรมีการสำรวจความต้องการ ความสนใจ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน เนื้อหาสาระควรมีการเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ ให้มีความสัมพันธ์กับรายวิชาอื่น ๆ สอดคล้องกับ สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (2552) ที่กล่าวว่า การศึกษา วิเคราะห์คุณสมบัติของผู้เรียนมีความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องศึกษาคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเรียน แม้ว่าหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นจะได้รับการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลและจัดสร้างอย่างเป็นระบบ โดยรอบคอบแล้วก็ตาม แต่นั่นก็มิได้หมายความว่า จะเป็นหลักสูตรที่ใช้ได้ดีสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่ม ทุกระดับได้เสมอไป เพราะผู้เรียนแต่ละวัย แต่ละระดับ หรือแม้ในแต่ละสถานที่ มีพื้นฐาน ประสบการณ์ในการเรียน การแสดงออกที่แตกต่างกัน ฉะนั้นหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นก็จะต้อง ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และระบุให้เด่นชัดว่าตามรายละเอียดของหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้น นั้นใช้กับผู้เรียนที่มีคุณสมบัติอย่างไร คำว่า "ผู้เรียน" (Target Population หรือ Target Learner) ใน ที่นี้ หมายถึง ผู้ที่จะเป็นผู้เรียนในหลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นนั่นเอง และคุณสมบัติของผู้เรียนที่ ต้องศึกษา การที่ผู้เรียนจะศึกษาหลักสูตรรายวิชาหนึ่งวิชาใดให้ได้ผลดีนั้น ประเด็นที่สำคัญส่วน หนึ่งก็คือ (1) ตัวผู้เรียนเองจะต้องมีพื้นฐานที่จำเป็นอย่างเพียงพอมาก่อน และ (2) ขณะที่ศึกษาใน หลักสูตรรายวิชานั้น ๆ การจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับสภาพการรับรู้การเรียนรู้ของ ผู้เรียนด้วย กล่าวคือ ในส่วนที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็น ตัวผู้เรียนจะต้องมีความรู้/ทักษะมา อย่างเพียงพอ โดยจะได้มาจากหลักสูตรรายวิชาอื่น ๆ ที่เรียนมาก่อนหน้านี้ สอดคล้องกับ วีระพันธ์ สิทธิพงษ์ (2541) ที่กล่าวว่า จุดเน้นของหลักสูตรอาชีวศึกษา จะไม่จำกัดแต่เพียงการ พัฒนาความรู้ในสาขาเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น จะต้องพัฒนานักศึกษาโดยตรง โดย ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยม ซึ่งในที่สุดจะมีส่วนช่วยให้นักศึกษามีความสามารถ ในการทำงาน สิ่งแวดล้อมของการเรียนอาชีวศึกษาจะทำให้นักศึกษาพัฒนาในสิ่งที่กล่าวมาแล้ว รวมทั้งประสมประสานกันเพื่อให้ประยุกต์ทำงานจริงได้

ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรใช้สื่อและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียนมากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการแสวงหาความรู้ ครูในห้องเรียนครูในห้องอื่น ครูในสถานประกอบการ ควรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน สอดคล้องกับ สุราษฎร์ พรหมจันทร์ (2552) ที่กล่าวว่า การเลือกวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (Methods) วิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม แต่ละระดับ ย่อมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ก็เพราะว่าประสบการณ์เดิมหรือประสบการณ์ซึ่งเคยมีของผู้เรียนแตกต่างกันไปเช่น (1) ผู้เรียนระดับสูงมีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองได้ อาจจัดการเรียนการสอนในลักษณะศึกษาด้วยตนเองเป็นรายบุคคล หรือ (2) ผู้เรียนซึ่งชอบคิดกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอาจจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการอภิปราย หรือ (3) หากเป็นผู้เรียนที่มีความรับผิดชอบตนเองน้อยก็อาจต้องมีการให้คำปรึกษาแนะนำและควบคุมโดยใกล้ชิด เป็นต้น และหลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่าผู้เรียนบางคนฟังเนื้อหาที่ครูสอน ทำแบบฝึกหัดเพียงครั้งเดียว ก็สามารถที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว แต่ผู้เรียนบางคนต้องการคำอธิบายซ้ำหลายครั้ง ทำแบบฝึกหัดหลาย ๆ ครั้ง หรือต้องมีการทดลองให้เห็นด้วยถึงจะเกิดการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้เอง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในปัจจุบันจึงได้มีผู้ค้นคิดการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ มากมาย อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ นานาให้แก่ผู้เรียนแล้วก็ตาม แต่ถ้าหากว่าในเนื้อหาเรื่องราวที่จะศึกษานั้น ผู้เรียนขาดความสนใจ ขาดความต้องการที่จะเรียนที่จะทำการศึกษาข้อมูลหรือเนื้อหาไม่พยายามที่จะใช้ข้อมูลหรือเนื้อหาไปแก้ปัญหาแล้ว เขาก็จะไม่เกิดการเรียนรู้ จึงจะเห็นได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยทั่วไป มักจะเริ่มต้นด้วยการเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ซึ่งจะเป็นด้วยวิธีการใดก็ได้แล้วแต่ จากนั้นจึงเริ่มให้ข้อมูลหรือเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ มีแบบฝึกหัดมีปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนได้ลองใช้ความรู้ที่ได้รับหรือ

ข้อเสนอแนะด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า ควรมีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ควรวัดและประเมินผลจากการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง สอดคล้องกับ วีระพันธ์ สิทธิพงษ์ (2541) ที่กล่าวว่า มาตรฐานความสำเร็จภายใน แม้ว่าการที่นักศึกษาจะต้องมีความรู้ในหลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับอาชีพที่จะไปทำเป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่งก็ตาม แต่การวัดความสำเร็จของนักศึกษาที่แท้จริงจะอยู่ที่ความสามารถที่จะปฏิบัติงานประยุกต์ได้ มาตรฐานของความสำเร็จของสถานศึกษาเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการปฏิบัติงานที่คาดหวังในอาชีพ ดังนั้นนักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานหรือฝึกบางอย่างภายใต้การใช้วิธีการที่กำหนดไว้ในเวลาอันจำกัด เช่นเดียวกับการ

ปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ และมาตรฐานความสำเร็จภายนอก การหาค่าของความสำเร็จ ไม่จำกัดอยู่เพียงภายในสถานศึกษาเท่านั้น การวิเคราะห์หลักสูตรอาชีวศึกษาจะต้องพิจารณา ความสำเร็จของผู้จบการศึกษาไปแล้วอีกด้วย นั่นคือผู้ที่จบอาชีวศึกษาจะต้องปฏิบัติงานจริงได้ รวมทั้งอัตราการมีงานทำจะต้องสูงด้วย ผู้จ้างจะต้องมีความพึงพอใจต่อทักษะของผู้จบ นักศึกษาได้ งานทำในสาขาที่จบมา ผู้จบพอใจในงานและมีความก้าวหน้าในงาน และอาจมีมาตรฐานอื่น ๆ เพิ่มเติมไปจากนี้อีกก็ได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี และรวบรวมข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ คือ บุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการจำนวน 8 คน

ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

การศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน เป็นเพศชายร้อยละ 43.50 เป็นเพศหญิงร้อยละ 56.50 เมื่อพิจารณาตามการศึกษาที่สำเร็จสูงสุด ปริญญาตรี ร้อยละ 37.00 มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ร้อยละ 23.30 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 12.30 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11.30 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 9.80 และประถมศึกษาหรือต่ำกว่า/ไม่ได้เรียน ร้อยละ 6.50 เมื่อพิจารณาตามอาชีพ พบว่า รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 26.30 รองลงมาพนักงานบริษัท/เอกชน ร้อยละ 19.00 นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ร้อยละ 17.30 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 15.50 ค้าขายรายย่อย/อาชีพอิสระ ร้อยละ 15.50 และอื่น ๆ ร้อยละ 6.50

การศึกษา พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีคะแนนอยู่ในลำดับแรก คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านจุดมุ่งหมาย อยู่ในระดับมาก และด้านเนื้อหาสาระ อยู่ในระดับมาก

การศึกษา พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านจุดมุ่งหมาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับความรู้ และทักษะ รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนควรให้คุณค่าและเป้าหมายของการเรียนรู้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพของตนในอนาคต และผู้เรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดในท้องถิ่น และมีจิตสำนึกในการร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้เรียนควรนำความรู้จากการเรียนวิชาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และในการประกอบอาชีพ

การศึกษา พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านเนื้อหาสาระ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์และความสำคัญของการทำงาน รองลงมา ได้แก่ ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ เช่น ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลระดับต่าง ๆ เป็นต้น และควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมาย เช่น เป้าหมายในการเรียน เป้าหมายในการทำงาน และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถพิเศษอื่น ๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ กีฬา เป็นต้น

การศึกษา พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ควรให้ผู้เรียนได้ทำโครงการตามอาชีพที่ตนสนใจ และนำเสนอผลงานออกมาในรูปของการจัดแสดงผลงาน และควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทของตน เช่น การทำงานกลุ่ม การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตาม เป็นต้น รองลงมา ได้แก่ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และการใช้กิจกรรมหลาย ๆ แบบ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด เช่น ศึกษาจากเอกสาร ฝึกปฏิบัติ แก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่าง เป็นต้น และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้ายคือ ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ และเกณฑ์การวัดผลประเมินผล

การศึกษา พบว่า ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อข้อที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การประเมินผลการเรียนควรรให้เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน รองลงมา ได้แก่ ผู้สอนควรรชี้แจงผลการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนทราบสถานภาพตนเอง และร่วมแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ ครูผู้สอนควรมีการประเมินแผนการสอนเป็นระยะและข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย คือ ควรรให้ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ด้านจุดมุ่งหมาย

การสนทนากลุ่ม ด้านจุดมุ่งหมาย พบว่า ควรมีการสำรวจความต้องการของอาชีพในท้องถิ่น ทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ควรมีการวางแผนของครูร่วมกันวิเคราะห์จุดมุ่งหมาย กำหนดเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม ควรรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรัก ภูมิใจ และเห็นความสำคัญของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำไปสู่การหวงแหน การพัฒนาท้องถิ่น และการสืบต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเนื้อหาสาระ

การสนทนากลุ่ม ด้านเนื้อหาสาระ พบว่า ควรมีการสำรวจความต้องการ ความสนใจ และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน เนื้อหาสาระควรมีการเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ให้มีความสัมพันธ์กับรายวิชาอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กันแบบองค์รวม ควรรเน้นการเสนอทางเลือกให้แก่ผู้เรียน

ด้านการจัดการเรียนการสอน

การสนทนากลุ่ม ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรรใช้สื่อและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ควรรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ทำกิจกรรมนอกห้องเรียนมากขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการแสวงหาความรู้ ครูในห้องเรียนครูในท้องถิ่น ครูในสถานประกอบการ ควรรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

ด้านการวัดผลประเมินผล

การสนทนากลุ่ม ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า ควรมีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ควรวัดและประเมินผลจากการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมมั่นในตนเอง พบข้อบกพร่องของตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐมสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนารายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
2. ครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐมหรือครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือครูในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนารายวิชาเลือกเสรี พัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น ชุมชน ผู้เรียน
3. ข้อเสนอแนะในการพัฒนารายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษา และครูร่วมกันพัฒนา ดังนี้
  - 3.1 ด้านจุดมุ่งหมาย ควรมีการร่วมประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลายหลายฝ่าย เช่น นักพัฒนาหลักสูตร ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา นักแนะแนวการศึกษา ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อร่วมกันเสนอสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนารายวิชาเลือกเสรีแก่ผู้เรียน ทั้งนี้ ควรเน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรัก ภูมิใจ และเห็นความสำคัญของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำไปสู่การหวงแหน การพัฒนาท้องถิ่น และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2 ด้านเนื้อหาสาระควรมีการเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ให้มีความสัมพันธ์กับรายวิชาอื่น ๆ แบบองค์รวม เน้นการเสนอทางเลือกให้แก่ผู้เรียน และควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการทำงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการทำงาน อันจะทำให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่ของตน และดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

3.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรใช้สื่อและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น ให้ผู้เรียนได้ทำโครงการตามอาชีพที่ตนสนใจ และนำเสนอผลงานออกมาในรูปของการจัดแสดงผลงาน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักบทบาทของตน โดยการทำงานกลุ่ม การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตาม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น

3.4 ด้านการวัดผลประเมินผล ควรวัดและประเมินผลจากการที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการชีวิตประจำวันได้จริง ไม่เน้นเฉพาะเนื้อหาหรือการปฏิบัติในห้องเรียน ผู้เรียนต้องสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้สอนอาจใช้การสังเกต สอบถามผู้คนแวดล้อมร่วมด้วย ไม่ใช่จากแค่การทดสอบเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ ผู้ที่สำเร็จการศึกษา หรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ
2. ควรมีการศึกษาโดยใช้เครื่องมืออื่น ๆ ในการรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
3. ควรมีการศึกษาความต้องการข้อเสนอแนะของรายวิชาเลือกเสรีในประเภทวิชาอื่น ๆ หรือสถานศึกษาอื่น ๆ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมอาชีวศึกษา. 2543. คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา กรมอาชีวศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.

ฉันท ชาติทอง. 2550. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

ชวลิต ชูคำแพง. 2551. การพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

โชคชัย คำแหง. 2547. ประมวลสาระสำคัญ จากยุทธศาสตร์การศึกษาชาติสู่การจัดการศึกษาท้องถิ่น เทศบาล :อบต. :อบจ. และท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

ณริศรา พฤกษ์วัน. 2547. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง เครื่องปั้นดินเผาโดยการใช้ Discipline-Base Art Education เป็นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ โตแหยม. 2551. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ดวงนภา จั่นคำ. 2554. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องรักเอกลักษณ์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โครงการการศึกษาพหุภาษา ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ดวงนภา มกรานุรักษ์. 2554. อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า
พ.ศ.2554-2564 (Online). www.crc.ac.th/ASEAN/introduction.pdf,
3 ธันวาคม 2555.
- ธีรวุฒิ บุญยโสภณ. 2542. การบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษา เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ธีรวัช ชมใจ. 2554. การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบไตรภาคี.
วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทิยา สมสรวย. 2549. การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสาระทัศนศิลป์ในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2546. การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร.
กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553. การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบ็ญจวรรณ บุญใจเพชร. 2552. ความต้องการของมนุษย์ (Online).
www.bloggang.com/viewdiary.php?id=ajarnben&month, 16 ธันวาคม 2556.
- ปกรณัชชัย สุพัฒน์. 2553. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์อุตสาหกรรมคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร,
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- พนิต เข้มทอง. 2548. หลักสูตรอาชีวศึกษา (อัดสำเนา). ภาควิชาอาชีวศึกษาคณะ
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. เอกสารคำสอนรายวิชา 176111 หลักสูตรอาชีวศึกษา.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ภาวิดา ชาราศรีสุทธิ. 2550. การจัดและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

มยุรี จารุปาน. 2537. รายงานการวิจัย ประสิทธิภาพของระบบผลิต. สำนักนายกรัฐมนตรี.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2556. หลักสูตรและสาขาวิทยาศาสตร์ (Online).
www.academic.cmru.ac.th/course.php, 16 พฤษภาคม 2556.

มานะ อารณัประเสริฐ. 2554. การวิเคราะห์วิชาชีพช่างอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร:
โอเดียนสโตร์.

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิมวชซ์. 2542. การพัฒนาหลักสูตรสถานต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร:
เลิฟแอนลิฟ.

วิชัย วงษ์ใหญ่. 2535. การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

_____. 2537. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยา
สาส์น.

_____. 2554. การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
อาร์แอนด์ปริ้นท์ จำกัด.

วีรพันธ์ สิทธิพงศ์. 2544. แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการเรียน
การสอนอาชีวศึกษา หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สังัด อุทรานันท์. 2527. **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: วงเดือนการพิมพ์.

_____. 2532. **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม.

สังัด อุทรานันท์. 2538. **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนีย์ ภูพันธ์. 2546. **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**.
เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.

สุราษฎร์ พรหมจันทร์. 2552. **การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551** (Online). www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2551/A/043/1.pdf, 1 เมษายน 2556

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2556. **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556** (Online). www.nited.vec.go.th/%E0%B8%.aspx, 5 พฤษภาคม 2556.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554. **นโยบายและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองด้านการพัฒนาอาชีวศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

คำดี รักสุทธิ. 2544. **เทคนิควิธีการเขียนหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

อาภาภรณ์ เทียนขาว. 2544. **การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) สาขาวิชาการขายในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคกลาง กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาบริหารอาชีวะและเทคนิคศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

อาทร จันทวิมล. 2531. **คุณภาพของผู้จบอาชีวะที่ตลาดแรงงานต้องการ.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

George, B. 1981. **A Curriculum Theory.** Itasca Illinois: P.F.Peacock.

Good, C.V. 1973. **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill Book.

Taba, T. 1962. **Curriculum Development.:Theory and Practice.** New York: HarcourtBraca and World.

Maslow, A.H. 1970. **Motivation and Personality.** New York: Harper and Row.

Robert V. Krejcie and E.W. Morgan. 1970. **Educational and Psychological Measurement.**

Saylor, J.G & W.M. Alexander. 1974. **Planning Curriculum for Schools.** New York: Holt Rinehart and Winston.

Tyler, W. R. 1949. **Basic Principle of Curriculum and Instruction.** Chicago: University of Chicago Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.ก้านทิพย์ ชาติวงศ์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
2. ผศ.ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์
อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ดร.อุทุมพร อินทจักร์
อาจารย์ประจำภาควิชาธุรกิจและคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1. นายศักดิ์ชัย ยิ่งจำเริญศาสตร์
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม
2. นายนพพล โตดิเทพย์
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม
3. นายณรงค์ จันทะธรรม
รองผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม
4. นางสาวจุฑามาศ จิระรัตน์พิศาล
หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตร วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม
5. นางปณิตดา วิรัชนิดากุล
ศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษาเทศบาลนครนครปฐม
6. คุณแอ๊ด ต้นเสียงสน
ปราชญ์ชาวบ้าน (ข้าวหลามพระงาม)
7. คุณคำ นาคงทรัพย์
ผู้นำชุมชนตำบลพระปฐมเจดีย์
8. คุณรุ่งทิวา วัฒนานุษา
ผู้ประกอบการ

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:
กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เรื่อง “ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม”

โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. การศึกษาที่สำเร็จสูงสุด

2.1 ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า/ไม่ได้เรียน

2.2 มัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

2.4 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

2.5 ปริญญาตรี

2.6 สูงกว่าปริญญาตรี

3. อาชีพ

3.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

3.2 พนักงานบริษัท/เอกชน

3.3 รับจ้างทั่วไป

3.4 ค้าขายรายย่อย/อาชีพอิสระ

3.5 นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา

3.6 อื่น ๆ.....

ตอนที่ 2 ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ประเภทวิชาพาณิชยกรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายวงกลมรอบตัวเลขที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยเลือกเพียง
คำตอบเดียวตามหลักเกณฑ์ดังนี้

- 1 หมายถึงท่านมีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึงท่านมีความต้องการอยู่ในระดับน้อย
- 3 หมายถึงท่านมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึงท่านมีความต้องการอยู่ในระดับมาก
- 5 หมายถึงท่านมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อที่	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	↔			น้อยที่สุด
ด้านจุดมุ่งหมาย						
1	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับความรู้ และทักษะ	5	4	3	2	1
2	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรมีทักษะในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ	5	4	3	2	1
3	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรวิเคราะห์จุดดี จุดด้อย ของตนเองและพัฒนาปรับปรุงจุดดี จุดด้อยนั้น	5	4	3	2	1
4	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรให้คุณค่าและเป้าหมายของการเรียนรู้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพของตนในอนาคต	5	4	3	2	1
5	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรเรียนรู้และเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและภูมิปัญญาในท้องถิ่น	5	4	3	2	1
6	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี และเห็นคุณค่าในการนำเทคโนโลยีไปปรับปรุงใช้กับตนเอง	5	4	3	2	1
7	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และมีจิตสำนึกในการร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น	5	4	3	2	1

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	↔			น้อยที่สุด
8	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรวิเคราะห์บุคลิกภาพของตนเอง และปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองให้เหมาะสม ในสถานการณ์ต่าง ๆ	5	4	3	2	1
9	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรนำความรู้จากการเรียนวิชาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และในการประกอบอาชีพ	5	4	3	2	1
ด้านเนื้อหาสาระ						
10	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์และความสำคัญของการทำงาน	5	4	3	2	1
11	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ เช่น ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ กับบุคคลระดับต่าง ๆ เป็นต้น	5	4	3	2	1
12	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักในการสำรวจตนเอง และปรับปรุงตนเอง	5	4	3	2	1
13	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมาย เช่น เป้าหมายในการเรียน เป้าหมายในการทำงาน เป็นต้น	5	4	3	2	1
14	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น	5	4	3	2	1
15	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ	5	4	3	2	1
16	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม	5	4	3	2	1
17	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสามารถพิเศษอื่น ๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ กีฬา เป็นต้น	5	4	3	2	1

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	↔			น้อยที่สุด
18	ท่านคิดว่าควรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอาชีพดั้งเดิมในท้องถิ่น เช่น การทำข้าวหลาม การร้อยมาลัยดินหอม เป็นต้น	5	4	3	2	1
ด้านการจัดการเรียนการสอน						
19	ท่านคิดว่าควรให้ผู้เรียนได้ทำโครงการตามอาชีพที่ตนสนใจ และนำเสนอผลงานออกมาในรูปของการจัดแสดงผลงาน	5	4	3	2	1
20	ท่านคิดว่าผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์การวัดผลประเมินผล	5	4	3	2	1
21	ท่านคิดว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กับบุคคลอื่นและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	5	4	3	2	1
22	ท่านคิดว่าการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้าง และค้นพบองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากประสบการณ์และ สภาพความเป็นจริง	5	4	3	2	1
23	ท่านคิดว่าควรให้ผู้เรียนได้สรุปทบทวนและเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ มากับสิ่งที่จะเรียนรู้ต่อไป	5	4	3	2	1
24	ท่านคิดว่าใช้วิธีการสอนแบบอภิปราย จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และฝึกแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	5	4	3	2	1
25	ท่านคิดว่าการใช้กิจกรรมหลาย ๆ แบบ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้มากที่สุด เช่น ศึกษาจากเอกสาร ฝึกปฏิบัติ แก้ปัญหาจาก กรณีตัวอย่าง เป็นต้น	5	4	3	2	1
26	ท่านคิดว่าควรให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการมีค่านิยมที่ดี โดย ครูอาจใช้วิธีการเล่าข่าว เล่าประสบการณ์ เป็นต้น	5	4	3	2	1
27	ท่านคิดว่าควรเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนรู้จัก บทบาทของตน เช่น การทำงานกลุ่ม การรู้จักเป็นผู้นำผู้ตาม	5	4	3	2	1
ด้านการวัดผลประเมินผล						
28	ท่านคิดว่าครูผู้สอนควรมีการประเมินแผนการสอนเป็นระยะ	5	4	3	2	1

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ข้อที่	ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรี	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	←	→	น้อยที่สุด	
29	ท่านคิดว่าการประเมินผลการเรียนควรให้เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	5	4	3	2	1
30	ท่านคิดว่าควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	5	4	3	2	1
31	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรจัดนิทรรศการแสดงผลการเรียนรู้หลังจากที่เรียนไปแล้วได้	5	4	3	2	1
32	ท่านคิดว่าควรให้ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	5	4	3	2	1
33	ท่านคิดว่าผู้สอนควรสังเกตความสนใจและความตั้งใจในการเรียนประกอบการประเมินผลภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	5	4	3	2	1
34	ท่านคิดว่าผู้สอนควรชี้แจงผลการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนทราบสถานภาพตนเอง และร่วมแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ	5	4	3	2	1
35	ท่านคิดว่าการที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินผล ช่วยให้ผู้เรียนได้สรุปงานของตน และเกิดความภาคภูมิใจในงานที่ทำ	5	4	3	2	1
36	ท่านคิดว่าผู้เรียนควรสรุปผลจากการค้นคว้าด้วยตนเอง และจากการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากการเรียน	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามค่ะ

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการทำวิทยานิพนธ์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ โทร. ๐-๒๕๓๕-๓๑๔๓ ภายใน ๑๘๒๕
ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕๐๓/ วันที่ สิงหาคม ๒๕๕๖
เรื่อง ขอรเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน

ด้วย นางสาวกรรณา แก้วด้วง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.อนุชัย รามวงษ์กูร	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
๒. ดร.นลินรัตน์ รักกุศล	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการทำวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นิสิตจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ในการนี้ภาควิชาฯ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญทางด้านเครื่องมือโดยตรง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดตรวจแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้เพื่อนิสิตจักได้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์และถูกต้อง ก่อนนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ วัฒนนะ)

หัวหน้าภาควิชาอาชีวศึกษา

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕/

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐งามวงศ์วาน จตุจักร กรุงเทพฯ
๑๐๕๐๐

สิงหาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
เรียน

ด้วย นางสาวกรรณา แก้วด้วง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาอาชีพศึกษา ภาควิชาอาชีพศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีพศึกษา เทศบาลนครปฐม” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.อนุชัช รามวงศ์กูร	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
๒. ดร.นลินรัตน์ รักกุศล	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการทำวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นิสิตจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ ในการนี้ภาควิชาฯ พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญทางด้านเครื่องมือโดยตรง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดตรวจแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทั้งนี้เพื่อนิตจกได้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์และถูกต้อง ก่อนนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรพิมพัทธ์ระวิวัฒน์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาอาชีพศึกษา

โทร.๐๒-๕๓๕-๓๑๔๓

โทรสาร ๐๒-๕๓๕-๐๒๐๓

ที่ ศธ ๐๕๑๓.๑๐๕/

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๕๐งามวงศ์วาน จตุจักร กรุงเทพฯ
๑๐๕๐๐

กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรียน

ด้วย นางสาวกรรณา แก้วด้วง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความต้องการของรายวิชาเลือกเสรีของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม” ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. ดร.อนุชัช รามวงศ์กูร	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
๒. ดร.นลินรัตน์ รักกุศล	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ในการทำวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นิสิตจำเป็นต้องเก็บข้อมูลการวิจัยโดยการเก็บแบบสอบถาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อนิสิตจักได้นำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ และสังเคราะห์ สรุป และเรียบเรียงประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรพิมพ์อิสระวัฒน์)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร

รักษาราชการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ภาควิชาอาชีวศึกษา

โทร.๐๒-๕๙๕-๖๑๔๓

โทรสาร ๐๒-๕๙๕-๐๒๐๓

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ - สกุล

นางสาวกรรณา แก้วด้วง

วัน เดือน ปี เกิด

วันที่ 27 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2529

สถานที่เกิด

จังหวัดลำปาง

ประวัติการศึกษา

ครุศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยาและการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

